

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת
וירא
ט' – ט"ט מרחשון תשפ"ה

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר
מוהרא"ש
ר' אליעזר שלמה בן
ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ
ר' יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד :
הַלְמוּד בָּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יִהְיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

כאן בצוות מעיקרא — מתחלה, כשמסר לו זה את השטר, התחיל צוות. הלכך לא קנה, שאין מזכין לו לאדם בעל כרחו, דחזר הוא לו, דכתיב (משלי טו) "שונא מתנות יחיה" וכדאמרינן ב"אלו טריפות" (חולין מד, ב). והנותן עצמו — לא תחזיר לו, שהרי סילק עצמו מהם. אלא הפקר הם, וכל המחזיק בהן זכה בהן, כדאמרינן בבריתות בתחלת פרק "המביא אשם תלוי" (כד, א), אמר ריש לקיש: הנותן מתנה לחבירו ואמר הלה "אי אפשי" — כל המחזיק בה זכה בה. ואפקינן התם כריש לקיש. **כאן בשתק ולבסוף צווח — קנה.** כיון דקיבל השטר בשתיקה — נתרצה לזכות במתנה, ומאחר שזכה — אין מועיל בלום להוציאה מרשותו מה שאמר "אי אפשי במתנה זו", עד שיחנה בלשון מתנה לאחרים, או שיפקירם. **זיכה לו על ידי אחר** — בפניו, והוא שתק בשמסרו את השטר או הקנו בקנין סודר לאחרים לצרכו. וכשבאו למסור לו השטר — התחיל צווח. **כאנו למחלוקת** — אם קנה אם לאו. **והיו בהן עבדים** — ומתוך כך צווח, שאינו רוצה לזון העבדים. דאפילו למאן דאמר יכול הרב לומר לעבד "עשה ואיני זנך", אפילו הכי לא ניחא ליה לעשות כן. **רבן שני** — מקבל מתנה. **אוכלין בתרומה** — מחמת השני, דדאי קנה, וכתיב "ובהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו" (ויקרא כב). **יורשין** — כלומר, ראשון או יורשין. ולרבן שמעון לא סבירא ליה האי דריש לקיש דאמר בבריתות בפרק "המביא": הנותן מתנה לחבירו ואמר הלה "אי אפשי בה" — כל המחזיק בה זכה בה. דסבירא ליה לרבן שמעון דאדעתא דהכי יהיב ליה, דאי לא בעי מקבל מתנה — תיהדר ליה. והכי מפרש בבריתות. ומיהו, הלכתא כריש לקיש. ובהך פלוגתא נמי הלכתא כרבנן. דהא דקיימא לן "הלכה כרבן שמעון בן גמליאל במשנתנו" — היינו משנה, אבל ברייתא — לא, אלא הלכה כרבנן. ד"משנתינו" — מתניתין משמע, אבל היכא דאמרינן "משנה" — היינו נמי ברייתא, כדאמרינן בעלמא (ניטין סז, א): משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי, ומשום הכי קיימא לן כותיה בין במשנה בין בברייתא. **הוכיח סופו — שצווח, על השתיקה שבתחלה, דלא נתרצה במתנה. אלא להכי שתק, דגנאי היא לצווח כל זמן שלא הגיע מתנה לידו. תנו רבנן שכיב מרע כו'** — להכי נקט שכיב מרע, דבדידיה איכא לאיפלוגי בין היכא דאמר "אחריו לפלוני" להיכא דלא אמר, משום דראוי לחלק כל נכסיו בדבור פיו, לזה כך ולזה כך. אבל בריא — רגיל ליתן לכל אחד בפני עצמו, והדבר ידוע למי מקנה תחלה ולמי לבסוף. **שאמר תנו מאתים זוז כו'** — וכגון דלא שייר מידי כלום. דאי שייר מידי שלא חלק להם, אף על גב דמית — לא קנו, אלא אם כן הקנה להם בקנין סודר, כדפסקינן לקמן ב"מי שמת" (קנא, ב): מתנת שכיב מרע במקצת בעי קנין, ואף על גב דמית. **אם יצא עליו שבר חוב** — קודם שקבלו המעות. אי נמי, כגון דאזי מאתים זוז ושלש מאות זוז — שדות ששוות כך וכך דמים. הלכך, אפילו לאחר שגבו — גובה בעל חוב מהן, דמקבל מתנת שכיב מרע כיורש שויוה רבנן לקמן ב"מי שמת", ומקרקעי דיתמי משתעבדי לבעל חוב. **נוכה מכולן** — שהרי לכולם נתכוין ליתן ביחד, אלא שאין אדם יכול להוציא שני דברים באחד. וכגון שלא שתק בינתים, דהיינו נמלך, לקמן ב"מי שמת". הלכך גובה מכולן, מן המעט ימעיט ומן הרב ירבה, כגון אם בא בעל לטרוף תשע דינרין — גובה מן המאתים שתי דינר, ומן השלש מאות שלש דינר, ומן הארבע מאות ארבע דינר. והא דנקט הכא שידרא — רבותא הוא דנקט, ומשום סיפא, דהיכא דאמר "אחריו ואחריו" — דאחרון אחרון נפקד, ואף על פי שאוהבו השכיב מרע יותר ליתן לו מתנה מרובה. **אין לו** — כדי החוב — גובה המותר משלפניו. **לפלוני בכורי בראשי לו** — אמרינן לקמן דהאי "בראשי לו" לישנא יתירא הוא, ליפוי כח, שנתן לו דני מאתים זוז לבד בבכורתו, הלכך נוטלן וגם את בבכורתו. ואי לא הוה אמר "בראשי לו" — היה נוטלן בבבכורתו, רצה — בבכורתו נוטל, רצה — מאתים זוז נוטל, דידו על העליונה, כדאמרינן נמי לקמן גבי היכא דאמר "בבבכורתו" בהדיא. **רצה בכורתו נוטל** — אם היא יותר ממאתים, שהרי אינו יכול לגרוע מבבכורתו אפילו לרבי יוחנן בן ברוקה, כדנפקא לן בפרקין לעיל מ"לא יזכל לבכר". **רצה מאתים נוטל** — אם בכורתו פחות ממאתים זוז. והוא הדין אם אמר "תנו מאתים זוז לפלוני בני" סתמא, ולא אמר "בבבכורתו" — דידו על העליונה. כדתפרקין לקמן: ודלמא בראשי לו בחובו קאמר ומשנינן: רבי עקיבא היא, דדייק לישנא יתירא: אם לא אמר "בראשי לו" הוה אמרינן דבחובו או בבבכורתו קאמר דיטול מאתים, והא דנקט הכא "בבבכורתו" אתא לאשמועינן דאף על גב דפריש בהדיא "בבבכורתו" — אפילו הכי יטול בכבורתו אם היא יותר ממאתים זוז, דידו על העליונה.

ירה

כאן בצוות מעיקרא — פירש בקונטרס: צווח מעיקרא לא קנה. ומכל מקום הנותן סילק עצמו והם הפקר, כריש לקיש דאמר ב"המביא אשם תלוי" (בריתות כד, א): הנותן מתנה לחבירו ואמר הלה "אי אפשי בה" — כל הקודם זכה. אבל בשתק ולבסוף צווח, כיון ששתק — לא הוי הפקר, וחכה בה בעל כרחו. ואף על גב דרבן שמעון בן גמליאל בסמוך, בזיכה לו על ידי אחר ושתק ולבסוף צווח עביד ליה כצווח מעיקרא, אפילו הכי קאמר: יחזירו ליורשי נותן, ולא הוי הפקר — ריש לקיש לא סבר כוותיה, אלא כרבנן. ובבריתות (שם) דפריך אמילתיה דריש לקיש דאמר: "אי אפשי בה" כל הקודם זכה, מרב ששת דאמר: מקבל מתנה שאמר לאחר שבאת מתנה לידו "מתנה זו תבטל" — לא אמר ולא כלום, "בטילה היא" — דבריו קיימין. מאי לאו דבריו קיימין והדרא למרה? לפירושו הכי פריך: כי היכי ד"בטילה היא" דמהני אף לאחר שבאה לידו, והדרא למרה — הכי נמי דהוה לן למימר ב"אי אפשי" קודם שבאה לידו — הדרא למרה. ורישׁ לקיש אמר: כל הקודם בה זכה ומשני: לא, דבריו קיימין ולא הדרא למרה. ובקונטרס יצחק בן פירוש: דהיכי פריך התם לריש לקיש מ"דין ודברים אין לי על שדה זו" דלא אמר כלום? לישני דמילתיה דריש לקיש בקודם שבאה לידו, ולכך הוי הפקר בסילק עצמו. אבל גבי "דין ודברים" שהנכסים שלו — אין יכול להסתלק בהאי לישנא ועוד קשה: דהיכי פריך התם לריש לקיש מרבנן דהכא, דאמר: הרי אלו אוכלין בתרומה? הא אוקמינן הכא מילתיה דרבנן בשתק ולבסוף צווח, ומילתיה דריש לקיש בצווח מעיקרא. ואדרבה, מרבן שמעון בן גמליאל הוה ליה למיפרך ועוד קשה: דעד כאן לא פליגי רבנן ורבן שמעון בן גמליאל הכא, אלא דהאי משוי ליה כשתק ולבסוף צווח, והאי משוי ליה כצווח מעיקרא. אבל אי צווח מעיקרא — לכולי עלמא כבר זכו יורשין, ולא הוי הפקר. וריש לקיש קאמר דהוי הפקר ועוד קשה להרב רבינו פטר: דאמר ב"הגחל" (בבא קמא קטז, א) גבי חמרא דריב ספרא, דאדעתא דארא אפקריה, אדעתיה דכולי עלמא לא אפקריה. ואם כן, לריש לקיש קודם שבאה מתנה לידו — אמאי הוי הפקר? הוה ליה למימר שיחזירו לנותן, דאדעתא דליקבל מיניה קא יהיב, ולא שיהיה הפקר לכל לבך נראה לפרש: דריש לקיש נמי איירי אחר שבאה מתנה לידו, דהיינו שתק ולבסוף צווח. והא דקאמר הכא דבשתק ולבסוף צווח קנה — היינו שלא יחזרו לנותן, אלא הפקר הן. ובצווח מעיקרא דלא קנה — יחזרו לנותן, דלא יהיב ליה אלא אדעתא דליקבל מיניה. והתם בבריתות גרס אינפא במילתיה דרב ששת: מקבל מתנה שאמר לאחר שבאה לידו "מתנה זו בטילה" — לא אמר כלום, "אי אפשי בה" "תבטל" — דבריו קיימין. מאי לאו דבריו קיימין והדרא למרה, אף על פי שבאה לידו מתנה? ומשני: דלא הדרא למרה. והשתא פריך נמי שפיר מ"דין ודברים", דאין יכול להסתלק הואיל והנכסים בידו, וכן ממילתייהו דרבנן דאמרי אוכלין בתרומה. ואיידי בשתק ולבסוף צווח, במילתיה דריש לקיש. ומיהו ברישׁ "השולח" (ניטין לב, ב) גרסינן במילתיה דרב ששת להיפך, ד"לא אפשי" — לא אמר כלום, "בטילה היא" — דבריו קיימין, כדמוכח התם. והויא ב"איכא דאמרי". וכהנה רבות בגמרא.

מאי

פֵּאן בְּצִוּוֹחַ מֵעִיקָּרָא, כָּאן בְּשׁוֹתֵק מֵעִיקָּרָא וּלְבַסּוֹף צִוָּוחַ. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: זִיכָּה לוֹ עַל יְדֵי אַחֵר, וְשָׁתַק וּלְבַסּוֹף צִוָּוח - בָּאנוּ לְמַחְלוֹקֶת רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבָּנָן; דְּתָנְיָא: הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לְאַחַר וְהָיוּ בָהֶן עֲבָדִים, וְאָמַר הַלָּה "אִי אֶפְשִׁי בָּהֶן", אִם הָיָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כֵּיוָן שֶׁאָמַר הַלָּה "אִי אֶפְשִׁי בָּהֶן" - כְּבָר זָכוּ בָהֶן יוֹרְשָׁיו, וְהֵיוּ בָהּ: וְתָנָא קָמָא, אֲפִילּוּ עוֹמֵד וְצוֹוֵחַ? אָמַר רָבָא, וְאִיתֵימָא רַבִּי יוֹחָנָן: בְּצוֹוֵחַ מֵעִיקָּרָא - דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּלָא קָנֵי, שֶׁתַּק וּלְבַסּוֹף צִוָּוח - דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּקָנֵי, כִּי פְּלִיגִי - שֶׁזִּיכָּה לוֹ עַל יְדֵי אַחֵר וְשָׁתַק וּלְבַסּוֹף צִוָּוח, דְּתָנָא קַמָּא סָבַר: מְהֵדְּשָׁתֵיק - קָנֵינְהוּ, וְהַאי דְּקָא צָוַוח - מֵהֲדַר הוּא דְּקָא הֲדַר בֵּיהּ, וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סָבַר: הוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ, וְהַאי דְּלָא צָוַוח עַד הָשְׁתָּא - דְּסָבַר: כִּי לָא מְטוּ לִידֵי מַאי אֶצְוַוח. תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁכִיב מֵרַע שֶׁאָמַר "תְּנוּ מָאתַיִם זוּז לְפְלוֹנִי, אוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת לְפְלוֹנִי, וְאַרְבַּע מֵאוֹת לְפְלוֹנִי" - אֵין אוֹמְרִין: כָּל הַקּוֹדֵם בַּשֶּׁטֶר זוֹכֶה. לְפִיכָךְ, יָצָא עָלָיו שֶׁטַר חוֹב - גּוֹבֶה מִכּוּלָּם; אֲבָל אָמַר "תְּנוּ מָאתַיִם זוּז לְפְלוֹנִי, וְאַחֲרַי לְפְלוֹנִי, וְאַחֲרַי לְפְלוֹנִי" - אוֹמְרִין: כָּל הַקּוֹדֵם בַּשֶּׁטֶר זוֹכֶה. לְפִיכָךְ, יָצָא עָלָיו שֶׁטַר חוֹב - גּוֹבֶה מִן הָאַחֲרוֹן, אֵין לוֹ - גּוֹבֶה מִשֶּׁלְפָנָיו, אֵין לוֹ - גּוֹבֶה מִשֶּׁלְפָנֵי פָנָיו. תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁכִיב מֵרַע שֶׁאָמַר "תְּנוּ מָאתַיִם זוּז לְפְלוֹנִי בְּנִי בְּכוֹר בָּרָאוּי לוֹ" - נוֹטֵלָן וְנוֹטֵל אֶת בְּכוֹרָתוֹ. אִם אָמַר "בִּבְכוֹרָתוֹ" - יְדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה, רָצָה נוֹטֵלָן, רָצָה נוֹטֵל בְּכוֹרָתוֹ; וְשְׁכִיב מֵרַע שֶׁאָמַר "תְּנוּ מָאתַיִם זוּז לְפְלוֹנִית אֵשְׁתִּי בָּרָאוּי לָהּ" - נוֹטֶלֶתְן וְנוֹטֶלֶת אֶת כְּתוּבָּתָהּ. אִם אָמַר "בִּכְתוּבָּתָהּ" -

מאי שנא מדרבא דאמר רבא אין חולצין אלא אם כן מכירין משום דחיישינן לבית דין אחר שהכירהו בבית דין הראשון, ויתירה לשוק על ידי אותה חליצה. ולא גרסינן "מאי שנא מדרבא אמר רב סחורה". ואי גרס — הוי במו וכו'. וממילתיה דרבא קפריך, בפירוש רבינו שמואל. והכי איתא בפרק "מצות חליצה" (יבמות קו, א) בספרים ישנים: אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא: חולצין אף על פי שאין מכירין, ואין חוששין לבין דין טוען — כשיעידו בבית דין אחר שחלצה או שמיאנה, שיתירוה על ידי חליצה ומיאון זה, שידעו שבית דין הראשון לא הכירום. ורבא דידיה אמר: אין חולצין אלא אם כן מכירין, דחוששין לבית דין טוען, כדפרישית. ורש"י גרס בפרק "מצות חליצה" (שם) איפכא, בההיא דרב סחורה — דחוששין לבית דין טוען, ובההיא דרבא — אין חוששין. ופירש דקאי א"לפיכך אין כותבין", שאם כתבו לה עדים גט שחלצה או מיאנה, ולא כתבו "ואשתמודעינהו דאחותיה דמיתנא הוא" — חוששין שמא תראה גיטה לבית דין אחר, ויטעו ויסברו שבית דין ראשון לא חלצו אלא אם כן הכירו, לכך אין כותבין. ואין להקשות: דכי לא יכתבו נמי ניחוש שמא יעידו בבית דין אחר, ויטעו. דהא אם יבאו עדים עצמן — יוכלו בית דין שני לברר על ידם אם הכירום בית דין הראשון. ורבא אמר כו' לפיכך כותבין ואין חוששין לבית דין טוען, פירוש: האיאל ואין חולצין אלא אם כן מכירין — כותבין עדים שראו שחלצה אף על פי שאין מכירין, ולא חוששין שמא טעו בית דין הראשון בהלכה, וחלצו ואף על פי שלא הכירו. ושקוה: דהשתא לא חיי בית דין טועים דרב סחורה ודרבא שוין, דבית דין טועין דמלתיה דרב סחורה — היינו בית דין אחר, ודרבא — היינו בית דין הראשון ועוד: דלפי גירסת רש"י צריך למיגרס הכא "מאי שנא מדרבא אמר רב סחורה", דממילתיה דרב סחורה פריך. ומיהו, יש ספרים דגרסי הכי. אבל אין נראה לרבינו יצחק, אלא כמה שפירש. וכגירסת הספרים ישנים ד"מצות חליצה".

והתניא

29 שֶׁיִּרְצֶה, וּמַה שֶּׁהֲנִיחַ תָּלוּשׁ - הֲרֵי הוּא שֶׁל יוֹרְשִׁין. **גמרא** תָּלוּשׁ - אִין, מְחוּבָּר - לָא;

וְהָא

יָדֵהּ עַל הָעֶלְיוֹנָה, רָצָה - נוֹטֵלְתָּן, רָצָה - נוֹטֶלֶת פְּתוּפָתָהּ; וּשְׁכִיב מְרַע שֶׁאָמַר "תְּנוּ מָאתַיִם זוּז לְפְלוֹנִי בַּעַל חוֹבִי בָּרְאשׁוֹ לִי" - נוֹטְלָן וְנוֹטֵל אֶת חוֹבוֹ, וְאִם אָמַר "בְּחוֹבוֹ" - נוֹטְלָן בְּחוֹבוֹ. -מִשּׁוּם דְּאָמַר "בָּרְאשׁוֹ לִי", נוֹטְלָן וְנוֹטֵל אֶת חוֹבוֹ? וְדִלְמָא "בָּרְאשׁוֹ לִי בְּחוֹבוֹ" קָאָמַר אָמַר רַב נַחְמָן, אָמַר לִי הוֹנָא: הָא מַנְּיָ? רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, דְּדַיֵּיק לִישָּׁנָא יְתֵירָא; דְּתַנְיָא: וְלֹא אֶת הַבּוֹר וְלֹא אֶת הַדּוּת - אַף עַל פִּי שֶׁבָּהֶם לוֹ "עִמְקָא וְרוּמְקָא", וְצָרִיךְ לֵיקַח לוֹ דֶּרֶךְ, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין צָרִיךְ לֵיקַח לוֹ דֶּרֶךְ. וּמוֹדֶה רַבִּי עֲקִיבָא, בְּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ "חוּץ מֵאֵלּוּ" - שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לֵיקַח לוֹ דֶּרֶךְ; אֲבָלָא, בֵּינַיִם דְּלָא צָרִיךְ וְקָאָמַר - לְמִיפְּוֵי מִלְּתָא קָאָתֵי, הָכָא נַמִּי, בֵּינַיִם דְּלָא צָרִיךְ וְקָאָמַר - לְמִיפְּוֵי מִלְּתָא קָא אָתֵי. תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁכִיב מְרַע שֶׁאָמַר "מָנֶה יֵשׁ לִי אֵצֶל פְּלוֹנִי" - הָעֲדִים פּוֹתְבִין אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מַכִּירִין, לְפִיכָךְ, כְּשֶׁהוּא גּוֹבֶה - צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר; וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין כּוֹתְבִין אֶלָּא אִם כֵּן מַכִּירִין, לְפִיכָךְ, כְּשֶׁהוּא גּוֹבֶה - אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה. רָאָה. אָמַר רַב נַחְמָן, אָמַר לִי הוֹנָא: תָּנָא, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵין כּוֹתְבִין, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כּוֹתְבִין. וְאַף רַבִּי מֵאִיר לֹא אָמַר אֶלָּא מִשּׁוּם בֵּית דִּין טוֹעִין. אָמַר רַב דִּימִי מִנְּהַרְדְּעָא, הִלְכְתָא: אֵין חוֹשְׁשִׁין לְבֵית דִּין טוֹעִין. - וְאַמַּאי שָׁנָא מִדְּרַבָּה, דְּאָמַר רָבָּה: אֵין חוֹלְצִין אֶלָּא אִם כֵּן מַכִּירִין, לְפִיכָךְ כּוֹתְבִין גֵּט חֲלִיצָה וְגֵט מֵיאוּן וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין מַכִּירִין; מַאי טַעֲמָא? לָאו מִשּׁוּם דְּחוֹשְׁשִׁין לְבֵית דִּין טוֹעִין? - לָא, בֵּית דִּין בְּתַר בֵּית דִּינָא - לָא דַּיְּקִי, בֵּית דִּינָא בְּתַר עֵדִים דַּיְּקִי. **משנה** הָאַב תּוֹלֵשׁ וּמַאֲכִיל לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה, וּמַה שֶּׁהִנִּיחַ תָּלוּשׁ - אֵין, מְחוּבָּר - לָא;

וכגון שלא מחלה לו בכך. **לא את הבור** — שבבית. **ולא את הדות** — שבבית, אינן מכורין בכלל בית. דאף על פי שכתב לו עומקא ורומא של בית, דתשמישי הן בפני עצמן. ולא אדוני "עומקא ורומא" אלא למקני עומקא ורומא, כדאמרן בפרק "המוכר את הבית", דמסתמא לא קני איניש עומקא ורומא. **צריך למוכר ליקח לו דרך** — לבורו ולדותו ששייר לעצמו, דמוכר בעין יפה מוכר ולא שייר לעצמו דרך. **שאין צריך** — דהא "חוץ מאלו" לא הוה צריך למימר למעוטי בור ודות, דהא מסתמא לא קני להו לוקח. אלא לטפויי לו שיור דרך לבור ודות עצמו נתכוון. ומיהו, רבנן נמי מודו דכל לישנא יתירא לטפויי אתי, היכא דאיכא מידי לטפויי כי הכא בהך ברייתא. והא דאמרן: הא מני רבי עקיבא היא — לאו דוקא, דהוא הדין לרבנן, אלא משום דאשכחן ברבי עקיבא בהדיא דדריש לישנא יתירא — מוקי לה ברבי עקיבא. **העדים כותבין** — מה שמשמעין: "זכרון עדות שהיתה בפנינו, שאמר פלוני שכיב מרע שפלוני חייב לו מנה, ומה ששמענו כתבנו וחתמנו". **אף על פי שאין מכירין** — את הלוה, או אם נתחייב לו כלום אם לאו. **לפיכך** — שנתנו חכמים רשות לעדים לכתוב מה ששמעו, אף על פי שאין יודעין אם אמת אם שקר — צריכין היתומים להביא ראיה לגבות מאותו פלוני. דעדים הללו — מה ששמעו מפי השכיב מרע כתבו, והם לא ידעו אם ממש בדבריו אם לאו. **וחכמים אומרים אין כותבין וכו'** — דחיישינן לבית דין טועין, שיראו שכתבו העדים, ויהו סבורים שהעדים לא כתבו צוואת שכיב מרע עד שחקרו תחלה היטב וידעו שדבריו אמת, כדאמר ריש לקיש בכתובות (יט, א): אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן נעשה בגדול, ואמר נמי: עדים החתומים על השטר — נעשה כמי שנחקרה עדותן בבית דין. הלכך אין כותבין אלא אם כן מכירים שדבריו אמת. **אינו צריך כו'** — שהרי לא כתבו אלא אם כן הכירו. ואינו צריך להביא ראיה אחרת, אלא שטר זה יתקיים בחותמיו. **ואף רבי מאיר** — מן הדין היה לו להודות לדברי חכמים ולומר כותבין, משום דאין פנאי לשכיב מרע לתבוע ללוה. אלא דחייש רבי מאיר לבית דין טועין, שיהו סבורין שהעדים לא כתבו אלא אם כן הכירו, ולא יצריכו ליורשין להביא ראיה. **הלכתא** אין חוששין לבית דין טועין — אלא כותבין אף על פי שאין מכירין, כרב נחמן אליבא דרבנן. הכי גרסינן: מאי שנא מדרבא דאמר רבא אין חולצין כו' — ולא גרסינן "דאמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא". דאיזנהו חולצין וממאנין אף על פי שאין מכירין קאמרי, בפרק "מצות חליצה". אבל רבא דדידיה אמר אין חולצין כו'. ואי גרס להו — הכי גרס: ומאי שנא מדרבא, דאמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא חולצין כו' ורבא דדידיה אמר אין חולצין כו'. ואדרבא קאי גמרא, ופריך: מאי שנא האי דפסקינן הלכתא אין חוששין, מדרבא דסבירא ליה חוששין. **אין חולצין אלא אם כן מכירין** — יבם ויבמה שבאו לפנינו לחלוץ, ואין אנו יודעין שהוא יבמה — אין נוקקין להם בית דין לחלוץ, כדמפרשי טעמא לקמן, דחיישינן לבית דין טועין. שאם תבא לינשא לבית דין אחר על ידי חליצת בית דין ראשון שחלצו לה בלא הכרה — יתירוה בית דין שני, לפי שיהו טועין לומר: לא חלצו לה בית דין ראשון אלא אם כן הכירו שזה יבמה. ולא ידעו הלכה זו שחולצין אף על פי שאין מכירין. הלכך תקנו דאין חולצין אלא אם כן מכירין. וכהאי גוונא אימא למימר נמי אין ממאנין — אין בית דין נזקקין למיאון עד שיכירו שניהם, מהאי טעמא גופיה. **לפיכך** — כיון שאין חולצין אלא אם כן מכירין — כותבין עדים גט של חליצה ומיאון להתירה אף על פי שאין מכירין, דהא ודאי בית דין כשחלצו ומיאנו. והלכך, אם כתבו לה עדים: ראינו שחלצה ומיאנה מפלוני, אפילו לא כתבו בו "ואשתמודעינהו" — ניסת בעדות זו. **מאי טעמא** — אין חולצין אלא אם כן מכירין? לאו משום דחוששין לבית דין טועין כדפרישית, שאם אתה אומר חולצין בלא מכירין — יטעו בית דין שני להשיאה בלא בדיקה, שיהו סבורין לא חלצו אלא אם כן הכירו, שטועין בהלכה זו (וסבורין חולצין אף על פי שאין מכירין), ולעיל נמי ניחוש לבית דין טועין, ולימא: אין כותבין, כרבי מאיר ומשני: **בי דינא בתר בי דינא לא דייקי** — כלומר, גבי חליצה ומיאונין — לפיכך תקנו אין חולצין אלא אם כן מכירין, שאם אתה אומר חולצין אף על פי שאין מכירין — התם ודאי חיישינן לבית דין טועין, שיטעו בית דין שני לומר כי יפה הכירו בית דין ראשון כשחלצו. דבית דין שני בתר בית דין ראשון לא דייקי, דכיון דחליצה ומיאונין בשלשה, כדתנן בסנהדרין (ב, א), קמו בית דין במילתא, ושפיר עבוד חליצה ומיאונין. **בי דינא בתר עדים** דייקי — כגון הכא, גבי צוואת שכיב מרע — לא יטעו בית דין לומר: לא כתבו עדים אלא אם כן הכירו. אלא ידקדקו אחרי העדים אם הכירו בדבר אם לאו. והלכתא: אין חוששין לבית דין טועין, כדפסיק רב דימי. **משנה** האב תולש ומאכיל — אהכותב נכסיו לבנו לאחר מותו קאי, דאקנה ליה גופא מהימן ופירי לאחר מיתה. והלכך מאכיל האב בחיו© פירות שתלש לכל מי שירצה. אבל מה שהניח מחובר לקרקע בשעת מיתתו, אף על פי שעומד לתלוש — הרי הוא של בנו מקבל מתנה. ודוקא בנו, אבל הכותב נכסיו לאחר, אפילו מה שהניח מחובר לקרקע בשעת מיתתו — הרי הן של יורשים, שדעתו של אדם קרובה אצל בנו יותר מאחר. והכי מוכח בגמרא. **הרי הוא של יורשין** — ולא למקבל מתנה לבדו. **גמרא** ומקשינן: **תלוש אין** — מה שהניח תלוש הרי הן של יורשין. אבל המחובר — הרי הוא של מקבל מתנה. דכגופה של קרקע דמי, וא

הכי גרסינן: והתניא שמין את המחובר ללוקח — ובתוספתא דכתובות היא שנויה: מכר הבן ומת האב, אם יש בנכסים מחוברים לקרקעות — שמין לו. ולעיל מינה קתני: הכותב כל נכסיו לבנו צריך שיכתוב "מהיום ולאחר מיתה", ופירוש: הכותב כל נכסיו מהיום ולאחר מיתה לבנו, והלך אותו הבן ומכר הנכסים הללו בחיי אביו, ואחר זמן מת האב — זכה הלוקח במה שמכר לו בגופה של קרקע. ואם יש בנכסים פירות מחוברין — לא זכה הלוקח אלא בגופה של קרקע. אבל בפירות, אף על גב דמחוברים הן — ליורשין הן. לפיכך שמין אותן ללוקח, ונותן לדיוקן ליורשין. ומשני: **כאן בבנו** — מתניתין — שכתב לבנו, ולא מכרן לאחר בחיי האב. דדעתו של אדם קרובה אצל בנו, כדמפרש לקמיה, דלדעת כן אקני ליה גופא לאחר מיתה עם פירות המחוברין — דליזכי בהו איהו גופיה, ולא לדעת כן שיזכה בהן הלוקח מבנו בחייו. אי נמי, הבן עצמו לא אקני ללוקח, דהוא אחר, אלא הגוף ולא הפירות, אף על גב דמחוברין. **כאן באחר** — שמכרו הבן לאחר בחיי האב. והוא הדין אם כתבו האב לאחר מהיום ולאחר מיתה, שאין לו חלק במחוברין. **משנה** הניח בנים נדולים וקטנים — בדלא כתב נכסים מיירי. **מתפרנסין** — לבוש וכסות. נזונין — מזונות ממש. ולפי שפרנסת הגדולים מרובין מפרנסת הקטנים, ומזון הקטנים וטפולן מרובה משל גדולים, לכך הוצרך לומר שהקטנים מעכבין על הגדולים מלהתפרנס, והגדולים מעכבין על הקטנים מליזון מתפוסת הבית. אלא חולקן בשוה, ויתפרנס ויזון כל אחד מחלקו. **נשאו גדולים** — נשים, ועשו צרכי חופה מתפוסת הבית, לאחר מיתת אביהן קודם חלוקה — ישאו גם הקטנים כמו כן, קודם חלוקה. **ואם אמרו קטנים** — לאחר מיתת אביהן: הרי אנו נושאים עתה כמו שנשאתם אתם בחיי אבינו. **אין שומעין להם אלא מה שנתן להם אביהם** — בחייו נתן, והכי מפרש לה בגמרא. הניח **בנות** — ולא בנים. **גדולות וקטנות כו'** — הכי מיפרשא כולה כדפרשינן גבי בנים. **נשאו גדולות** — לאחר מיתת האב — ישאו נמי קטנות. וזה **חומר בבנות** — היכא דבנות יורשות, מהיכא דבנים בנכסים כל ימי מיגר אימרמלותיך. **ניסת הבת** — והבניסה הנכסים לבעלה — אלמנתו נזונת מנכסיו. **מתה הבת** — וירשה בעל. **אמר רב יהודה כו'** — אמורא הוא. **ואמרי אלמנתו נזונת** — דלעולם היא נזונת, עד שתנשא, או שתתבע בתובתה, או שירצו היורשין ליתן לה כתובתה, דאמרינן בכתובות. **אי אמרת בשלמא** — בעל בנכסי אשתו אפילו בחייה יורש הוי, משום הכי קתני: נישאת הבת — אלמנתו נזונת מנכסיו. דאף על גב דמזון האשה והבנות לא טרפא ממשעבדי, דהיינו לקוחות, מיורשין מיהא גביא. **אלא אי אמרת לוקח הוי אמאי נזונת** — והתנן ב"הנזקין" (גיטין מח, ב): אין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים, מפני תקון העולם **והא תנן** — בבכורות. **שאין חוזרין** — לבעליהן, שאין חוזרין אלא ממכר. **הבכורה** — חלק בכורת הבכור, כדמפרש התם: מתנה קרייה רחמנא, "לתת לו פי שנים".

והתניא שמין — גרסינן. דברייתא היא בתוספתא דכתובות, כמו שפירש רבי שמעון. מתניתין בשרבא — בכל הספרים כתוב "שרבא" בריש. ובערוך גרס "שדבא" בדלית. והוא לשון שקט, כמו "והשקיט הארץ", ומתרגמינן: ושדיכת ארעא (שופטים ח). כלומר, אדם בטל ושקט אינו עוסק בכלום. וכן "ויודע ציד איש שדה" ומתרגמינן: נחשדכן (בראשית כה) שהיה נח ושקט. וב"החובל" (בבא קמא צב, ב): מטייל ואול דיקלא בישא לגבי קיני דשדבא.

1 וְהָא תַּנְיָא: שָׁמִין אֶת הַמְחוּבָּרִין לַלּוֹקֵחַ אֲמַר עוּלָּא, לָא
2 קַשְׁיָא: כָּאן בְּבֵנוֹ, כָּאן בְּאַחֵר. הוֹאִיל וְדַעְתּוֹ שֶׁל אָדָם
3 קְרוֹבָה אֶצֶל בְּנוֹ. **מַשְׁנָה** הִניַּח בָּנִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים - אֵין הַגְּדוֹלִים מִתְפַּרְנְסִין עַל יְדֵי הַקְּטַנִּים,
4 וְלֹא הַקְּטַנִּים נִזּוֹנִין עַל הַגְּדוֹלִים, אֶלָּא חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה. נָשְׂאוּ הַגְּדוֹלִים - יִשָּׂאוּ הַקְּטַנִּים, וְאִם
5 אָמְרוּ קְטַנִּים: הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאִין כְּדַרְכְּךָ שֶׁנָּשָׂאתָ אַתָּה - אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶם, אֶלָּא מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם
6 אֲבִיהֶם נָתָן. הִניַּח בָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וּקְטַנּוֹת - אֵין הַגְּדוֹלוֹת מִתְפַּרְנְסוֹת עַל יְדֵי הַקְּטַנּוֹת, וְלֹא
7 הַקְּטַנּוֹת נִזּוֹנוֹת עַל הַגְּדוֹלוֹת, אֶלָּא חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה. נָשְׂאוּ גְּדוֹלוֹת - יִשָּׂאוּ קְטַנּוֹת, וְאִם אָמְרוּ
8 קְטַנּוֹת: הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאוֹת כְּדַרְכָּךְ שֶׁנָּשָׂאתָ אַתָּה - אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן. זֶה חוֹמֶר בְּבָנוֹת מִבָּנִים,
9 שֶׁהַבָּנוֹת נִזּוֹנוֹת עַל הַבָּנִים וְאֵין נִזּוֹנוֹת עַל הַבָּנוֹת. **גְּמָרָא** אָמַר רָבָא: הָאי גְּדוֹל אֲחֵי דִּלְבַשׁ
10 מַתְנִיתִין בְּשָׁרְבָא. שָׁרְבָא, פְּשִׁיטָא - מַהוּ דְּתֵימָא: נֵיחָא לְהוּ דְּלָא נִינְווּל, קָא מְשַׁמַּע לָן.
11 "נָשְׂאוּ גְּדוֹלוֹת יִשָּׂאוּ קְטַנִּים". מַאי קָאָמַר? אָמַר רַב יְהוּדָה, הָכִי קָאָמַר: נָשְׂאוּ גְּדוֹלִים לְאַחַר
12 מִיתַת אֲבִיהֶן - יִשָּׂאוּ קְטַנִּים לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן. אֲבָל נָשְׂאוּ גְּדוֹלִים בְּחַיֵּי אֲבִיהֶן, וְאָמְרוּ קְטַנִּים
13 לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן: הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאִין כְּדַרְכְּךָ שֶׁנָּשָׂאתָ אַתָּה - אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן, אֶלָּא מַה שֶּׁנָּתַן
14 לָהֶן אֲבִיהֶן נָתָן. "הִניַּח בָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וּקְטַנּוֹת". שְׁלַח לֵיהּ אֲבוּהּ בַּר גַּנְבָא לְרָבָא, יְלַמְּדֵנוּ רַבֵּינוּ:
15 לְוֹתָהּ וְאָכְלָה וְעָמְדָה וְנִשֵּׂאת, בָּעַל לְוֹקֵחַ הָוֵי אוֹ יוֹרֵשׁ הָוֵי? לוֹקֵחַ הָוֵי, וּמְלֵוֶה עַל פֶּה אֵינוֹ
16 גּוֹבֶה מִן הַלָּקוֹחוֹת. אוֹ דִלְמָא יוֹרֵשׁ הָוֵי, וּמְלֵוֶה עַל פֶּה גּוֹבֶה מִן הַיְתוֹמִים? אָמַר לֵיהּ, תַּנְיָא:
17 נָשְׂאוּ גְּדוֹלוֹת - יִשָּׂאוּ קְטַנּוֹת; מַאי לָאו נָשְׂאוּ גְּדוֹלוֹת לְבַעַל - יִשָּׂאוּ קְטַנּוֹת מִבַּעַל? - לָא,
18 נָשְׂאוּ גְּדוֹלוֹת לְבַעַל - יִשָּׂאוּ קְטַנּוֹת לְבַעַל. - אֵינִי? וְהָא תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא: נָשְׂאוּ גְּדוֹלוֹת לְבַעַל
19 - יִשָּׂאוּ קְטַנּוֹת מִבַּעַל - דִּלְמָא שְׁאנֵי פְּרָנְסָה, דְּאִית לָהּ קָלָא. אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְרָבָא, לָאו
20 הֵיינוּ דְּשָׁלַח רַבָּן בְּאַגְרְתֵּיהּ: מִי שָׁמַּת וְהִנִּיחַ אַלְמָנָה וּבַת - אַלְמָנָתוֹ נִזּוֹנֶת מִנְּכָסָיו. נִשֵּׂאת
21 הַבַּת - אַלְמָנָתוֹ נִזּוֹנֶת מִנְּכָסָיו. מַתָּה הַבַּת - אָמַר רַב יְהוּדָה בֶּן אֲחוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי [בֶּן
22 חֲנִינָא], עַל יְדֵי הָיָה מַעֲשֶׂה וְאָמְרוּ: אַלְמָנָתוֹ נִזּוֹנֶת מִנְּכָסָיו; אִי אָמְרַתְּ לוֹקֵחַ הָוֵי, שֶׁמָּא יוֹרֵשׁ הָוֵי,
23 מִשּׁוּם הָכִי אַלְמָנָתוֹ נִזּוֹנֶת מִנְּכָסָיו. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ לוֹקֵחַ הָוֵי, שֶׁמָּא אַלְמָנָתוֹ נִזּוֹנֶת מִנְּכָסָיו? אָמַר אַבַּיֵי:
24 אִי לָאו דִּשְׁלַח רַבִּין, אֲנַן לָא יָדְעִינַן? וְהָא תְּנַן, אִלּוּ הֵן שֶׁאֵין חוֹזְרִין בַּיּוֹבֵל: הַבְּכוֹרָה,

והיורש את אשתו — פירש בקונטרס: ואי הוי לוקח מחיים — גם לאחר מיתה לא פקע, והוי לוקח. ואין נראה, דהא מחיים אין לו אלא פירות ונראה לרבינו יצחק לפרש: דמטעיא ליה אם בעל יורש הוי או לוקח הוי בין מחיים בין לאחר מיתה. מדלא מפליג מידי. ופשיט מדברין, דלכל הפחות הוי יורש לאחר מיתה, כדקאמר: מתה הבת — אלמנתו נזונת מנכסיו, אף על פי שהבעל יורשה. אבל מחיים אין להוכיח מדבריו דהוי יורש אף על גב דקאמר: נשאת הבת — אלמנתו נזונת, דהא אפילו הוי לוקח מחיים קאמר שפיר דנזונת, שתוכל למכור הנזקף מחיים והפירות לאחר מיתה, כיון דבעל יורש הוי לכל הפחות לאחר מיתה. ולהכי קאמר ליה אביי: ואי לאו דשלח רבין לא הוה ידעינן דהוי יורש לאחר מיתה? והתנן, אלו שאין חוברים ביובל: והבבורה והיורש את אשתו, אלמא דיורש יורש הוי לאחר מיתה. **גבי** יובל שיוחזו רבנן ביורש — לאו דוקא נקט "שיוחזו רבנן", דהא כיון דאית ליה דאינה חוזרת ביובל — אית ליה דירושת הבעל דאורייתא. דדבי אמר בבכורות (נב, ב), וכן פירש בקונטרס. אלא "שיוחזו רבנן" — בעי למימר: הניחזוהו להיות יורש, ולא עשאוהו לוקח.

והתם אינהו אפסידו אנפשייהו כו' — תימה: דבפרק "מי שהיה נשוי" (כתובות צה, ב) אמר אביי: "נכסי לך ואחריך לפלוני", ומכרה ומתה — הבעל מוציא מיד הלקוחות, ר"אחריך" מיד בעל, ולוקח מיד "אחריך", ואוקימנא בידא דלוקח. ופריך התם: מאי שנא מהא דתנן דיעשו פשרה ביניהם? ומשני: התם אית ליה פסידא לכולהו, הכא לוקח הוא דאית ליה פסידא. פירוש: וכיון דאיכא פסידא דלוקח — שויוהו רבנן בעל כיורש, ואין מוציא מיד לוקח, והשתא האמר הכא דאיהו דאפסיד אנפשיה, דלא הוה ליה למיזבן מאתתא דיתבא תותי גברא, לפי שהבעל יוציא מידו וכי תימא: התם לא אפסיד אנפשיה, שהוא סבור שלא יטול הבעל ממנו, לפי ש"אחריך" יוציא מידו — מכל מקום הרי יודע דיחזור וחלילה, ויצטרכו לעשות פשרה, ויהיה הבעל ואומר רבינו יצחק: דדהם לא אפסיד אנפשיה, לפי שסבור שיעשה פשרה עם "אחריך" ולא יגבה הבעל כלום, אם תאמר: מאי שנא מהא דאמר התם לעיל: "נכסי לך ואחריך לפלוני" עמדה וניסת — בעל לוקח הוי ואין ל"אחריך" במקום בעל כלום. אלמא, אף על גב דאיכא פסידא ל"אחריך" הוי בעל לוקח ויש לומר: דמתנה שאני, דאין כל כך פסידא אם לא יקבל במתנה. ואם תאמר: דאמר בריש "המפקיד" (בבא מציעא לה, א) שמו לה לאשה ואפסיקה, אז שמו מינה ואנסיבא — בעל לוקח הוי ולא מיהדר כו', אף על גב דאיכא פסידא ללוה לא מיהדר ליה אריא אף על פי דשומא הדרא לעולם ויש לומר: כיון דבדין לא הדר, אלא משום "ועשית הישר והטוב" — לא חשיב כל כך פסידא. עוד מקשים, דאמר ב"החובל" (בבא קמא פט, א): כי אתו רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב אמרי: תקנת אושא מתניתין היא: העבד והאשה פגיעתן רעה, אחרים שחבלו בהם חייבים והם שחבלו באחרים פטורין, ואי סלקא דעתך ליתא לתקנת אושא תזנין נכסי מלוג ותיתיב ליה משמעי: הא איתא לתקנת אושא לא ליתיב ליה ולא מידי, ואמאי? הא לא תקנו רבנן דהוי לוקח אלא היכא דליכא פסידא לאחריני, אבל הכא איכא פסידא דנחבלים ויש לומר: דהוה מצי למפרך "ולטעמיך", אלא דבלאו הכי פריך שפיר. ולרבינו שמשון בן אברהם נראה דלא קשה מידי, דהא כיון דתקינו רבנן דבעל מוציא מיד הלקוחות לטובתו היכא דליכא פסידא לאחריני — לא פלוג, ותקנו דבכל מקום שאשה מוכרת הבעל מוציא, אפילו במקום שחבלה באחרים דאיכא פסידא דאחריני. כיון דלא שביחא מלתא שיהא פסידא דאחריני, לכך לא פלוג רבנן, ובכל מקום מוציא.

הדרן עלך יש נוחלין

מי שמת. והבנות יזונו — מה שהזכיר רבינו שמואל בן מאיר בהדי מזונות פרנסה — אין נראה לרבינו יהודה בן נתן. דהא מזונות היינו אכילה ושתיה, ופרנסה היינו מלבושין וצרכי הנשואין. ותרי מילי נינהו, כדאמר [בפרק "מציאת האשה"] (כתובות סח, ב): מוציאין לפרנסה ואין מוציאין למזונות, וקתני נמי: הבנות נזונות ומתפרנסות, ובן בכמה דוכתי משמע דתרי מילי נינהו. **אמר** רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון — בכתובות (קט, א) אמר: כל מקום שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון — הלכה כמותו. אמר ליה רבא לרב נחמן: אפילו בברייתא כו'? מכל ההיא סוגיא משמע דהלכה כאדמון. ותימה: דהכא בגמרא כולה משמעתא כרבנן דאדמון, ודלא כהלכתא. דאמר רבי (יוסי) [צריך להיות: אסי] אמר רבי יוחנן: יתומים שקדמו ומכרו בבכסים מועטין וכו'. ובעיא נמי דרבי ירמיה מרבי אבא הויא אליבא דרבנן. ואמר נמי בסוטה (כא, ב): היכי דמי רשע ערום? אמר רבי (יוסי) [צריך להיות: אסי] אמר רבי יוחנן – זה המשיא עצה למכור בנכסים מועטין. ורבינו חננאל והלכות גדולות ורב אלפס פסקו כרבנן דאדמון, משום דשמעתין דהכא כוותייהו אזלא. ורבינו תם אומר דאדמון לא פליג ארבנן, אלא שמתמיה על התקנה שתקנו נכסים מועטין, אבל מכל מקום כרבנן סבירא ליה. ולא משמע הכי, מדקאמר רבן גמליאל: רואה אני את דברי אדמון.

יתומים

והיורש את אשתו — מפרש התם: קסבר ירושת הבעל דאורייתא. ואי לוקח הוי משעה שנשאת — אפילו לאחר מיתה לא נפקא מכלל מקח וממכר, ותהדר ביובל **באושא התקינו** — שגלתה סנהדרין לשם, כדמפרש בראש השנה (לא, א). **האשה שמבת נכסי מלוג בחיי בעלה** — שאם ימות בעלה יזכה בהן, ואם תמות היא וירשה בעל — יפסידו. ונכסי מלוג הן נכסים שנפלו לה מבית אביה, או שהכניסה קרקעות שלא נשומו בכתובתה, ולא קיבל בעל עליו אחריות, ואוכל פירותיהן בחייה בתקנת חכמים תחת פרקונה. ולהכי מיקרי מלוג — שמולגן ומחסרן בעל, שאוכל הפירות כמלגית הראש. **אי אמרת בשלמא** לוקח שיוחזו — רבנן, משעה שנשאה — משום הכי מפיק, דלוקח ראשון הוי. אלא אי אמרת בעל בנכסי אשתו יורש הוי משעת נשואין — אמאי מפיק? למה תקנו באושא שהבעל מוציא? והלא האשה שהיא מורשת אותו מכרה, ואין כח ביורשין לירש מה שמכר אביהן אלא ודאי מדתקנו שהבעל מוציא, כך היה עיקר תקנת אושא — שיהא הבעל לוקח בנכסים משעה שנשאה, והלכך מוציא, שהרי קדם מקחו למקחן של לקוחות. **אלא אמר רב אשי כו'** — לתרץ על כל אלו הדברים, שיש מקומות שעשאוהו ביורש, ויש מקומות שעשאוהו בלוקח. **והיכא דשבא ליה כו'** — כדמפרש ואזיל. **נבי יוזל כו' משום פסידא דידיה** — דלא תהדר ביובל למשפחת אשתו. **נבי דרבין** — אף על גב דאיכא פסידא דידיה — חיישינן לפסידא דאלמנה, שמאחר שנפחו תנאי מזונותיה לנשואין — לא טוב לנו להפסידה בידים. **דאיכא פסידא** לילקוחות — אמאי לא חיישינן, כי היכי דחיישינן לפסידא דאלמנה? **דייהב ליה גבייא** — וראוי ליורשה בשתמות, ואלו הערימו להוציאם מידו — הלכך יפסידו. ולענין שאילתא דשאילנא, פירש רבינו חננאל, ורואה אני את דבריו: לוותה ואבלה ועמדה וניסת — מסתברא דכיורש הוי, משום פסידא דמלוה. וכן סוגיא דשמעתא, דכל היכא דאיכא פסידא, כגון פסידא דאלמנה, דליכא למימר אידך דאפסיד אנפשיה — שויוהו רבנן כיורש.

הדרן עלך יש נוחלין

משנה מוכיח — מפרש בגמרא. **והבנות יזונו** — מזונות ופרנסת נשואין, עד דתבגרן או עד דתנסבן לגוברין, כדתנן בכתובות (נב, ב. נג, ב). **ישאלו** — יחזרו על הפתחים. **בשביל שאני זכר הפסדיתי** — בתמיה. ובגמרא מפרש מאי קאמר. אלא לא אפסיד, ונזונים יחד. **אמר רבן גמליאל כו'** — והכי הלכתא כאדמון, דאמר בפרק בתרא דכתובות: כל מקום שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון — הלכה כמותו. **גמרא כדי שיזונו** — פרנסה ומזונות. **אלו ואלו** — בנים ובנות. **כי אמרייתא** — אחר פטירתו של רב, ובאתי ללמוד קמיה דשמואל. **עד שיבגרו** — שכך התנה להן אביהן עד דתבגרן או תנסבן כדאמר בכתובות. ואינך מועטין, ויזונו הבנות עד שיבגרו, והמותר לבנים כדמפרש ואזיל. שקלי

וְהַיּוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אָמַר לֵיהּ רָבָא: וְהָשְׁתָּא דְּשַׁלַּח מֵי יְדַעְנַן? הָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: בְּאוּשָׁא הִתְקִינוּ, הָאִשָּׁה שֶׁמָּכְרָה נִכְסֵי מְלוֹג בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ וּמֵתָה - הַבַּעַל מוֹצִיא מִיַּד הַלָּקוֹחוֹת אֶלָּא אָמַר רַב אַשִׁי: בַּעַל - שְׁיוִיהוּ רַבָּנַן כְּיוֹרֵשׁ וְשָׁיְיוִיהוּ רַבָּנַן כְּלוֹקֵחַ, וְהֵיכָא דְּמָטָא לֵיהּ עֲבָדוֹ לֵיהּ; גַּבֵּי יוֹבֵל שָׁיְיוִיהוּ רַבָּנַן כְּיוֹרֵשׁ מִשּׁוּם פְּסִידָא דִּידֵיהּ, גַּבֵּי דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא שָׁיְיוִיהוּ רַבָּנַן כְּלוֹקֵחַ מִשּׁוּם פְּסִידָא דִּידֵיהּ, גַּבֵּי דְּרַבִּין מִשּׁוּם פְּסִידָא דְּאַלְמָנָה שָׁיְיוִיהוּ רַבָּנַן כְּיוֹרֵשׁ. -וְהָא גַּבֵּי דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא דְּאִיכָּא פְּסִידָא לְלָקוֹחוֹת, וְשָׁיְיוִיהוּ רַבָּנַן כְּלוֹקֵחַ - הָתָם אִינְהוּ אַפְסִידוּ אַנַּפְשַׁיְיהוּ, כֵּיוָן דְּאִיכָּא בַּעַל, לָא אִיבָּעֵי לְהוּ לְמֵיזְבַּן מֵאִיתָּתָא דְּיָתְבָא תּוֹתֵי גַּבְרָא.

הדרן עלך יש נוחלין

מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת, בְּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים מְרוּבִּין - הַבָּנִים יִירְשׁוּ וְהַבָּנוֹת יִזּוֹנוּ, נְכָסִים מוּעָטִין - הַבָּנוֹת יִזּוֹנוּ וְהַבָּנִים יִשְׁאֲלוּ עַל הַפְּתָחִים; אַדְמוֹן אוֹמֵר: בִּשְׁבִיל שֶׁאֲנִי זָכָר הִפְסַדְתִּי? אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן. **גמרא** וְכַמָּה מְרוּבִּין? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כְּדֵי שֶׁיִּזּוֹנוּ מֵהֶן אִלּוּ וְאִלּוּ שָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ. כִּי אֲמַרֵיתָהּ קַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל, אָמַר: זוֹ דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל בַּר רַבִּי, אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: כְּדֵי שֶׁיִּזּוֹנוּ מֵהֶן אִלּוּ וְאִלּוּ עַד שֶׁיַּגְדִּירוּ. אֵיתֵימָר נָמֵי: כִּי אֲתָא רַבִּין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְאֵמְרֵי לַהּ אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל שֶׁיִּזּוֹנוּ מֵהֶן אִלּוּ וְאִלּוּ עַד שֶׁיַּגְדִּירוּ - הֵן מְרוּבִּין, פָּחוֹת מִכָּאן - הֲרֵי אִלּוּ מוּעָטִין. -וְאִי לֵיכָּא לְאִלּוּ וְאִלּוּ עַד שֶׁיַּגְדִּירוּ,

שקלי להו בנות לבוליהו — בתמיה. דכיון דקרית להו מועטין — אם כן לא יטלו בהן כלום הבנים, דהא תנא במתניתין גבי נכסים מועטין: הבנים יאכלו על הפתחים והשאר לבנים — והאי דקתני יאכלו על הפתחים — היינו משהוציאו אותו השאר בהוצאת מזונות. מכאן ואילך, הבנות יזונו עד שיבגרו, והבנים יאכלו על הפתחים. פשיטא מרובין ונתמעטו — בשעת מיתה היו מרובין, ועכשיו הוקירו מזונות או נתקלקלו הנכסים וחסרו, ואין בהן כדי מזון אלו ואלו עד שיבגרו. כבר זכו בהן יורשין — בשעת מיתת אביהן, וקרינא בהו נכסים מרובים. ויקחו הבנות חלקן המגיעם כפי שומא של שעת מיתת אביהן, והבנים יירשו חלקם שהיה מגיעם באותה שעה, וכל מה שחסרו הנכסים — חסרו לבנות ולבנים, לכל אחד כפי חלקו הראוי לו. ונתיבו — שהוזלו מזונות. מהו — מי מטי רווחא לבנים, ויטלו מותר נכסים העודף מכדי מזונות בנות עד שיבגרו? יתומים שקדמו — קודם שהעמידו בנות בדין, ומכרו אפילו בנכסים מועטין. מה שמכרו מכרו — דאין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים, וכל שכן בנכסים מרובין, דאמור בכתובות: האחים ששעבדו — מוציאין לפרנסה ואין מוציאין למזונות. שמע מינה, כיון שאם מכרו מכירתן מכירה — יש להן תפיסת יד בנכסים, ואם נתרבו — יש להן חלק בהן, וזכותם בהן עומדת. אלמנתו מהו שתמעט בנכסים — מי שמת והניח בנים ובנות, והניח נמי אלמנתו, וצריכה נמי מזונות כל ימי מיגר ארמלותה, ואין כאן נכסים אלא כדי מזון הבנים והבנות עד שיבגרו. מי אמרינן: כיון דאית לה מזוני — ממעטא, ולא מיקרו נכסים מרובין. ומפרישין מהנכסים מזון האשה והבנות עד שיבגרו, והמותר לבנים, דהא מועטין נינהו, ולאחר שיוציאו המותר — יאכלו על הפתחים. או דלמא: כיון דאילו מינסבא לבעל לית לה מזוני — לא ממעטא, ובמאן דליתא דמיא, ומוציאין מן הנכסים לבנות כדי מזונן עד שיבגרו, וכל השאר יירשו הבנים כדין נכסים מרובין. דהא אלמנה לא ממעטא להו, וקרינן בהו "הבנים יירשו והבנות יזונו". ומחלק הבנות לא תזון האלמנה עמהם. והיינו דאיכא בין ממעטא ללא ממעטא. דאי ממעטא — הבנים יאכלו והאלמנה תזון, ואי לא ממעטא — יזונו יחד האלמנה והבנים. אבל הבנות אין להן להפסיד במזונותיהם כלל, בין ממעטא בין לא ממעטא, דהא בין בנכסים מרובין בין בנכסים מועטין תנן: הבנות יזונו. אי נמי, היכא דלא ממעטא — מיקרו נכסים מרובין. ואף על פי שנתעכבה היום או למחר מלינישא — הרי הוא כמרובין ונתמעטו, דאמרינן: כבר זכו בהן יורשין, ויזונו שלשתן יחד, בנים ובנות ואלמנה. כן נראה שיטה זו בעיני. בת אשתו — מי שקיבל עליו בשעת נשואין לזון בת אשתו מאיש אחר חמש שנים, ומת, ומוטל על היורשין לזונה. כיון דאף על גב דמינסבא את לה מזוני — עד חמש שנים מן היורשין, שהרי חוב הוא שנתחייב לה אביהן — ממעטא, ויזונו היא והבנות, והבנים ישאלו. לא ממעטא — ומיקרו מרובין בשעת מיתה ונתמעטו אחרי כן, וכבר זכו יורשין. והבנות יזונו עד בגר, ואותה הבת תזון עמהן. בעל חוב מהו שימעט — אם אין נכסים אלא כדי החוב ומזון הבנות, מי אמרינן דממעט, והבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים. או לא ממעט, ויזונו בנים ובנות עד שעת טריפת בעל חוב. וכשיטרוף, אם יש מותר — יזונו בנות עד בגר, ואם לאו — יפסידו.

בת

יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין — פירש בקונטרס: שקדמו ומכרו קודם שעמדו בדין לגבות בנכסים מועטין. ומיהו, לרבינו יצחק נראה: דאפילו כבר תפסו הבנות או הגבו להם בית דין, אם מכרו אחים — מכור. וכן משמע ביבמות בפרק "אלמנה" (סז, ב) דקאמר התם, רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אביו: הבת מאכלת, והבן אינו מאכיל. מאי שנא בן דאין מאכיל — מפני חלקו של עובר, בת נמי לא תאכיל מפני חלקו של עובר אמר רב אסי: הבא בנכסים מועטין עסקינן, ובגון דאיכא בן בהדה דהאי בת. דמזונה נפשך, אי ההיא דמיעברא ביה בן הוא — לא עדיף מהאי דקאי, ואי בת היא — אמאי קא אכלה בתקנתא דרבנן? כל כמה דלא נפקא לאויר העולם — לא תקינו ליה רבנן. ופריך: במאי אוקימתה — בנכסים מועטין, והאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין כו'. ומאי קושיא? ולוקמה כגון שתפסו בכר הבנות, או שהגבו להם בית דין, דאין יכולין למכור אלא משמע דלעולם יכולין למכור. וקצת יש לדחות, דנהי דיכולין בית דין לגבות חלק של בת עומדת, בת עובר שיש לחוש שמא היא בת — אין יכולין לגבות, כיון שלא יצאת לאויר העולם, ואותו חלק יכולין האחין למכור. ומיהו, אין נראה לדחות כן. ועוד ראיה: דאמר בפרק "הנושא" (כתובות קג, א) אמר רב נחמן: יתומים שקדמו ומכרו מדור האלמנה — לא עשו ולא כלום. ומאי שנא מדברי אסי אמר רבי יוחנן יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו? התם לא תפסי מחיים, הכא תפסה מחיים. משמע כיון דלא תפסי מחיים, אף על גב דתפסה לאחר מיתה — לא היה מועיל כלום, אלא מה שמכרו מכרו. והא דאמר בפרק "נערה" (שם נא, א) רבי שמעון בן אלעזר אומר: נכסים שיש להן אחריות מוציאין לבנים מן הבנים, ולבנות מן הבנות הוי', אבל לא לבנים מן הבנות בנכסים מועטין. מכל מקום, אף על גב דאין מוציאין, אם מכרו — מכרו. והשתא אתי שפיר, דבכל ענין משמע. דפשיטא דמועטין ונתרבו זכו בהם יורשין אפילו כבר תפסו וגבו להם בית דין, דאי לאו הכי — אבתי הוה ליה למיכפי במועטין ונתרבו וכבר תפסו או הגבו להם בית דין מאי? ואם תאמר: כיון דבנכסים מועטין נמי מה שמכרו מכרו אפילו כבר תפסו, מה חילוק יש בין נכסים מרובין לנכסים מועטין? דבנכסים מרובין נמי נראה שאין מותרין למכור ולהפקיע מזונות ויש לומר: דיש חילוק, דבנכסים מרובין יכולין למכור לצורך גדול, אבל בנכסים מועטין — אין יכולין למכור כלל לכתחלה. ועוד: דמרובין ונתמעטו יזונו הבנים עם הבנות, ובנכסים מועטין לא יזונו כלל. מה שמכרו מכרו — ואם תאמר: דהכא אמרינן דבין מרובין ונתמעטו ובין מועטין ונתרבו זכו בהם היורשים, ובפרק "מי שהיה נשוי" (כתובות צא, א) גבי כתובת בנין דכרין, אמר: פשיטא מרובין ונתמעטו — כבר זכו בהן יורשין. פירוש: יורשי כתובה הגדולה. מועטין ונתרבו מאי? תא שמע: דהנהו בני צערוד מועטין ונתרבו הוו, אתו לקמיה דרב עמרם, אמר להו: זילו פיסיגתה, ואי לא כו', עד דאתו לקמיה דרב נחמן, אמר: כשם שמרובין ונתמעטו כבר זכו בהם יורשין — כך מועטין ונתרבו זכו בהן יורשין. ופירש בקונטרס: זכו בהן יורשין של כתובה הקטנה. ופליג רב נחמן ארב עמרם, דאמר זילו פיסיגתה, דמשמע לבני קטנה אמר לפיים בני הגדולה, דאי לבני הגדולה אומר — לא הוה שייך לשון פיוס, כיון דמן הדין שקלי בני הקטנה בנחלה גמורה דאורייתא ולא קשיא מידי, דהכא יד הבנים לעולם על העליונה, כדי להעמיד נחלה דאורייתא. ועוד: דהכא לא פקע כח היתומים מעולם, כדקאמר: מה שמכרו מכרו. ולרבינו יצחק נראה: דהא דקאמר התם רב נחמן בו' מועטים ונתרבו זכו בהם יורשין — היינו יורשי כתובה הגדולה, ויטלו אלו כתובת אמם ואלו כתובת אמם, מדלא קאמר "כבר זכו בהן יורשין". וקשיא: דאם כן התם אוזלין לעולם בתר תקנתא דרבנן שתתקיים כתובת בנין דכרין, והכא אוזלין בתר מעיקרא ויש לומר: דהתם לא מיעקרא כולי האי נחלה דאורייתא, דהרי מכל מקום כולן יורשין, אף על פי שאין נוטלין בשוה. אבל הכא — מיעקרא לגמרי. מי אמרינן כיון דאילו מינסבא לית לה לה כמאן — תימה לרבינו יצחק: היאך טועה לומר כן? והא בת נמי, אי מינסבא לית לה, כדתנן: "דתהון מתונו עד דתלקחן לגוברין". ומאי קאמר נמי: בעל חוב מיחסר גוביינא? בת נמי מיחסרא גוביינא, ואי מתה נמי לית לה, כמו בת אשתו ועוד: אי באלמנה שייך נכסים מועטין — מה שיעור יהיה? דבשלמא בבנות יש שיעור למאן דאמר עד שיבגרו, אבל באלמנה לא שייך בגרות, ועד מתי יהיו נכסים מועטין? ונראה לפרש: דוודאי אם אין כאן אלא אלמנה אצל הבנים — שניהם שוין בנכסים. וכן אם אין כאן אלא אלמנה ובנות. דלא תקנו נכסים מועטים אלא לבנות שהן יוצאי יריכו והם בנות יורשה במקום שאין בנים, ואף על גב

דמיחסרא גובייניה, ואי מינסבא ליית לה. אבל לאלמנה אצל הבנים או אצל בנות — לא רצו חבמים לתקן דין נכסים מועטים אצל האלמנה, שלא רצו לעקר דין ירושה מן הבנים אצל האלמנה. והשתא מיבעי ליה, בשיש בנים ובנות, שיש כבר דין נכסים מועטין בשביל בנות, אם ממעטא נמי אלמנה. (הג"ה. וכן כתוב בתוספות: ותיתן האלמנה עם הבנות. או דלמא ביון דאי מינסבא ליית לה מזוני — השתא נמי ליית לה, אלא הכל יהיה לבנות. ואי ממעטא — מכל מקום לא תיזון האלמנה עמהן אלא עד שיגדרו הבנות. עד כאן. הג"ה). והא דקאמר בסמוך דאלמנה אצל הבת אלמנה ניזונת והבת תשאל על הפתחים — היינו שיש שם בנים עם הבנות, שיש כאן דין נכסים מועטים אצל בנות. אבל אי לאיתנהו לבנים — לא תטול האלמנה כלום יותר (מהבת). (ולכאורה היה נראה לפרש דאי ממעטין — אין לבנים כלום, ביון שאין שם עודף על מזונות אלמנה ובנות עד שיגדרו הבנות. אבל אי לאו ממעטין — ניזונות שלשתם. אבל בתוספות כתוב באשר כתבתי בפנים. עד כאן. הג"ה). ואומר רבינו יצחק שכן משמע בירושלמי, כדקאמר התם: אלמנה ובנות — שתיהן שוות, אלמנה ובנים — שניהם שוים. פירוש: לענין מזונות אין האלמנה דוחה את הבנות, ולא בנות דוחות את האלמנה. ופעמים שהאלמנה דוחה את הבנות על ידי הבנים. וכשם שדוחה האלמנה את הבנות על ידי הבנים, כך דוחה את הבנים על ידי בנות בר'. ויש לדקדק על לשון הירושלמי. ומכל מקום משמע שרוצה לומר כן.

אלא מעתה מאן דעסיק באורייתא הוא דירית — ואף על פי דאמרינן לקמן (קמא, א): מצוה לזון את הבנות, וקל וחומר הבנים העוסקין באורייתא — היינו לענין מצוה. אבל לענין דינא — אין לחלק בין עסקי באורייתא ללא עסקי.

אלא

1 **בַּת אִשְׁתּוֹ מַהוּ שֶׁתִּמָּעֵט בַּנְּכָסִים? אַלְמָנָתוֹ מַהוּ**
2 **שֶׁתִּמָּעֵט בַּנְּכָסִים? אַלְמָנָתוֹ וּבַת אִי אֵזֶה מֵהֶן**
3 **קוֹדֶמֶת? אֲמַר לֵיהּ: זִיל הָאִידָּנָא וְתָא לְמָחָר. כִּי**
4 **אָתָא, אֲמַר לֵיהּ: פְּשׁוֹט מִיהַת חָדָא, דְּאָמַר רַבִּי**
5 **אַבָּא אָמַר רַבִּי אַסִי: עָשׂוּ אַלְמָנָה אֵצֶל הַבַּת**
6 **כְּבַת אֵצֶל הָאָחִין בְּנְכָסִים מוּעָטִין, מַה בַּת אֵצֶל**
7 **אָחִין - הַבַּת נִיזוֹנֶת וְהָאָחִין יְשֵׁנִים עַל הַפְּתָחִים,**
8 **אַף אַלְמָנָה אֵצֶל הַבַּת - אַלְמָנָה נִיזוֹנֶת וְהַבַּת**
9 **תִּשְׁאַל עַל הַפְּתָחִים. "אַדְּמוֹן אוֹמֵר: בִּשְׁבִיל שֶׁאֲנִי**
10 **זָכָר הִפְסַדְתִּי"? וכו'. מַאי קָאָמַר? אֲמַר אַבַּיֵי,**
11 **הָכִי קָאָמַר: בִּשְׁבִיל שֶׁאֲנִי זָכָר, וְרָאוּי אֲנִי לְעָסוֹק**
12 **בַּתּוֹרָה הִפְסַדְתִּי? אֲמַר לֵיהּ רָבָא: אֶלָּא מֵעַתָּה**
13 **מַאן דְּעָסֵיק בְּתוֹרָה הוּא דִּירֵית, דְּלָא עָסֵיק**
14 **בְּתוֹרָה לָא יָרֵית? אֶלָּא אֲמַר רָבָא, הָכִי קָאָמַר:**
15 **בִּשְׁבִיל שֶׁאֲנִי זָכָר, וְרָאוּי אֲנִי לִירַשׁ בְּנְכָסִים מְרוּבִּין**
16 - **הִפְסַדְתִּי בְּנְכָסִים מוּעָטִין? משנה הַנִּיחַ בָּנִים**
17 **וּבָנוֹת וְטוּמְטוּם, בְּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים מְרוּבִּין - הַזְּכָרִים**
18 **מְוֻחֶזִין אוֹתוֹ אֵצֶל נְקֵבוֹת, נְכָסִים מוּעָטִין - הַנְּקֵבוֹת**
19 **מְוֻחֶזוֹת אוֹתוֹ אֵצֶל זְכָרִים. הָאוֹמֵר: "אִם תֵּלֵד**
20 **אִשְׁתִּי זָכָר יִטּוֹל מָנֶה", יָלְדָה זָכָר - יִטּוֹל מָנֶה;**
21 **נְקֵבָה מָאתַיִם", יָלְדָה נְקֵבָה - נוֹטֶלֶת מָאתַיִם;**
22 **"אִם זָכָר מָנֶה, אִם נְקֵבָה מָאתַיִם", וְיָלְדָה זָכָר**
23 **וּנְקֵבָה - זָכָר נוֹטֵל מָנֶה, נְקֵבָה נוֹטֶלֶת מָאתַיִם; אֵינוֹ נוֹטֵל. אִם**
24 **אָמַר "כָּל מַה שֶׁתֵּלֵד אִשְׁתִּי יִטּוֹל" - הֲרֵי זֶה יִטּוֹל; וְאִם אֵין שָׁם יוֹרֵשׁ אֶלָּא הוּא**
25 - **יוֹרֵשׁ אֶת הַכֹּל. גמרא** מְוֻחֶזִין אוֹתוֹ, וְשִׁקְּלִי בְּבַת? הָא קָתָנֵי סֵיפָא: יָלְדָה טוּמְטוּם
26 - **אֵינוֹ נוֹטֵל אָמַר אַבַּיֵי: מְוֻחֶזִין אוֹתוֹ וְאֵין לוֹ. וְרָבָא אָמַר: מְוֻחֶזִין אוֹתוֹ וְיֵשׁ לוֹ,**
27 **וְסֵיפָא - אֲתָאן לְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דְּתַנְיָא יָלְדָה טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס - רַבָּן**
28 **שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין קְדוּשָּׁה חָלָה עֲלֵיהֶן. מֵיתִיבִי: טוּמְטוּם יוֹרֵשׁ כְּבֵן וְנִיזוֹן**
29 **כְּבַת; בִּשְׁלָמָא לְרָבָא, יוֹרֵשׁ כְּבֵן - בְּנְכָסִים מוּעָטִין, וְנִיזוֹן כְּבַת - בְּנְכָסִים מְרוּבִּין,**

אלא

1 **בת אשתו מהו** — אם תמצא לומר בעל חוב ממעט, הני מילי דאף על גב דאילו מיית — אית ליה. אבל בת אשתו, דלית לה אי מייתה, מי ממעטא? **אלמנתו ובת** — ואין כאן אלא מזון אחת מהן, ושתיהן חובעות מזונות בתנאי כתובה. הלכך, כיון דתרוייהו בתקנת דרבנן אכלי, איזו תקדום? **תשוט מיהא חדא** — אלמנתו ובת. **מאי קאמר**
2 — מאי יפוי כח יש לזכר במזונות במקום אחר
3 יותר מנקבה, דקאמר: בשביל שאני זכר וחזותי
4 גדול הפסדתי? **מאן דעסיק בו'** — כלומר, מי
5 שיש לו שני בנים, אחד עוסק בתורה ואחד
6 אינו עוסק — וכי אבד זכותו בירושתו בשביל
7 שאינו עוסק? **ויפה כחי בנכסים מרובין** —
8 שאני יורש הכל, אפילו מאה מנה, ואין לנקבה
9 כי אם מזונות. **משנה** וטומטום — אטום,
10 אינו ניכר בו לא זכרות ולא נקבות, וספק זכר
11 וספק נקבה הוא, ואיבא למאן דאמר נמי ספק
12 בריה הוא, דדחיק אותו, ואין לו לא כזכר ולא
13 כנקבה. **חזברים דוחין אותו** — ליזון ולא לירש,
14 דאמרי ליה: אייתי ראיה דזכר את ותירש
15 עמנו, לך אצל נקבות. ומיהו, איבא למאן
16 דאמר בגמרא דאפילו בנקבות לא שקיל, דאינו
17 לא זכר ולא נקבה. והאי דנקט לישנא דזכרים
18 דוחין — היינו משום דבעי למישקל בוכרים,
19 להיות ידו של העליונה, ואינהו דחו ליה
20 מיניה. לומר: לך אצל נקבות, אף על פי שגם
21 הנה ידחוהו. האומר אם ילדה כו' — מתלק
22 נכסיו היה, ומצוה לקיים דברי המת. אי נמי,
23 בריא הוא ויכה לו על ידי אחר. ואף על גב דאמר
24 רב הונא המזכה לעובר לא קנה — הא פרנסן
25 לה ממתניתין בגמרא, ולא מתרע ליה. **האומר**
26 **ילדה אשתי זכר יטול מנה** — אותו הזכר
27 לכשיולד. ואירע המעשה שילדה זכר — נוטל
28 כדקאמר אביו. **נקבה מאתים** — ובגמרא פריך:
29 למימרא דברתא עדיפא ליה מברא? **הכי**
30 **גרסינן: אם זכר מנה אם נקבה מאתים וילדה**
31 **זכר ונקבה זכר נוטל מנה נקבה נוטלת מאתים**
32 — יש מפרשים שילדה שניהן ביחד, הזכר
33 והנקבה, ויטול הזכר מנה והנקבה תטול
34 מאתים, כדקאמר האב: אם זכר מנה אם נקבה
35 מאתים, ולאו מלתא היא, שהרי לא אמר האב
36 "אם ילדה זכר ונקבה", ולא אסיק אדעתיה
37 בלידת תאומים. אלא הכי קאמר: אם זכר מנה,
38 אם נקבה מאתים. דמשמע — אם זכר לבדו
39 בלא נקבה, או נקבה בלא זכר. וכיון דהכי הוא
40 — לא יטול כלום הבן והבת אם נולדו תאומים,

דכאמרינן בגמרא: והא זכר ונקבה לא קאמר, שמא לא היה חפץ בלידת התאומים. אי נמי, אין לידת התאומים בכלל "אם זכר אם נקבה", דמשמע: אם זכר לבדו אם נקבה לבדה. אלא הכי פירושו: האומר "אם זכר ילדה אשתי יטול אותו העובר מנה, אם נקבה ילדה אשתי תטול מאתים", וילדה זכר ונקבה, כלומר זכר או נקבה, דקאמר האב — זכר נוטל מנה אם ילוד זכר, נקבה נוטלת מאתים אם יהיה העובר נקבה. ולאשמועינן אתא, שאילו לא פירש אלא אחד מהם כדקתני רישא, או זכר בלא נקבה או נקבה בלא זכר, וילדה אשתו מה שלא אמר — לא יטול העובר כלום. אלא השתא שגילה דעתו על לידת זכר ועל לידת נקבה — כל מה שתלד האשת יטול, בין זכר בין נקבה. ומיהו, אם ילדה זכר ונקבה תאומים — לא יטלו כלום, כדמוכח בגמרא. וכדפרישית לעיל. כן נראה בעיני, ועיקר. **ילדה טומטום אינו נוטל** — דבְּרֵיה בפני עצמה חשיב ליה, לא זכר ולא נקבה, כדמפרש בגמרא. **ואם אין שם יורש אלא הוא** — אותו הטומטום. **יורש את הכל** — ואף על גב דבריה הוא, הני מילי היכא דאיכא בנים ובנות ודחזין אותו בנים אצל בנות והבנות אצל בנים, ואין לו לא כבן ולא כבת, כדאמר אביי בגמרא משום דבריה הוא. אבל היכא דליכא יורש אלא הוא, לא נפיק מכלל "בן אין לו" — עיין עליה, "אם אין לו בת" — עיין עליה. אי נמי, משום דקרינא ביה "הקרוב אליו ממשפחתו ירש אותה". **גמרא** ושקיל **כבת** — בתמיה. דקתני: דוחין אותו אצל נקבות, ומשמע דשקיל מזונות כבת נקבה. **והא קתני סיפא** — גבי האומר "אם ילדה אשתי" כו' — ילדה טומטום אינו נוטל לא כבן ולא כבת. דבריה הוא, ואינו לא זכר ולא נקבה. והוא הדין לענין ירושה **אמר אביי דוחין אותו** — אצל נקבות, ואין לו עם נקבות, שגם הן ידחוהו אצל זכרים. **רבא אמר דוחין אותו ויש לו** — ממה נפשך, דספק זכר ספק נקבה הוא, ויטול כפחות שבהן, דלא בריה הוא. וסיפא דקתני: נכסין מועטין נקבות דוחין אותו אצל זכרים — על כרחין דוחין אותו ואין לו קאמר. וסיפא דמשמע לי מינה דחשיב ליה בריה — אתאן לרבן שמעון בן גמליאל, דתנן במסכת תמורה בפרק "כיצד מערימין": כיצד מערימין על הבכורה? מבכרת שהיתה מעוברת, אומר: מה שבמעיה של זו, אם זכר — עולה, אם נקבה — שלמים, ילדה שני זכרים — אחד מהם יקרב עולה, והשני יצמר לחיבי עולה, ודמיהן חולין. ילדה שתי נקבות — אחת מהן תקרב שלמים, והשניה תצמר לחיבי שלמים, ודמיה חולין. ילדה טומטום ואנדרוגינוס, רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין קדושה חלה עליהן. דבריה הוא, דאינו לא זכר ולא נקבה, והלכך לא יחול עליהן קדושת שלמים ועולה כמעי אמן, ולא קדושת בכור בפטירת רחם. דלא קרינא ביה "הזכר תקריש". ומתניתין נמי דקתני: ילדה טומטום אינו נוטל — לרבן שמעון בן גמליאל הוא, דחשיב ליה בריה. **מיתיבי טומטום יורש כבן וניזון כבת** — מי שמת והניח נכסים. **יורש כבן כו'** — כדמפרש ואזיל. **בשלמא לרבא** — דחשיב ליה ספק, הכי פירושו: בזמן שהנכסים מועטין יורש כבן, שלא יטול כלום. דכיון דספק הוא — לא עדיף מבנים דשואלין על הפתחים, שהנקבות דוחות אותו אצל הזכרים, ואין לו. דאמרי ליה: אייתי ראיה דנקבה את, ושקול כמונו. **וניזון כבת בנכסים מרובין** — ממה נפשך, שהזכרים דוחין אותו אצל הנקבות, ויש לו מזונות ממה נפשך, כרבא.

אלא

אלא לאביי — דאמר: אינו נוטל כלום לא עם בנים ולא עם בנות, מאי נזון כבת? **ולימעמיך מאי יורש כבן** — דקתני רישא? והלא על כרחך יורש כבן ואין לו מבעי ליה לפרושי סיפא נמי לא שנא. **למימרא דבת עדיפא ליה מבראי** — דיהיב לה לנקבה מאתים זוז, דהיינו שני מנין. **שנאמר** — ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו". *לענין נחלה בן עדיף ליה* — דיקרא שם המת על נחלתו. אבל הבת מקבלת נחלה ממטה למטה

אחר. בתו עדיפא — שאינה יכולה לחזר אחר מזונותיה כזכר. **ושמואל אמר** — מתניתין במבכרת, דבת עדיפא ליה, כדתפרש טעמא לקמן ואזיל. **דתניא** = מגדלת. **אמר רב חסדא** *לדידי בנתן עדיפן לי* — אית דמפרשי לדרב חסדא במבכרת, כשמעתין. אך הלשון מדקאמר "לדידי" — אינו מוכיח כך. ונראה בעיני שלא נתקיימו לו בנים כי אם בנות, לכך מתאוה היה לבנות. ולא נתישב לי יפה דעתו של רב חסדא. והא מני רבי יהודה היא — מתניתין רבי יהודה, שחפץ בהרווחה דבת, דתפרש לקמיה, דלא ליתלו. **תני נרסינן:** **דתניא מצוה לזון את הבנות כו'** — בריייתא היא בכתובות בפרק "נערה שנתפתתה". מצוה לזון משום "ומבשרך לא תתעלם". ומיהו, חובה הוא דליכא, כדתנן התם: אינו חייב במזונות בתו, ואין מחייבין אותו לזון בניו ובנותיו, כדאמרינן התם, דאמרינן ליה: יארוד ילדה ואבני מתא שדיא. **דעסקי באורייתא** — ולא ליתזלו. פירוש הוא, ואינו מן הברייתא. **זכר נוטל ששה דינר** — של זהב, דתניא מנה וחצי. לפי שהמנה עשרים וחמשה סלעים, שהן מאה זוז דינרי כסף, ודינר זהב נמכר בעשרים וחמשה דינר כסף, כדתנן בבבא קמא בפרקים "שור שנגח ארבעה וחמשה" (לו, א) במשנה. נמצא הששה דינר מאה וחמשים זוז, שהן מנה וחצי. **נוטלת שני דינר** — של זהב, דהיינו חצי מנה. **במסרס** — שסירס תנאי זה למפרע מזה, שהתנה על לידת תאומים: אם יצא הזכר תחלה ואחר כך הנקבה — יטול הזכר מאתים והנקבה לא תטול כלום. אם נקבה תחלה — מנה, ואחר כך זכר מנה. **זכר נוטל מנה ממה נפשך** — אפילו נולד אחרון. **המוכר בספק** — אם זכר נולד תחלה יטלנו כו', ואם נקבה תחלה — תטלנה, הלכך חולקין, נמצא הזכר נוטל ששה דינר זהב. **היכי משכחת לה** — דמדקתני "אין לו אלא מנה" משמע דסלקא דעתך אמינא דאף על גב דאמר יטלו שני מנין — אפילו הכי אין לו אלא מנה, והיכי משכחת לה דאיכא למימר הכי? **במצורעני** — לא התנה לתת לזכר ולנקבה כלום, אלא למבשר, כדתפרש ואזיל. הכי

אֶלָּא לְאַבַּיֵי מַאי נִיזּוֹן כְּבַת? - וּלְמֵימָךְ: לְרֶבָּא מַאי יוֹרֵשׁ כְּבֵן? אֶלָּא רָאוּי לִירַשׁ וְאֵין לוֹ, הָכָא נַמִּי - רָאוּי לָזוֹן וְאֵין לוֹ. "הָאוֹמֵר אִם יָלְדָה אִשְׁתִּי זָכָר" וכו'. לְמֵימְרָא, דְּבַת עֲדִיפָא לֵיהּ מִבֵּן, וְהָא אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְוֹחַאי: כָּל שֶׁאֵינוֹ מְנִיחַ בֵּן לְיוֹרְשׁוֹ - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַלֶּא עָלָיו עֲבֵרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ", וְאֵין הַעֲבֵרָה אֶלָּא עֲבֵרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "יוֹם עֲבֵרָה הַיּוֹם הַהוּא" - לְעִנְיַן יְרוּשָּׁה - בֵּן עָדִיף לֵיהּ, לְעִנְיַן הֲרָוָחָה - בִּתּוֹ עֲדִיפָא לֵיהּ. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: הָכָא בְּמִבְכֶּרֶת עָסְקִינַן, וְכִדְרַב חִסְדָּא, דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: בַּת תְּחִלָּה - סִימָן טָפָּה לְבָנִים. אִיכָּא דְּאָמְרִי: דִּמְרַבְיָא לַאֲהָבָה, וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: דְּלָא שָׁלְטָא בֵּיהּ עֵינָא בִּישָׁא. אָמַר רַב חִסְדָּא: יְלִידִי בְּנָתָן עֲדִיפִי לִי מִבְּנֵי. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: הָא מַנִּי? רַבִּי יְהוּדָה הִיא. -הֵי רַבִּי יְהוּדָה? אִילֵימָא רַבִּי יְהוּדָה דְּ"בְּכָל", דְּתַנְיָא: "וְהוּ" בְּרֵךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל" - רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ בַּת, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁהָיְתָה לוֹ בַּת וּ"בַכֹּל" שָׁמָּהּ; אֵימוֹר דְּשָׁמְעָתָא לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה - בְּרָתְהּ נַמִּי לָא חַסְרֵיהּ רַחֲמָנָא לְאַבְרָהָם, דַּעֲדִיפָא מִבֵּן מִי שְׁמָעַתָּ לֵיהּ? אֶלָּא הָא רַבִּי יְהוּדָה, דְּתַנְיָא: מְצָוָה לָזוֹן אֶת הַבָּנוֹת, וְקַל וְחוֹמֶר לְבָנִים דְּעָסְקֵי בְּתוֹרָה, דִּכְרֵי רַבִּי מֵאִיר; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִצְוָה לָזוֹן אֶת הַבָּנִים, וְקַל וְחוֹמֶר לְבָנוֹת דְּלָא לִיתְזְלוּן. אֶלָּא הָא דְּתַנְיָא: יְלָדָה זָכָר וּנְקֵבָה - הַזָּכָר נוֹטֵל שֵׁשָׁה דִינְרִין, וְהַנְּקֵבָה נוֹטֶלֶת שְׁנֵי דִינְרִין, בְּמַאי? אָמַר רַב אַשִׁי, אֲמַרְתָּהּ "שֶׁנִּסְתְּרָה מִמֶּנּוּ קַמִּיטָה דְּרַב כָּהֲנָא; דְּאָמַר: "בְּמִסְרָס, דְּאָמַר: "זָכָר - תְּחִלָּה - מָאתַיִם, נְקֵבָה אַחֲרֶיהָ - וְלֹא כְלוּם. נְקֵבָה - תְּחִלָּה - מָנֶה, זָכָר אַחֲרֶיהָ - מָנֶה", וְיָלְדָה זָכָר וּנְקֵבָה, וְלָא יָדְעִינַן הֵי מִינֵיהוּ נָפַק בְּרִישָׁא, זָכָר שָׁקֵיל מָנֶה מִמֵּה נַפְשָׁךְ, אִידָךְ מָנֶה הָוֶה מָמוֹן הַמּוּטָּל בַּסָּפֵק וְחוֹלְקִין. וְהָא דְּתַנְיָא: יְלָדָה זָכָר וּנְקֵבָה - אֵין לוֹ אֶלָּא מָנֶה, הֵיכִי מַשְׁכְּחַתְּ לַהּ? אֲמַר רַבִּינָא: בְּ"מְשַׁלְּחֵנִי"; דתניא:

אלא לאביי מאי ניזון כבת — ואם תאמר: מאי קושיא היא לאביי? נימא דברייתא סברה דטומטום לא הוה בריה אלא ספק, ולהכי ניזון כבת. ואליבא דמתניתין דוקא קאמר אביי, דאפילו כבת לא שקיל, משום דמתניתין סברה כרבן שמעון בן גמליאל דבריה הוה, כדמוכח סיפא, ולהכי מוקי רישא נמי כרבן שמעון בן גמליאל ויש לומר: דהתלמוד רוצה ליישב דברי אביי אפילו כרב חסדא, דאית ליה בבכורות (מא, ב) דטומטום הוי ספק לדברי הכל. והא דקאמר רבן שמעון בן גמליאל אין קדושה חלה עליו — היינו דוקא קדושת פיו שאמר "אם זכר עולה ואם נקבה שלמים", ושעבוא — משום דסבר שלא נתבוין אלא לזכר הידוע בודאי, ולנקבה הידועה בודאית, ולא לטומטום. והא דקאמר התם עלה בתלמוד: אפילו בקדושה אינמא לא מיתפיס — משום דקסבר ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים. ואי ספיקא הוי ולא בריה — כי קתני בהוייתן מאי הוי? בין דהוי זכר גמור או נקבה, למה לא יקדיש בהוייתה? ההיא סוגיא כרבי [יוסי], דאית ליה בסוף "הערל" (יבמות פג, א) דבריה הוא. אבל לרב חסדא קדושת אמו חלה עליו, וראוי לעולה אם הוא זכר, ונקבה לזבחי שלמים, ואביי גופיה איירי בבכורות (מב, ב) על מלחא דריש לקיש, דאמר: טומטום דאדם הוי ספק לכולי עלמא. ואפשר דאביי סבר הכי. דאם איתא דסבר אביי דפליגי תנאי בטומטום, אי הוה בריה או ספק — טפי הוה ליה לאוקומי מתניתין רישא כרבנן דסיפא כרבן שמעון בן גמליאל, כמו שהעמיד רבא, ממה שדחק לומר דזוזי אותו ואין לו. ועוד איכא למימר, דלישנא דמתניתין דקתני: דזוזי אותו — דמשמע דהוי ספק, ולהכי לא מצי לשנויי דמתניתין אתיא כמאן דאמר דטומטום הוי בריה. ואם תאמר: מכל מקום מאי פריך לאביי מברייתא? נימא דמתניתין כרבן שמעון בן גמליאל דאמר דדעת אדם אזכר ואי הידוע ואנקבה ידועה ואידוע, ובריייתא כרבנן דפליגי התם ארבן שמעון בן גמליאל, וסברי דקדושת פיו חלה על טומטום כשמתנה על זכר ונקבה ויש לומר: דנראה לתלמוד דסבר אביי דאפילו רבנן דפליגי התם ארבן שמעון בן גמליאל — מודו הכא, דאין דעתו של אדם קרובה להקנות אלא לזכר ולנקבה ודאי. ודוקא גבי הקרבה הוא דפליגי, כיון דטומטום ראוי להקרבה — דעתו נמי אטומטום. דאי הוי סבר אביי דפליגי נמי הכא — לא הוה דוחק מתניתין לפרש: דזוזי אותו ואין לו, דתפי הוה מסתבר לאוקומי בתרי תנאי מלאפרושי הכי. אלא ודאי סבר אביי דכולי עלמא מודו הכא. ורבא פליג עליה, וסבר דפליגי רבנן נמי הכא, ומוקי רישא כרבנן. אבל אין לומר דלרבא נמי אתיא רישא דדוזזי אותו ויש לו אפילו כרבן שמעון בן גמליאל, אף על גב דאין דעתו של אדם אלא על זכר ידוע ועל נקבה ידועה, מכל מקום רישא דאיירי בתנאי בית דין במזון הבנות שאני. ואם תאמר: הא דתנן, מה היה לו להזהיר הכי שמעון בן גמליאל? הוי לו לחלק בהדיא אותן חלוקים, ולומר דלא דמיא רישא לסיפא אלא ודאי אין לחלק. דחכמים לא תקנו אלא לפי דעת האדם דמתנה כך, כדמשמע לישנא דמתניתין (כתובות נא, א): לא כתב לה חייב מפני שהוא תנאי בית דין, ולכך חייב כאילו כתב לה. והכי משמע בריש "נערה" (שם מג, א) דלפי דעת אדם תקנו מזון הבנות, דקאמר התם: לענין דלזוהא — אלמנתו עדיפא ליה, לענין הרווחה — בתו עדיפא ליה.

ולימעמיך לרבא מאי יורש כבן — תימה: מאי קושיא היא לרבא? לימא ד"יורש כבן" — היינו מה שיתר על מזון הבנות עד שיגברו, ואותו המותר יהיה לטומטום כמו לבנים, כדאמר לעיל: בשלמא לרבא יורש כבן בנכסים מועטים ויש לומר: דלישנא ד"יורש כבן" משמע דיורש נמור הוא כבן בשאר נכסים, ואפילו ישאר שם הרבה. **לדידי** בנתן עדיפן לי מבני — פירש בקונטרס: שלא נתקיימו לו בנים. ואין נראה, דהרבה בנים היו לו, כדאשכחן (בבא בתרא ח, א) רב נחמן בר רב חסדא בבא בתרא ז, ב), מר יונוקא ומר קשישא בני רב חסדא (עבודה זרה יא, ב), רב חנן בר רב חסדא, וכן רב מרי ורב פנחס בני רב חסדא ב"הגוזל בתרא" (בבא קמא קיז, א), אלא נראה לרבינו יצחק, דלהכי קאמר "בנתן עדיפן לי מבני" — לפי שהיו חתניו גדולי הדור, רבא (ורב מרי בר חנינא), ומר עוקבא בר חמנא. **בת** היה לו ובכל שמה — ואם תאמר: דלמה לא השיאה לו ולא משרה, ולכן לא רצה להשיאה ליצחק, למאן דאמר בפרק "ארבע מיתות" (סנהדרין נח, ב) דבן נח מותר באחותו? ויש לומר: דשמא קטנה היתה, ולא רצה עדיין להשיאה ליצחק. אי נמי, מהגר היתה לו ולא משרה, ולכן לא רצה להשיאה ליצחק. **זכר** נוטל ששה ונקבה שנים היכי משכחת לה — דליכא למימר דמירירי בגון שאמר: ילדה זכר נוטל ששה, ונקבה שנים. דאם כן הוה ליה למנקט כמו במשנתינו: ילדה זכר נוטל מאתים ונקבה מנה.

אידך מנה הוי ממון המוטל בספק — לרבנן דאמרי (בבא קמא מו, א) המוציא מחבירו עליו הראיה — הוי הכל בחזקת הזכר, שהוא יורש לאחר מיתה. אי נמי, אפילו כרבנן, ואיכא לאוקומה בחיי האב, שאין הזכר מוחזק יותר מן הנקבה.

נכסי לזאי דמעברת — בשביע מרע איירי, מדקאמר עלה: ולוקמה כרבי יוחנן בן ברוקה. ורבי יוחנן בן ברוקה בשביע מרע איירי, מדקא בעי לעיל (קלא, א) עליה: בבריא היאך? ואף על גב דדברי שביע מרע בכתובין ובמסורין דמו — לא מהני מידי, בין דבבריא לא מהני אפילו על ידי קנין. ואף על גב דאמר לקמן (קמח, א): שביב מרע שאמר להלואתו לפלוני — הלואתו לפלוני, אף על גב דלית ליה בבריא אפילו בקנין, דאי איתיה בבריא בקנין — אם כן הוי שביב מרע ובריא שוין, מכל מקום הכא ליתא בשביב מרע כיון דליתא בבריא בקנין, דכולהו לא בחדא מחתא מחתינהו.

איתיביה רב נחמן לרב הונא — ואם תאמר: אדפריך רב נחמן לרב הונא, תקשי ליה לנפשיה, דאית ליה לקמן: המוכה לעובר לא קנה ויש לומר: דהוא מוקי מתניתין לכשתלד. דסבירא ליה לקמן: לכשתלד קנה. אי נמי, רב נחמן איירי בעובר שאינו בנו, ומוקי מתניתין בבנו, דדעתו של אדם קרובה אצל בנו, כרבי יוחנן לקמן. וכן פסקו רבינו חננאל ורבינו שמואל בן מאיר והלכות גדולות, דבבנו — המוכה לעובר קנה.

דתנן העובר פוסל ואין מאבל — פירש רבינו שמואל בן מאיר: פוסל — עבדי אביו מלאבול בתרומה, דעובר במעי אמו זר, ואינו מאביל — את אמו, דילוד מאביל, ושאינו ילוד אינו מאביל. ורש"י פירש ביבמות (סז, א) בענין אחר: פוסל את אמו כדתנן — את הוא זר, ואינו מאביל את אמו — אם הוא כהן במעי זרה, דעובר במעי זרה זר הוא. ולהאי פירוש לא מוכח הכא מידי. אבל אין לפרש כלל: פוסל עבדי אביו — אם הוא זר במעי כהנת, ואינו מאביל עבדי אביו — אם הוא כהן במעי זרה. דחזרא מילתא היא, דהא פשיטא דכיון דאם הוא כהן אינו מאביל — כל שכן אם הוא ישראל, ולא הוה ליה למיתני "פוסל" אלא: אינו מאביל.

ולימא ליה רבי יוחנן בן ברוקה היא — תימה: דאמאי נקט רבי יוחנן בן ברוקה? דאפילו רבנן מודו דבלשון מתנה מועיל ויש לומר: דכיון דראוי לירושלו, והא לא הזכיר לשון מתנה — אם כן בירושה קאמר.

בן

דְּתָנְיָא: "הַמְבַשֶּׂרֶת בְּמָה נִפְטְרָה רַחֲמָהּ שֶׁל אִשְׁתִּי, אִם זָכָר יָטוּל מָנֶה" - יָלְדָה זָכָר נוֹטֵל מָנֶה, "אִם נְקֵבָה מָנִים" - יָלְדָה נְקֵבָה נוֹטֵל מָנֶה, יָלְדָה זָכָר וּנְקֵבָה - אֵין לוֹ אֶלָּא מָנֶה. -וְהָא "זָכָר וּנְקֵבָה" לָא אָמַר - דְּאָמַר נָמֵי "אִם זָכָר וּנְקֵבָה נָמֵי יָטוּל מָנֶה". - אֶלָּא לְמַעוּטֵי מַאי? - לְמַעוּטֵי נָפֵל. הֵהוּא דַּאֲמַר לָהּ לִדְבֵיתְהוּ: נְכַסַי לְהַאי דְּמִעַבְּרַת; אֲמַר רַב הוּנָא: הָיְתָה מְזֻכָּה לְעוּבָּר, וְהַמְזֻכֶּה לְעוּבָּר לֹא קָנָה. אִיתִיבֵיהּ רַב נַחְמָן לְרַב הוּנָא: הָאוֹמֵר "אִם יָלְדָה אִשְׁתִּי זָכָר יָטוּל מָנֶה" - יָלְדָה זָכָר נוֹטֵל מָנֶה אֲמַר לֵיהּ: מְשַׁנְּתֵינוּ אֵינִי יוֹדֵעַ מִי שְׁנָאָהּ.

וְלֵימָא לֵיהּ: רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: אָדָם מַקְנֶה דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם -אֵימוֹר דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר - לְדָבָר שֶׁיֵּשְׁנוֹ בָּעוֹלָם, לְדָבָר שֶׁאֵינוֹ בָּעוֹלָם מִי שָׁמְעַתְּ לֵיהּ? וְלֵימָא לֵיהּ: רַבִּי יוֹסֵי הִיא, דְּאָמַר: עוֹבֵר קָנֵי דְּתָנַן: עוֹבֵר פּוֹסֵל וְאֵינוֹ מַאֲכִיל, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי -שְׁאנֵי יְרוּשָּׁה הַבָּאָה מֵאֵילֶיהָ. וְלֵימָא לֵיהּ: רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה הִיא, דְּאָמַר: לָא שָׁנָא יְרוּשָּׁה וְלָא שָׁנָא מַתָּנָה דְּתָנַן, רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: אִם אָמַר עַל מִי שֶׁרָאוּי לְיוֹרְשׁוֹ - דִּבְרֵיו קַיָּמִין - אֵימוֹר דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה - לְדָבָר שֶׁיֵּשְׁנוֹ בָּעוֹלָם, לְדָבָר שֶׁאֵינוֹ בָּעוֹלָם מִי אָמְרַתְּ? וְלֵימָא לֵיהּ: רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה הִיא, וְכָבַר לָהּ בְּרַבִּי יוֹסֵי - מִי יֵימַר דְּכָבַר לָהּ. וְלֵימָא לֵיהּ: בְּ"מְבַשֶּׂרֶת" אִי הָכִי, דְּקָתָנֵי סֵיפָא: וְאִם אֵין שָׁם יוֹרֵשׁ אֶלָּא הוּא - יוֹרֵשׁ הַכֹּל, אִי בְּ"מְבַשֶּׂרֶת", יוֹרֵשׁ מַאי עֲבִידְתֵּיהּ? וְלֵימָא לֵיהּ: בְּשֶׁיְּלָדָה - אִי הָכִי, דְּקָתָנֵי סֵיפָא: וְאִם אָמַר "כָּל מַה שֶׁתֵּלַד אִשְׁתִּי יָטוּל" הֲרֵי זֶה יָטוֹל; "כָּל שֶׁיְּלָדָה"? "כָּל שֶׁיְּלָדָה" מִיבָּעֵי לֵיהּ**

ולימא

הכי גרסינן: המבשרני במה נפטר רחמנה של אשתי אם ילדה זכר יטול מנה ילדה זכר נוטל מנה ואם נקבה מנה ילדה נקבה נוטל מנה ילדה זכר ונקבה אין לו אלא מנה. והא זכר ונקבה לא קאמר. דאמר נמי זכר ונקבה יטול מנה. ואלא למעוטי מאי. למעוטי נפל — והכי פירושה: המבשרני מה תלד אשתי, אם יבשרני שילדה זכר — יטול המבשר מנה. לפיכך אם ילדה זכר — יטול המבשר מנה כדאמר האב. אבל על בשורת הבת לא יטול כלום, דהא לא קאמר אב מידי. ונראה בעיני דגרסינן בה הכי: "אם זכר מנה אם נקבה מנה", ילדה זכר — נוטל מנה, ילדה נקבה — נוטל מנה. והשתא אתי שפיר דף דפרכינן לבסוף אלא למעוטי מאי? לפי שבל ענייני בשורת לידה פירש, בין לידת זכר בין לידת נקבה בין לידת תאומים. ואם אירע מעשה שילדה זכר ונקבה תאומים — אין לו למבשר אלא מנה. ופרכינן: והא זכר ונקבה לא אתני אב, ועל לידת תאומים לא אסיק האב אדעתיה, ולא אמר שיטול המבשר כלום אלא על זכר לבדו או נקבה לבדה ומשני, דאמר נמי: אם יבשרני זכר ונקבה ביחד, ותנא כי רוכלא לא חשיב ואזיל, **ואלא** למעוטי **מאי** — כיון דבכל בשורות יטול המבשר מנה — לא (פירש) [צריך להיות: יפרש] לא זכר ולא נקבה ולא תאומים, (והה) [צריך להיות: והה] ליה למימר: המבשרני במה נפטר רחמנה של אשתי — יטול מנה **למעוטי נפל** — מה שפירש האב "אם זכר אם נקבה" — למעוטי אם יבשר: הפילה אשתך, דלא יטול כלום. דסתם זכר ונקבה היינו בר קיימא, ולא מת. **והמזכה לעובר** — על ידי אחר — לא קנה עד שיולד, ואפילו היכא דאמר "נכסיי לזה עובר כשיולד", דאמר רב הונא לקמן: אף לכשתלד לא קנה. **איתיביה רב נחמן לרב הונא** — ממתניתין, דתנן: האומר "אם ילדה אשתי" בו' דהיינו מזכה לעובר. **איני יודע מי שנאה** — לא מצינו לו יחיד ולא רבים. **ולימא ליה רבי מאיר היא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם** — ואמאי קאמר רב הונא "איני יודע מי שנאה"? הא איהו גופיה סבירא ליה כרבי מאיר, כדאמר ביבמות בפרק "האשה שהלך בעלה למדינת הים" (צג, א) דאמר רב נחמן בר יצחק: רב הונא כרב, ורב כרבי יצחק, ורבי יצחק כרבי חייא, ורבי חייא כרבי, ורבי כרבי מאיר, ורבי מאיר כרבי אליעזר בן יעקב, ורבי אליעזר בן יעקב כרבי עקיבא, דאמר: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. ומפרש התם: רב הונא — דאיתמר: המוכר פירות דקל לחבירו, אמר רב הונא: עד שלא באו לעולם — יכול לחזור בו, ורב נחמן אמר: אף משבאו לעולם יכול לחזור בו כו'. רבי מאיר — דתנן: האומר לאשה "הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר", "לאחר שתתגיירי" כו' — אינה מקודשת, רבי מאיר אומר: מקודשת. ומתניתין נמי קא סלקא דעתך דהוא הדין גבי עובר, דכי היכי דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם הכי נמי מקנה לעובר שלא בא לעולם. אימור דשמעת ליה לרבי מאיר בדבר שישנו בעולם — בשעת קנין, אלא שעדיין לא הגיע זמנו לקנות, בדקתני: "הרי את מקודשת לאחר שאתגייר", "לאחר שתתגיירי" כו' — האשה הנקנית לו הרי היא בעולם, אלא שעדיין לא נתגיירה, ולא הגיע זמנה לקנות. אבל עובר אינו בעולם, ולא קני מידי, ולהכי איני יודע מי שנאה. **ולימא ליה רבי יוסי היא** — ואנא דאמינא כרבנן, ואנאי קאמר "איני יודע מי שנאה"? **רבי יוסי היא דאמר עובר קנה** — חלק בעבדי אביו. **דתנן** — בפרק "אלמנה" ביבמות: בת ישראל שנישאת לכהן ומת והניחה מעוברת — לא יאכלו בעדיה בתרומה, מפני חלקו של עובר. כדמפרש התם דעובר במעי זרה זר הוא. שהעובר פוסל ואינו מאכיל, דברי רבי יוסי. כלומר: שהעובר שנתעברה ישראלית מכהן בעלה שמת, פוסל את העבד מלאכול בתרומה מפני חלקו. דעובר במעי זרה — זר הוא, ולא קרינא ביה "ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו", דאינו יולידו של כהן לקרות כהן עד שיצא לאויר העולם. ואינו מאביל את אמו ישראלית שעיברתו מכהן, דקיימא לן דהם שאוכלת בתרומה בשביל בנה כהן כאילו בעלה כהן הוי, כדבתיב "ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו", אבל עובר — לא, דסבירא ליה לרבי יוסי עובר במעי זרה זר הוא, כדמפרש התם. שמעינן מיהא דעובר יש לו חלק במעי אמו בעבדי אביו שמת, מדפסיל להו באכילת תרומה. אלמא — מזכה לעובר קנה, והואיל ויורש ממילא בנכסי אביו ו**משני: יְרוּשָּׁה הַבָּאָה מֵאֵילֶיהָ שַׁאנִי** — ויש לה כח לתפוס. אבל להקנות לו אדם — לא קנה. **דתנן** — ב"יש נוחלין": רבי יוחנן בן ברוקה: אומר אם אמר "איש פלוני יירשנו" על מי שראוי ליורשו במקצת, כגון בן בין הבנים, וקא סלקא דעתך דבעובר בין הבנים קאמר, דהיינו ראוי ליורשו לכשיולד — דבריו קיימין. אלמא: המוריש לעובר קנה, דהיינו מזכה לעוברו. ולעיל נמי במזכה לעובר שלו מיירי, שהוא ראוי ליורשו. **במי שישנו בעולם** — כגון בן בין הבנים. אבל עובר בין הבנים — לא. **וסבירא ליה רבי יוסי** — דעובר יורש. ואיכא למימר דאיירי רבי יוחנן בעובר בין הבנים, דהיינו ראוי ליורשו במקצת, כרבי יוסי דעובר יורש. **מי יימר דסבירא ליה** — לרבי יוחנן בן ברוקה, כרבי יוסי? והלכך לא נדע מי שנאה. **ולימא ליה** — דמתניתין איירי ב"מבשרני", כי המבשר ישנו בעולם, ונוקי למתניתין שהמבשר יטול מנה ולא העובר, דהמזכה לעובר לא קנה **מאי עבידתיה** — דמבשר, לירש כלום. **ולימא ליה בשלידה** — כשאמר האב "אם ילדה זכר תנו לו מנה", כבר נולד בשעת אמירה. הלכך יטול מנה, דלא איירי במזכה לעובר.

ולימא

ולימא — רב הונא: מתניתין — דאמר "אם תלד אשתי זכר תנו ליה מנה לבשתלד", דלא זכי ליה בלום עד שיוולד, ואין זה מזכה לעובר דאמרינן לעיל דלא קנה. ומשני: רב הונא דאמר איני יודע מי שנאה, ולא אוקמה בשתלד — לטעמיה, דאמר רב הונא: אף המזכה לעובר בבהאי גוונא דאמר "לבשתלד", כלומר "נכסיי להאי דמיעברא לבשיולד" — לא קנה. דכיון דבשעת הקנאה עובר הוא ואינו יכול לזכות — לא יקנה לבשיולד, על ידי אמירה דאמר "לבשתלד". **לבשתלד קנה** — אף על גב דפליג רב נחמן בהמוכר פירות דקל לחבירו, דאמר: אף משבאו לעולם יכול לחזור בו, דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם — הכא גבי עובר מודי, דחשיב ליה כישנו בעולם, וגם הנכסים שנותן לו דרי זן בעולם. אלא שצריך לתקן לשונו, ולומר: נכסיי להאי עובר לבשתלד, דאז ראוי לקנות לגמרי. **ובזבוז** — החזיקו כל איש ואיש אוה שמצא "בזוז איש לו". **חייב להחזיר** — כיון דאשתו מעוברת — עובר ירוש הוי. אלמא, המוזכה לעובר קנה. **או שהפילה אשתו** — וחזרו ישראל והחזיקו בנכסיו. **החזיק בשניה** — אחר שמת הבן או העובר — קנה, דהשתא ליכא עוד שום ירוש. **בראשונה לא קנה** — דאיגלא מילתא שהיתה לו בן או עובר. ואף על גב דסוף סוף מת העובר בבטן, ולא יצא לאויר העולם — ביורש גמור חשיב ליה, ומרע לחזוקת מחזיקי ראשונה. אלמא: עובר יורש, כרב ששת. **ורבא אמר** — לעולם אימא לך: לא שנא המזכה לעובר, לא שנא ירושה הבאה מאיליה — לא קנה כלל. ושאני התם גבי המחזיק בראשונה, דאי דלא קנה — לאו משום עובר הוא, דהא אין עובר יורש. אלא מעיקרא, כשהחזיקו — רפויי מרפיין בידייהו. כשמת הגר ובזבזו נכסיו והחזיקו — לא נתכוונו להחזיק לגמרי, דהא מספקא להו אם יש לו יורשין אם לאו, כמו שהוכיח סופו על תחלתו, ששמעו לבסוף שהיה לו בן, או אשתו מעוברת, ושמא לא תפיל. ולכך לא הויא חזקתו חזוקה אלא אם כן חזרו והחזיקו אחר מיתת הבן והעובר. ולעולם אימא לך עובר אינו יורש, וגם המזכה לו לא קנה. **מאי ביניהו** — בין לאביי בין לרבא חזקה ראשונה לאו כלום היא, מה לי משום דעובר יורש לאביי, מה לי משום דרפויי מרפיא לרבא, מאי נפקא לן מינה? **איבא ביניהו שמעון בי שמת ולא מת ואחר כך מת** — לשונות רבים שנמצאין, ולא ישרו בעיני. אמנם כן צריך לפרש: איבא ביניהו בין אביי לרבא בבהאי גוונא: גר שמת, ובזבזו ישראל נכסיו והחזיקו, ואחר כך שמעו שאשתו מעוברת, ושמעו אחרי כן שמת העובר, ועדיין היו מוחזקין. אי נמי שהחזיקו אחר ששמעו בו שמת, ולא היה מת כששמעוהו, אלא אחר כך מת. לאביי דאמר עובר יורש משום דהוי ירושה הבאה מאיליה, המחזיקים ראשונה קודם מיתת עובר לא החזיקו, אלא מחזיקי אחר מיתתו. ולרבא, דלעי טעמא ברפויי, המחזיקים ראשונה ששמעו בו שמת — הויא חזקתן חזוקה. ואף על פי שנודע לבסוף שעדיין לא מת, מכל מקום לא מרפיא בידיהם, כיון ששמעו בו שמת, והעובר לא יצא לאויר העולם ולא זכה לירש, דלרבא אינו יורש עד שיצא לאויר. והמחזיק בשניה אחר מיתת העובר — לא הוי חזקתן חזוקה. כן נראה בעיני, ועיקר. לשון קצרה: איבא ביניהו שמעון בו שמת העובר ואחר כך החזיקו, והוא לא מת, אלא אחר כך מת, ובאו אחרים להחזיק. לרבא — חזקתו ראשונה לא מרפיא, שהרי שמעו שמת ונתבטנו להחזיק לגמרי, וקנו, דסוף סוף העובר לא יצא לאויר העולם ולא יירש מידי. ולאביי — אחרונים קנו. **תא שמע** — דתנן במסכת נדה בפרק "יוצא דופן" (מד, א): תינוק בן יום אחד מטמא בנגעים כו' עד נוחל ומנחיל. ופרכינן בגמרא: נוחל ממאן — מאביו, ומנחיל למאן — לאחיו מן האב.

אחין, אי בעו — מיניה לירתו, אי בעו — מאביהם לירתו, ומאי נפקא לן מינה בהאי תינוק? אפילו כי לא בא לעולם היתה ירושה נופלת לפני אלו האחין **ומשנינן: אמר רב ששת נוחל נכסבי האם להנחיל לאחין מן האב** — דמיניה קא ירתי. בגון רחל שילדה את יוסף, וירש את אמו, שהרי בן יום אחד נוחל. ואחר כך מת, ומנחיל לראובן ושמעון בני יעקב שהן אחיו מאביו. דמיניה דיוסף ירתי, ולא מרחל, שהרי אינה אמם. הכי איתא במסכת נדה. הכא הכי קאמר דפרכינן, תא שמע: תינוק בן יום אחד נוחל ומנחיל, בן יום אחד — אין, עובר — לא. אלמא עובר אינו יורש ירושה דממילא, וכל שכן דהמזכה לעובר לא קנה, וקשיא לרב ששת ומשני, אמר רב ששת: נוחל כו'. והאי שיניא במסכת נדה איתיה משום קושיא אחריתי, כדפרישית לעיל. ונראה בעיני דהכי גרסינן: האמר רב ששת נוחל בנכסי האם כו'. הלכך, כיון דההוא יומא דאתילית מתה אמו — משום הכי דייקינן: דוקא בן יום אחד שנולד ויצא לאויר העולם ואחר כך מתה אמו, ואחר כך מת הוא, והוריש לאחיו מן האב. אבל עובר — לא. אינו יכול לירש אמו בעודנו בבטנה להנחיל

בן יום אחד נוחל ומנחיל אבל עובר לא אמר רב ששת כו' — הקשה רבינו אפרים: דלפרוך ליה מרישא דהך משנה, דקתני רישא בפרק "יוצא דופן" (נדה מג, ב): בן יום אחד מאביל בתרומה ופוסל מן התרומה. דוקא בן יום אחד, אבל עובר — לא, אלמא המזכה לעובר לא קנה. וקשיא לרב ששת, דהשתא לא מצי לשנויי כדמשני אסיפא ועוד קשה לרבינו יצחק על הדהיא ד"יוצא דופן", דקאמר התם: מאי איריא בן יום אחד? אפילו עובר נמי פוסל ואמר רב ששת: הכא בבהן שיש לו שתי נשים, אחת גרושה ואחת שאינה גרושה, ויש לו בנים משאינה גרושה ובן אחד מהגרושה, דפוסל בעבדי אביו מלאכול בתרומה. ולאפוקי מדרבי יוסי דאמר עובר נמי פוסל — קא משמע לן: בן יום אחד אין, אבל עובר לא. ולמה לי למנקט שתי נשים? לוקמה באשה אחת גרושה ויש לו בן ממנה, דוקא בן יום אחד פוסל, אבל עובר — לא, ואבלי העבדים בשביל כל המשפחה כולה, לרבנן דרבי יוסי, כדאמרינן ביבמות בפרק "אלמנה" (סז, א) ונראה לרבינו יצחק: דסבר רב ששת דלרבנן דרבי יוסי נמי עובר אית ליה זכייה. וטעמא דעובר אינו פוסל — משום דסמוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקבות, והוו להו זכרים מיעוטא, ולמיעוטא לא חיישינן כדחיישינן רבי יוסי. ולהכי אוקי התם בבהן שיש לו שתי נשים ויש לו בנים משאינה גרושה, דכיון דיש לו בנים — לא פוסל עובר אף על גב דיש לו זכייה, דלא חיישינן למיעוטא דזכרים, כדפרישית. אבל אם אין לו בנים — פוסל עובר גם לרבנן, דאית ליה זכייה, דבין הוא זכר בין היא נקבה — דרי זן שלה. ופליג רב ששת אשמואל, דאמר בפרק "אלמנה" (שם) דלרבנן אובלין בשביל כל המשפחה. דסבר שמואל דלרבנן לית ליה זכייה לעובר. והשתא ניתא הא דקאמר לעיל רב ששת: מנא אמינא לה? דתניא גר שמת בו', ולא דחי דרך ברייתא כרבי יוסי. דרבנן נמי לא פליגי, אלא דלא חיישי למיעוטא, כדפרישית. ואם תאמר: לעיל דאמר: החזיק בשניה קנה, בראשונה לא קנה, אמאי לא קנה המחזיק בראשונה, כיון דלסוף הפילה? דהא בפרק "אלמנה" (שם סז, א) אמרינן דזכרים הוי מיעוטא משום מיעוטא דמפילות, ואין לעובר שסופו להיות נפל חלק בעבדים ויש לומר: דהתם תלינן שמא כבר בשעת אבילת העבדים מת העובר בבטן, ולית ליה זכייה.

נוחל בנכסבי האם להנחיל לאחין מן האב — תימה: דמה עלה של דעת המקשה? דהא על כרחך צריך לומר כדמשני רב ששת: נוחל בנכסי האם. דאי לאו הכי — הקשה לייה, דאחים, אי בעו — מיניה לירתו, אי בעו — מאבוה לירתו, דהכי דייק בפרק "יוצא דופן" ויש לומר: דוראי ידע המקשה שפיר דנוחל בנכסי האם קאמר, אלא שהיה סובר דהיא מייתא ברישא. ורב ששת משני דהוא מייתא ברישא. ולא הוצרך רב ששת לומר נוחל בנכסי האם, אלא לפי שלא פירש המקשה — מפרש לה רב ששת. ובפרק קמא דערכין (ז, א) דפריך לשמואל מרב ששת, דאמר דהוא מייתא ברישא — הוה מצי למימר דשמואל סובר כמו מקשה דהכא, דהיא מייתא ברישא. אף על גב דשמואל סובר כרב ששת דאמר: המזכה לעובר קנה, לקמן בסמוך, מכל מקום אין צריך לתרץ כרב ששת, דיכול לתרץ כמר בריה דרב יוסף שאין מעמעם בחלק בכורה, אלא דניחא ליה להעמיד שמואל כרב ששת. ועוד יש לומר: דמעיקרא סלקא דעתך דנוחל בנכסי האב, וכגון שלא היה לו אלא העובר לבד, והקנה נכסיו לאחרים אם לא ירשון זה. וקתני דוקא בן יום אחד נוחל מאביו כדי להנחיל ליורשין מאביו, אבל עובר — לא. והכי נמי דהוה מצי לשנויי בפרק "יוצא דופן" (נדה מד, א). אי נמי, יש לומר: דהמקשה סבר כמר בריה דרב יוסף, לומר שמעמעם בחלק בכורה בלא דרשה ד"וילדו לו", דוקא בן יום אחד ממעט בכורה, אבל עובר לא.

וְלֵימָא לֵיהּ: דְּאָמַר "לְכְשֶׁתֵּלֵד" - רַב הוּנָא לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר רַב הוּנָא: אַף "לְכְשֶׁתֵּלֵד" - לֹא קָנָה, דְּאָמַר רַב נַחְמָן: הַמַּזְכֶּה לְעוּבָּר לֹא קָנָה, "לְכְשֶׁתֵּלֵד" - קָנָה; וְרַב הוּנָא אָמַר: אַף "לְכְשֶׁתֵּלֵד" - לֹא קָנָה; וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה - קָנָה. אֲמַר רַב שֵׁשֶׁת: מְנָא אָמִינָא לָהּ? דְּתַנְיָא: גֵּר שֶׁמֵּת וּבִזְּזוּ יִשְׂרָאֵל נְכָסָיו, וְשָׁמְעוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּן אוֹ שֶׁהָיְתָה אִשְׁתּוֹ מְעוּבֶּרֶת - חַיָּיבִין לְהַחֲזִיר. הֶחֱזִירוּ הַכֹּל, וְאַחַר כָּךְ שָׁמְעוּ שֶׁמֵּת בְּנוֹ אוֹ שֶׁהִפִּילָה אִשְׁתּוֹ, הֶחְזִיק בַּשְּׁנִיָּה - קָנָה, וּבָרִאשׁוֹנָה - לֹא קָנָה; וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ עוּבָּר לָא קָנֵי, לְמָה לְהוּ אַחֲזוּקֵי בַּשְּׁנִיָּה? הָא אַחֲזוּקֵי לְהוּ חֲדָא זִימְנָא אָמַר אַבַּיֵי: יְרוּשָּׁה הַבָּאָה מֵאֵלֶיהָ שָׁאנֵי. רָבָא אָמַר: שָׁאנֵי הָתָם, דְּרַפְיָין מְרַפְיָין בִּידֵיהוּ מַעֲקָרָא. מַאי בֵּינֵיהוּ? אִיבָּא בֵּינֵיהוּ: שִׁמְעוֹן בּוֹ שֶׁמֵּת וְלֹא מֵת, וְאַחַר כָּךְ מֵת - תֵּינוֹק בֶּן יוֹם אֶחָד מֵת, וְאַחַר כָּךְ נוֹחֵל וּמַנְחִיל; בֶּן יוֹם אֶחָד - אִין, עוּבָּר - לָא - הָא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: נוֹחֵל בִּנְכְסֵי הָאֵם לְהַנְחִיל לַאֲחִין מִן הָאָב. וְדִלְמָא בֶּן יוֹם אֶחָד, אֲבָל עוּבָּר - לָא, מַאי מַשְׁמָא?

דהוא מייתי ברישא — והיינו טעמא, כדאמר בפרק קמא דערכין (ז, א): דאיידי דזוטרא חיותיה — עיילא ליה סיפתא דמלאך המות ומחדבא ליה לסימנין, והא דאמר בפרק "בהמה המקשה" (חולין עד, א): השוחט הבהמה ומצא בה בן תשעה חי כו' — היינו דוקא בשחטוה או דרגה, שאז היא מתה תחלה, כדאמרינן בפרק קמא דערכין (ז, א). והא דאמר ב"השוחט" (חולין לח, ב) דמתה אמו והדר ילדתה — היינו מתה על ידי אדם, אי נמי על ידי מלאך המות וכגון שנעקר הולד לצאת, דאז אין הולד מת, כדמשמע בפרק קמא דערכין (ז, א). ואם תאמר: כיון דבהריגה אז נעקר לצאת הוא מיתא ברישא ולא הולד — אם כן אמאי נקט בן יום אחד? עובר שנח נוחל ומנחיל ויש לומר: דבן יום אחד פסיקא ליה, אבל בעובר לא פסיקא ליה למיתני נוחל ומנחיל.

ופרכם תלתא פרכוסי — ואית דגרסי: עד תלתא פרסי. פירוש: מהלך שלש פרסאות.

בבור שנולד אחר מיתת האב אין נוטל בחלק בכורה מאי טעמא יביר בעינן — קשה לרבינו יצחק: דאמאי לא מפיק ליה מ"ילדו לו" דלעיל? דבפרק "יש בכור" (בכורות מז, א) דריש ליה נמי גבי בכור, דדריש מיניה: בכור שיצא דרך דופן — אין נוטל בחלק בכורה ויש לומר: אי לא דידעינן בכור מקרא אחרינא — לא הוה מוקי האי קרא בפשוט אלא בבכור. וכן בפרק "יש נוחלין" (בבא בתרא קכו, א) דמפיק מ"ילדו לו בנים" בפשוט, דטומטום אין ממעט בחלק בכורה, ומ"והיה הבן הבכור" מפיק דבכור טומטום אין נוטל פי שנים — התם נמי, אי לאו דידעינן בכור מקרא אחרינא — לא הוה מוקמי קרא ד"ילדו לו בנים" בפשוט, אלא בבכור. והשתא אתי שפיר, דלא תקשי: אמאי לא נימא דיצא דופן אינו ממעט בחלק בכורה מ"ילדו לו", כדמסמעטינן בבכורות מיניה דאין בכור יוצא דופן נוטל פי שניים? אלא ראי, כל כמה דליכא תרי קראי — לא מוקמי אלא אבכור, ולא אפשוט.

והלכתא המזהה לעובר לא קנה — פירש רבינו יצחק בן מרדכי: דבירושה הבאה מאיליה יכול להיות דהלכה כרבי יוסי, דאמרינן בפרק "אלמנה" (יבמות סז, א) דהודו לו חכמים לרב יוסי, דמסתבר טעמיה. אף על פי שלא חזרו בהם נראה דהלכתא כוותיה, כיון דמסתבר טעמיה.

רב

דְּקַשְׁיָשְׁנָא מֵינַיְיכוּ, וְלָאו הִלְכְתָא כְּוָותַיְיכוּ, דְּדְרַדְקֵי אַתּוּן. אָמַר לֵיהּ: מִידֵּי בְּקַשְׁיָשׁוּתָא תַּלְיָא מִילְּתָא? בְּטַעֲמָא תַּלְיָא מִילְּתָא. - וְטַעֲמָא מַאי? - זִיל לְגַבֵּי דְּרַבִּי אֶבְיָן דְּאִסְפַּרְתָּהּ נִיהֲלֵהּ

וכרכיש

דְּהוּא מֵיֵת בְּרִישָׁא, וְאֵין הַבֵּן יוֹרֵשׁ אֶת אִמּוֹ בַּקֶּבֶר לְהַנְחִיל לָאֲחִין מִן הָאָב. -לְמֵימְרָא, דְּהוּא מֵיֵת בְּרִישָׁא? וְהָא חָוֶה עוֹבָדָא וּפָרְכֻם תְּלָתָא פִּרְכּוּסֵי אֲמַר מָר בַּר רַב אָשֵׁי: מִידֵּי דַּהֲוָה אַגַּב הַלָּטְאָה שְׁמְפַרְפְּסָה.

מָר בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף מְשַׁמְעֵיהּ דְּרַבָּא אֲמַר: לוֹמַר, שֶׁמְּמַעֵט בְּחֵלֶק בְּכוֹרָה. וְרַקָּא בֵּן יוֹם אֶחָד, אֲבָל עוּבָּר - לָא, מַאי טַעֲמָא? "וְיָלְדוּ לוֹ" אָמַר רַחֲמָנָא, וְהָא לֵיכָּא. בְּסוֹרָא מַתְנוּ הָכִי: בִּפּוּמְבְּדִיתָא מַתְנוּ הָכִי, אָמַר מָר בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף מְשַׁמְעֵיהּ דְּרַבָּא: בֵּן שֶׁנּוֹלַד לְאַחַר מִיתַת אָבִיו - אֵינוֹ נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם, מַאי טַעֲמָא? "יַכִּיר" אָמַר רַחֲמָנָא, וְהָא לֵיכָּא. וְהִלְכְתָא כְּכָל הָנֵי לִישָׁנֵי דְּאָמַר מָר בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף מְשַׁמְעֵיהּ דְּרַבָּא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַמְּזַהֶּה לְעוּבָּר - לֹא קָנָה. וְאִם תֹּאמַר: מִשְּׁנָתֵינוּ - הוֹאִיל וְרֵעָתוֹ שֶׁל אָדָם קְרוֹבָה אֵצֶל בְּנוֹ.

אָמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל לְרַב חָנָא בַּגְדָּתָאָה: פּוֹק אֵיתֵי לִי בֵּי עֲשָׂרָה, וְאֵימַר קָדָּ בַּאֲפֵיהוּ: הַמְּזַהֶּה לְעוּבָּר - קָנָה. וְהִלְכְתָא: הַמְּזַהֶּה לְעוּבָּר - לֹא קָנָה. הֵהוּא דַּאֲמַר לְרַבֵּיהּ: נָכְסַי לִבְנֵי דֵּיהֶוֵי לִי מִינָּךְ, אָתָא בְּרֵיהּ קַשִּׁישָׁא אֲמַר לֵיהּ: הֵהוּא גַּבְרָא מַאי תֵּיהֱוֵי עֲלֵיהּ? אֲמַר לֵיהּ: זִיל קְנֵי בְּחַד מִבְּרָא; הָנָךְ - וַדַּאי לָא קָנֵי, דַּאֲפָתֵי לֵיתְנֵהוּ. הַאי, אִית חוֹלֵק לְטַלְיָא בְּמָקוֹם בְּנָיָא, אוֹ לֵית לֵיהּ חוֹלֵק לְטַלְיָא בְּמָקוֹם בְּנָיָא? רַבִּי אֶבְיָן וְרַבִּי מָיְישָׁא וְרַבִּי יִרְמְיָה דְּאָמְרִי: אִית חוֹלֵק לְטַלְיָא בְּמָקוֹם בְּנָיָא, רַבִּי אַבָּהוּ דְּאָמַר: לֵית חוֹלֵק לְטַלְיָא בְּמָקוֹם בְּנָיָא. יִצְחָק נַפָּחָא דְּאָמְרִי: לֵית חוֹלֵק לְטַלְיָא בְּמָקוֹם בְּנָיָא. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּהוּ לְרַבִּי יִרְמְיָה: הִלְכְתָא כְּוָותָן אוֹ הִלְכְתָא כְּוָותֵיכוּ? אֲמַר לֵיהּ: פְּשִׁיטָא דְּהִלְכְתָא כְּוָותָן, לְהִנָּתֵל מִמֶּנּוּ לְאַחִיו מִן הָאֵב. וְלֹא בְּהֵדִיא תְּנַן לָהּ, אֶלָּא מִדְּקָתָנֵי דְּהָךְ דְּתָנֵן לְקַמָּן (קנח, ב): נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אִמּוֹ כו'. דְּמִשְׁמַע דְּאִם מֵת קוֹדֶם אִמּוֹ — אֵין יוֹרְשִׁי הַבֵּן יוֹרְשִׁין מִמֶּנּוּ הָאֵם. וּבְ"יֵשׁ נוֹחְלִין" נָמֵי דַּיְיקִינַן לָהּ מִמַּתְנִיתִין דְּהָאִשָּׁה אֵת בְּנָהּ וְהָאִשָּׁה אֵת בַּעְלָהּ; מַה הָאִשָּׁה אֵין בַּעְלָהּ יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ בְּקֶבֶר, אַף הָאִשָּׁה אֵת בְּנָהּ — אֵין הַבֵּן יוֹרֵשׁ אֶת אִמּוֹ בְּקֶבֶר לְהַנְחִיל לְאַחִיו מִן הָאֵב. אֲבָל אִילּוּ מַתָּה אִם תְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ מֵת עוֹבָר — הַיְינוּ מַנְחִיל לְאוֹתָן מִן הָאֵב, דְּלַעוֹלָם אֵימָא לָךְ דְּעוּבָּר יוֹרֵשׁ. **וּפָרְכֻם — הָעוֹבָר, אַחַר יְצִיאַת נַפְשׁוֹ, **וּמִשְּׁנֵי מִידֵּי דַּהֲוָה אוֹגֵב הַלָּטְאָה** — שֶׁמִּפַּרְפֶּרֶסֶת אַחַר שְׁחִיטָתָהּ מִן הַלָּטְאָה, וְאֵין בָּהּ חִיּוּת. **מָר בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף מְשַׁמְעֵיהּ דְּרַבָּא אֲמַר** — לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ: דְּזִמְנִין דַּהֲוֵה מְיֵיתָא בְּרִישָׁא וְאַחַר כָּךְ עוֹבָר, וּמַנְחִיל הָעוֹבָר לְאַחִין מִן הָאֵב, דְּעוֹבָר יוֹרֵשׁ הוּא. וְאַף עַל גַּב דְּתִרְתֵּי רַבָּא לְעֵילָּא: שְׁאנֵי הָתָם דִּמְעִיקָּרָא רְפוּיֵי מִרְפְּיָא בִּידַיְיהוּ, וְאַתָּא לְמִימַר דְּעוֹבָר אֵינוֹ יוֹרֵשׁ — שִׁיטַת הַתַּלְמוּד הִוא זוֹ: אֵזִיל הָבֵא וְקָא מְדַחֵי לֵיהּ, וְאֵזִיל הָבֵא וְקָא מְדַחֵי לֵיהּ. וְלוֹעֲלָם הָךְ מַשְׁנָה דִּבֵן יוֹם אֶחָד נוֹחֵל וּמַנְחִיל לָאו לְמִיעוּטֵי עוֹבָר מִדֵּין יְרוּשָׁה, אֶלָּא מִשְּׁנָתֵינוּ דַּאֵינוֹ מְמַעֵט בְּחֵלֶק בְּכוֹרָה, וּכְדִמְסַרְפֵּת וְאֵזִיל, שֶׁבָּא לוֹמַר דִּבֵן יוֹם אֶחָד מְמַעֵט בְּחֵלֶק בְּכוֹרָה. בְּגַוְּן, יַעֲקֹב שָׁמַת וְהִנִּיחַ שְׁנֵי בָּנִים, רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן, וְהִנִּיחַ שְׁנַיִם עָשָׂר מֵנֶה — רְאוּי הַבְּכוֹר לִיטֹּל פִּי שְׁנַיִם כְּאַחַד מִן אֶחָיו, וְיִטֹּל רְאוּבֵן שְׁמֹנָה מָנִים וְשִׁמְעוֹן אַרְבָּעָה מָנִים. נוֹלַד לוֹ בְּחֵיֵּי יַעֲקֹב, וּמֵת יַעֲקֹב לִבְיוֹם אַחֲרֵי לֵידַת הַבֵּן — נִמְצָא נוֹטֵל רְאוּבֵן שִׁשָּׁה, וְשִׁמְעוֹן שִׁלְשָׁה, וְלוֹי שִׁלְשָׁה. וּמֵת לוֹי בְּיוֹם אַחֲרֵי מִיתַת אָבִיו, דְּהוּה לֵיהּ בֵּן יוֹם אֶחָד, וּמַנְחִיל לְאַחִיו שִׁלְשָׁה מָנִים הָרִאשׁוֹן לוֹ, וּבֹאלוֹ לא יטול רְאוּבֵן חֵלֶק בְּכוֹרָה כְּנֶגֶד שִׁמְעוֹן — שֶׁהֲרֵי מִכַּח אַחִיו לוֹי הוּא יוֹרֵשׁ. נִמְצָא רְאוּבֵן נוֹטֵל שִׁבְעָה מָנִים וְחֵצִי וְשִׁמְעוֹן אַרְבָּעָה מָנִים וְחֵצִי, נִמְצָא שִׁמְעוֹן לִידַת לוֹי לְרְאוּבֵן חֵצִי מָנֶה מֵחֵלֶק בְּכוֹרָתוֹ. וְדוֹקָא בֶּן יוֹם אֶחָד, אֲבָל אִם הִיה לוֹי עוֹבֵר כְּשֶׁמֵּת אָבִיו יַעֲקֹב וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד לוֹי — אֵינוֹ מְמַעֵט בְּחֵלֶק בְּכוֹרָה אֶלָּא בְּחֵלֶק פְּשִׁיטוּת. כֵּיצַד? מֵת אָבִיו — נוֹטֵל רְאוּבֵן מִן הַשְּׁנַיִם עֶשֶׂר מָנִים אַרְבָּעָה מָנִים בְּחֵלֶק בְּכוֹרָה כְּאִילּוּ אֵין הָעוֹבָר בָּעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי לֹא הִנִּיחַ יַעֲקֹב בָּנִים יְלוּדִים אֶלָּא רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן. וְשִׁמְנָה מָנִים הַנּוֹתָרִים יְחֻלְּקוּ בֵּין שְׁלִשְׁתָּן, רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וּלוֹי, כָּל אֶחָד יִטּוֹל שָׁלֹשׁ מָנִים חֹסֶר שְׁלִישׁ. וְגַם אִם יְחַזְּרוּ וְיִמְּוֹת לוֹי — יִטּוֹל אֶחָיו בְּחֶלְקוֹ. נִמְצָא רְאוּבֵן נוֹטֵל שִׁבְעָה מָנִים חֹסֶר שְׁלִישׁ מִכָּל הַבְּכוֹרָה, וְשִׁלְשָׁה מָנִים חֹסֶר שְׁלִישׁ חֵלֶק פְּשִׁיטוּתוֹ, וּמוֹתֶרֶת שֶׁל חֵלֶק לוֹי דְּהֵיינוּ מָנֶה וּשְׁלִישׁ — סַךְ הַכֹּל שְׁמוֹנָה מָנִין. וְאִם הָיוּ עֲשָׂרָה אַחִין — יְחֻלְּקוּ חֵלֶק לוֹי לַעֲשָׂרָה חֲלָקִים, וְחֵלֶק בְּכוֹרָה לֹא יְזוּז מִקְּדוּמָתוֹ. וְיִלּוֹדוּ לוֹ **בְּעִנְיָן** — כְּשֶׁנּוֹלְדוּ לְאַב בְּחַיֵּי אָמַר רַחֲמָנָא לְתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם שֶׁבְּכוֹרָה עַל אַחִיו שֶׁבָּאוּ מִבִּיתוֹת שֶׁל אָב — לֹא קְרִינָא בֵּיהּ "וְיִלְּדוּ לוֹ", וּלְגַבֵּי חֵלֶק בְּכוֹרָה כְּמַאן דְּלֵיתֵיהּ דָּמֵי, וְיִטּוֹל הַבְּכוֹר חֵלֶק בְּכוֹר גָּדוֹל לִפִּי חִשְׁבּוֹן אוֹתָן אַחִין הַנּוֹלָדִים בְּחַיֵּי אָבִיו. **כְּבוֹר תְּנוּלַד לְאַחַר מִיתַת הָאב** — כְּגוֹן יְלוּדָה תְּאוֹמִים, אוֹ הָיוּ לְעִיקָּר נְשִׁים הָרְבֵּה, וְנוֹלַד רְאוּבֵן אַחַר מִיתַת מְלֹאת, וְיוֹסֵף מֵרְחֵל. **יכיר בְּעִנְיָן** — וְכֵיוָן דְּנוֹלַד בְּחַיֵּיהוּ, אֲפִילּוּ לֹא רָאוּהוּ אָבִיו וְלֹא הִכִּירוּ מִימֵיהוּ, הוֹאִיל וּרְאוּי לְהִיכָּרֵה — אֵין הִיכָּרָה מַעֲכֶבֶת בּוֹ, כְּדַרְבִּי זֵירָא דְּכָל הָרְאוּי לְבִילָּה כו' (בבא בתרא פא, ב). בְּפֵירוּשׁ רַבֵּינוּ חֲנַנְאֵל: דְּאִיתִיבֵיהּ רַב נַחְמָן לְרַב הוּנָא דְּלְעֵיל: הָאוֹמֵר "אֵם יָלַדְתִּ אִשְׁתִּי" כו'. **קְרוֹבָה אֵצֶל בְּנוֹ** — וְגוֹמֵר וּמַקְנֶה בְּכָל לִבּוֹ. אֲבָל לְעוֹבֵר אַחֵר — לֹא קָנָה. **בְּגַדְּתָאָה** — דְּמִן בְּגַדְּד, עִיר שְׁגוּלָּה בָּהּ. וּבְכִתְבֵי רַב שְׁרִירָא הִיא נִזְכֶּרֶת. **בי עֲשָׂרָה** — לְפַרְסוּמֵי לְמִילְתָא. **וְהִלְכְתָא הַמְּזַהֶּה לְעוּבָּר לֹא קָנָה** — כְּרַבִּי יוֹחָנָן. וְכֵן שֶׁאִינוֹ בֵּנוֹ, אֲבָל הַמְּזַהֶּה לְעוּבָּר שֶׁבְּמֵעֵי אִשְׁתּוֹ — קָנָה, דְּדַעְתּוֹ שֶׁל אָדָם קְרוֹבָה אֵצֶל בְּנוֹ. **נכסי לבני דיהוי ליך מינאי** — וְלֹא הָיְתָה אִשְׁתּוֹ מְעוּבֶּרֶת, הִלְכָּךְ לֹא קָנָה, כְּדִלְקַמָּן. דְּהַהִיא גּוֹנָא לֹא אָמְרִינַן דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם קְרוֹבָה אֵצֶל בְּנוֹ, אֶלָּא הֵיכָא דְּמִזַּהֶּה לְעוּבָּר שֶׁנִּתְעַבְּרָה אִשְׁתּוֹ כְּבָר. וְשׁוֹנֶה מַצְאתִי כֵּן בְּפֵירוּשׁ רַבֵּינוּ חֲנַנְאֵל. **בְּרִיהּ קַשִּׁישָׁא** — מֵאִשְׁתּוֹ רִאשׁוֹנָה. **יקנה בְּחַד בְּרָא כו'** — יִקְנֶה כְּאַחַד מִן הַבָּנִים הָעֲתִידִים לְהוּלַד מֵאִשָּׁה זוֹ. **אית חולק לְטַלְיָא בְּמָקוֹם בְּנָיָא** — דְּאַף עַל גַּב דְּבָנָיָא לָא קְנוּ בְּכַח מַתָּנָה זוֹ אֲפִילּוּ חֵלֶק אֶחָד, דְּהָא לֵיתְנֵהוּ אֲפִילּוּ עוֹבֵר דְּנִימָא דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם קְרוֹבָה אֵצֶל בְּנוֹ, וְלֹא יְקְנוּ אֶלָּא בְּתוֹרַת יְרוּשָׁה מִבֵּיתוֹ שֶׁאֵבִיהֶם — אֲפִילּוּ הָכִי בְּרִיהּ טְלֵיָא קָנָה בְּכַח מַתָּנָה זוֹ חֵלֶק אֶחָד מִלְּבַד חֶלְקוֹ שֶׁיִּרְשׁוּ עִם אֲחִיו. **אית חולק לְטַלְיָא כְּנֶגֶד אֶחָד מִהֶן** — אִילּוּ קָנוּ. דְּהָכִי קָאָמַר: וְיִקְנֶה כְּאַחַד מִבְּרֵא דְּיִהְיוּ לֵהּ מִינַּאי, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יִקְנוּ — רְאוּיִין כְּמוֹהוּ כְּבָנִים שֶׁיִּהְיוּ לוֹ, אִם הֵן שְׁלֹשָׁה בָּנִים מִלְּבַד הַקְּשִׁישׁ — חוֹלְקִין בְּאַרְבָּעָה חֲלָקִים, וְיִטּוֹל זֶה חֵלֶק אֶחָד מִהֶן. וְחוֹזְרִין וְחוֹלְקִים שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים הַנּוֹתָרִים לְאַרְבָּעָה, וְיִטּוֹל כָּל אֶחָד חֵלֶק אֶחָד בְּתוֹרַת יְרוּשָׁה. **טליא** — תִּינוֹק גָּדוֹל, כְּדֵאמַר בְּפֶרֶק "הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה" (בבא בתרא צא, ב) דְּאָמַר רַב נַחְמָן: נְזִדְּרוּנִי כִּי הוּו מְטַיְילִין טְלֵיא וּטְלֵיתָא כְּבַר שֵׁם סְרֵי בְּשׁוּקָא וְלָא הַוּוּ תְּמוּאוֹ. **בְּמָקוֹם בְּנָיָא** — כְּשֶׁיִּירְשׁוּ הַבָּנִים אֶת אֲבִיהֶן — אִית חוֹלֵק לְטַלְיָא בְּמָקוֹם בְּנָיָא — אֲלָא חֵלֶק יְרוּשָׁה בִּלְבַד. כְּדִמְפָרֵשׁ לְקַמִּיהּ, דְּ"קְנֵי כְּחַמּוֹר", הוּא דְּקָאָמַר לֵיהּ: קְנֵי כְּאַחַד מִן הַבָּנִים שֶׁיִּהְיוּ לִי, וְכִי הֵיכִי דְּאִינְהוּ לָא קְנוּ, שֶׁהֲרֵי לָא הָיוּ עֲדַיִן אֲפִילּוּ עוֹבֵר בְּשָׁעַת מַתָּנָה — אֵיהוּ נָמֵי לָא קָנָה, שֶׁנִּתְלַתֵּת מַתָּנוֹתָיו בְּמַתָּנוֹת הַבָּנִים.

וכרכיש

וברביש — הודה לדברי. קני בחמור מי קנה — כמו שהחמור לא קנה — כן הוא לא קנה. הכא נמי, כי היכי דבנים העתידים לבא בעולם לא קנו — אינהו נמי לא קנה. את וחמור — את ובהמה זו תקנו נכסיי. קנה מחצה — דהכי אמר ליה: אתה וחמור תקנו שניכם, הוא מחצה ואתה מחצה, ולא אבד האיש חלקו בשביל החמור, שלא תלאן זה בזה. לא קנה ולא כלום — דכיון דבקנין אחד שיתף שניהם — לא נגמרה בדעתו להקנות לזה בלא זה כלום, וכיון דחמור לא קנה — אינהו נמי לא קנה. רב ששת אמר קנה הכל — אדם יודע שאין חמור קונה, ונמור בדעתו שמי שיזכל לקנות משניהם — יקנה. כשהוא תורם — קישות אחד מחמשים, איכא למיחש דלמא איכא מר בפנימי שבוזה טפי מאינך, ואין כאן אחד מחמשים במתוק, ונמצא תורם מן המר על המתוק, הלכך, כשהוא תורם — מוסיף על המתוק בכיצה מקישות אחרת, ותורם קישות ובכיצה על הארבעים ותשע, ואיכא השתא מתוק בתרומה טובא, ונמצא תורם מן המתוק על המתוק, ואמאי את וחמור הוא — שאמר: קישות זה יהא תרומה על אלו. וכיון דיש בה מר ומתוק, כי היכי דחמר לא חייל בה תרומה, ולא מבטל שם טבל מן הארבעים ותשע, הכי נמי המתוק לא יחול עליו שם תרומה אלא מאי אית למימר — המתוק קנה הכל ופטר מטבל את הארבעים ותשע. ולעיל נמי, "את וחמור" אף על גב דחמור לא קנה — הוא קנה הכל, כי היכי דהכא חמר לא קנה ומתוק קנה הכל ומשני: שאני תרומה — דמר נמי תרומה מעלייתא הוא במתוק, ואין כאן "את וחמור", ושניהן קונין זה בזה. לא תשאי — על התרומה חטא, אם תרימו את חלבו מן היפה. הא אם תרימו מן הרע — תשאו עליו חטא, שלא עשית מצוה מן המובחר. נשיאות חטא למה — אלא יחזור ויתרום מן היפה. מעשה בחמש נשים — בפרק "האיש מקדש". והתם מפרש לה רב ששת. אמר רב: שמע מינה ממתניתין ארבעה, ונקט בידיה תלת. שמע מינה: המקדש בפירות שביעית מקודשת. ושמע מינה: קדושה בגוד אינה מקודשת ואפילו בגוד דידה, מדקתני: שלהן היתה ושל שביעית היתה, טעמא — דשביעית, דהפקר הוא, הא דשאר שני שבוע — לא. ושמע מינה: אשה נעשית שליח לחבירתה ואפילו במקום שנעשית לה צרה, שהרי קבלה אחת על ידי כולן, ונתקדשה היא וחברותיה בכלכלה זו, ונעשו צרות זו לזו. אין אחיות מקודשות — דקדושין שאין מסורין לביאה לא הוו קדושין כלל, ואפילו בחדא מיניהו. ואמאי — נבריות מקודשות? והא "את וחמור" הוא, הרי מקדש בכלכלה זו כולן, חמש נבריות ואחיות, וכי היכי דאחיות לא קנו — נבריות נמי לא קנו — אלא שמע מינה, מה שיש בידו כח לקנות — יקנה הכל, כרב ששת. היינו דחזאי רב הונא בר אויא בחלום — ומשום דאמרת לי דמותיב רב אויא תיובתא נתקיים חלומי. מיהו, לאו קושיא הוא, דלאו מי אוקימנא בר? בתמיה. הראויה מכם — ואין אחיות בכלל. ואבעי הוא דמוקי לה כהכי דקדושין. וקיימא לן כרב נחמן, דאמר ד"את וחמור" — קנה מחצה, והמוכזה לעובר לבשתלד — קנה, כרב נחמן. בפירוש רבינו חננאל. קני פלגא — בנגד הבנים, היא מחצה והם מחצה. ויהיה לאהרן וגו' — בלחם הפנים כתיב. "אהרן" — זה כהן גדול, מחצה לכהן גדול ומחצה למשמרת כהנים. ודך ברייתא במסכת יומא בפרק ראשון (יז, ב), דתנן התם גבי כהן גדול: מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש, ותניא בגמרא: ונוטל חלה אחת משתי חלות של עצרת, ארבע או חמש ממעשה לחם הפנים. רבי אומר: לעולם חמש, שנאמר "והיתה לאהרן ולבניו" — מחצה לאהרן ומחצה לבניו. והתם מפרש למה אינו נוטל שש, דהאיבא שתים עשרה חלות, שתים מערכות שש המערכת. ומכאן אנו למדין דהמזהיר יחיד אצל מרובין לענין מתנה — נוטל כנגד המרובין. חלוקה הוא — בכלל שאר כהנים. אף על גב דלא גלי ביה קרא, שלא כתב אהרן אלא "והיתה לכהנים" — היה חולק עמהן. דמי בלילא — כתר מלכות. דשדו בי קיסר — הטילו על אלו לעשותה. אבולי ואיסטרטיגי — עשירים ושרים, כדגרסינן (במגילה טו, א) במרדכי והמן: זה בא בפרוצבוטי וזה בא בפרוצבוטי "נציבים" ר"מצב פלשתים" מתרגמינן איסטרטיגי (שמואל א יד, מלכים א ד). ואיסטרטיני פלנא — אף על גב דאבולי עשירים יותר. אבולי הוו כתיבי — בכתב של מלך ליתן הכל, אלא איסטרטיגי מסייעי להו פורתא. השתא דקא כתבי לי — להוסיף על מה שהזיז רגילין ליתן נכתבו עתה. מתיב רבי זירא — לרב יוסף. האומר תרי עלי מנתה מאה עשרון להביאם בשני כלים מביא ששים בכלי אחד וארבעים בכלי אחד כו' — תרי

רב נחמן אמר קנה מחצה — והלכתא כרב נחמן. והא דאמר בפרק שני דקדושין (נא, א): וליטעמיך אימא סיפא, מעשה בחמש נשים כו' עד: "את וחמור" הוא, ר"א וחמור לא קנה — לאו משום דהלכתא הכי, אלא הכי בעי למימר: ותקשה למאן דאמר לא קנה, וכי היכי דלדידיה צריך לתרצה — הכי נמי צריך לתרצה לרבא.

אין לך מר בקישות אלא פנימי שבו — תימה: ביון דבבל קישואין הפנימי מר והחיצון מתוק, למה לא יתרום מזה על זה? ולהלא החיצון יפטור החיצון, והפנימי יפטור הפנימי, ולמה צריך להוסיף על החיצון? ונראה לרבינו יצחק: דרבי יוסי הכהא לא איירי בשבל הקישואין מרים, אלא אותה שתורם נמצאת מרה. וקאי אהא דתנן במסכת תרומות (בפרק שלישי משנה א), ומייתי לה ב"האשה רבה" (יבמות פט, א): התורם קישות ונמצאת מרה, אבטיח ונמצא סרוח — תרומה, ויחזור ויתרום. ורבי יוסי פליג, וסבר דאין צריך לחזור ולתרום, אלא מוסיף מן החיצון על החיצון. דאפילו אותה שנמצאת מרה — אין החיצון מר כל כך שלא יהא עליו תורת אוכל. והכי משמע בהדיא בירושלמי של התיא משנה דהתורם קישות, דקאמר: בשלמא אבטיח ונמצא סרוח — תרומה ויחזור ויתרום, דספק נמור הוא אם היה סרוח בשעת הפרשה אם לאו, אלא קישות ונמצאת מרה — אמאי הוי תרומה? הא ודאי דהיתה מרה גם בשעת הפרשה ולמה היא תרומה כלל? ומשני: עשאוה ספק אוכלין, דאוכל נמור הוא מן התורה, ולכך היא תרומה. והכי נמי אמרינן הכא, דמדאורייתא תרומה מעליא הוא, אלא דקנסי ליה משום דדוה ליה למטעמיד, כדאמרינן ב"האשה רבה" (שם), ועשאוה ספק אוכל, ולכך יחזור ויתרום. ובתר הכי מייתי בירושלמי הדיא דרבי יוסי דהכא, דאין לך מר בקישות אלא פנימי שבו. וקא בעי התם: וכי בדבר שיכול ליבדק נחלקו? ומשני: על עיקר בדיקתה נחלקו, דתנא קמא סבר: יש מרירות הרבה בחיצון, וראוי לעשותו ספק אוכלין. ורבי יוסי סבר: אין בו מרירות כל כך, ואין ראוי לעשותו ספק אוכלין, ולכך לא יחזור ויתרום. הרי משמע בהדיא דרבי יוסי פליג אמתניתין דהתורם קישות.

אם

אם הביא דיעבד אין לבתחלה לא — תימה לרבינו יצחק: דמאי קשיא ליה? וכי אין פשוט לו באומר "נכסי לשני בני אדם" שיחזרו שוים? ואפילו הכי במנחה לכתחלה לא, ואם כן על כרחך משום דלקרבן גדול קא מכוין ואומר רבינו יצחק, דהכי פריך: דהא סברא היא שלא נמי, אף על פי שמסברא יש לנו לומר דלקרבן גדול קא מכוין — לא היה לנו ללכת אחר הסברא

תא שמע ובני דן חושים — ואם תאמר: דבין דקרו אינשי לברא "בניי", אם כן למה הוצרך לומר "נכסיי לבניי"? פשיטא שהוא לבנו ויש לומר: דאצטרך, שאם מצא דייתיקי או מתנה — שלא יהיה בה כלום. **שהיו** לו בנים כחושים של קנה — ואף על פי שבשירד למצרים עדיין לא היו לו בנים כל כך — מכל מקום נקרא כן על שם העתיד. בדדרייש "אשר שם שמות" — אל תקרי שמות, אלא שמות (ברכות ז, ב).

והשביחו גדולים השבח לאמצע — פירש רבינו יצחק בן מרדכי דהוא הדין גדולים וגדולים, אלא אורחא דמילתא נקט. ולא דמי ליורד לתוך שדה של חבירו ונטעה שלא ברשות, [או] לשותף שהוא כיורד ברשות. לשותף אינו מחזיר שדהו לחברו, אבל אחזין מחזיר אשדודי.

ואם אמר ראו מה שהניח בו' — פירש רבינו שמואל: ראו מה הניח לנו אבינו, ומזומנים אנו לחלוק; ומה שנשביח — נשביח מחלקנו. משמע שרוצה לומר שאינו משביח אלא מחלקו המגיעו, ואין לו אלא שבח המגיע לחלקו. ואין נראה, מדאמר: רב ספרא שבק אבוה זוזי, שקילינהו רב ספרא — משמע דשקלינהו לבולהו. ועוד: אם לא לקח אלא המגיע לחלקו, מה היה יכול לתבעו? הא אמר ב"איזהו נשך" (בבא מציעא סט, א) דזוזי במאן דפליגי דמי ועוד: בשיחלקו, אם מגיע חלק האחד לחלקו — אם כן נמצא שלא היה השבח שלו על כן נראה לרבינו יצחק בפירוש רבינו יצחק בן מרדכי: דשבח שהשביח מכל הנכסים הוי שלו. ולא דמי ליורד לתוך שדה של חבירו שלא ברשות, שאין לו אלא שכר טרחו עם היציאה, או [שותף] דיורד ברשות ונוטל בארים — היינו משום] דיכולים להרויח זה כמו זה ולא מחלי. אבל הכא, אם הגדולים לא ירויחו — הקטנים לא ירויחו בהם. וכן צריך לומר באחי דרב ספרא, דקטנים היו ולא היו יכולין להרויח, ולהכי כיון דגברא רבה הוא ולא שבק גירסיה וטרח לאחריני, אף על פי שלא אמר "ראו" — כאילו אמר "ראו", ומחלי ליה הקטנים. והא דאמר בריש "אלו מציאות" (שם כב, ב) גבי תמרי דזיקא, דיתמי לאו בני מחילה ניהו, הכא דאין מפסידין, ולא בא בידם הריוח — מחלי שפיר. **בתוספתא** גרסינן: אם אמרו יתומים [בפני בית דין] ראו מה שהניח בו' — ולא ידע רבינו יצחק אמאי נקט גבי בנים בפני בית דין. אי משום דגלי אדעתיה דלא מחל לדם — אפילו בפני עדים נמי גלי דעתיה ושמא להכי צריך בפני בית דין — כדי שיתעצמו בדבר לתקן להם שיטריח לשבילם, ומדלא תקנו להם — ודאי לא מצאו להם תקנה לחלק, ומחלו הכל. ורב ספרא נמי ידוע היה לבית דין, אף על פי שלא אמר. ומיהו, רבנו שמואל בן מאיר פירש דהוא הדין בפני עדים.

והשביחו לעצמן — ואף על גב דב"המפקיד" (שם מ, א) בעובדא דמרי בר אישק, אמרינן דבין דשלא ברשות נחת, דהא אין מורידין קרוב לנכסי קטן, השבח לאמצע — הכא לית לן למימר הכי, דהתם איכא למיחש שמא יחזיק הקרוב בנכסי קטן שאינו כאן, אבל הכא — ליכא למיחש, שהקטנים עם הגדולים ביחד אין יכולין להחזיק זה על זה. **לא** שנו אלא ששבחו נכסים מחמת נכסים — פירש בקונטרס: שלא טרחו ולא הוציאו משלהם כלום, אלא מנכסי אביהם שכרו פועלים. ומחמת עצמם — היינו שכרו פועלים משלהם. משמע שרצה לומר, דטעמא דבין דשכרו משל אביהם — הוי לאמצע, דאי

וְאִם הֵבִיא חֲמִשִּׁים בִּכְלִי אֶחָד וַחֲמִשִּׁים בִּכְלִי אֶחָד - יָצָא; אִם הֵבִיא - אֵין, לְכִתְחִלָּה לָא; וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ כָּל כִּי הַאי גַּוְונָא פְּלִגָא וּפְלִגָא הוּא, אֲפִילּוּ לְכִתְחִלָּה נַמִּי -הָכִי הָשְׁתָּא? הָתָם אֲנַן סָהֲדֵי דְּהַאי גַּבְרָא מְעַיֵּקְרָא לְקָרְבָּנָן גְּדוֹל קָא מְכַוֵּין, וְהַאי דְּקָאָמַר בִּשְׁנֵי כֵלִים - דְּיָדַע דְּלָא אַפְשָׁר לְאַתּוּיֵי בִּכְלִי אֶחָד, כְּמָה דְּאַפְשָׁר לְאֵיתוּיֵי מַיְיתִינַן. וְהִלְכָתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף בְּשֶׁדֶה, עָנָן, וּמַחֲצָה. הֲהוּא דְּשָׁדַר פִּיסְקֵי דִּשְׁיָרַאי לְבֵירֵיהּ, אֲמַר רַבִּי אַמִּי: הָרָאוּיִין לָבָנִים - לַבָּנִים, רְאוּיִין לְבָנוֹת - לַבָּנוֹת. וְלָא אָמְרַן אֶלָּא דְּלֵית לֵיהּ כַּלְתָּא, אֲבָל אִית לֵיהּ כַּלְתָּא - לְכַלְתֵּיהּ שְׁדַר; וְאִי בְּנָתֵיהּ לָא נְסֵיבָן, לָא שָׁבַק בְּנָתֵיהּ וּמְשַׁדַּר לְכַלָּתֵיהּ. הַהוּא דַּאֲמַר לְהוּ: "נְכָסַיי לְבָנַיי", הָוֶה לֵיהּ בְּרָא וּבְרָתָא; מִי קָרוּ אֱינָשֵׁי לִבְרָא "בָּנַיי", וּלְמִפּוֹקֵי לִבְרָתָא מֵעֲשׂוֹר קָאָתֵי. אוֹ דִּלְמָא לָא קָרוּ אֱינָשֵׁי לִבְרָא "בָּנַיי", וּלְמוֹשְׁכָהּ לִבְרָתָא בְּמַתָּנָה קָאָתֵי? אֲמַר אַבַּיֵי, תָּא שְׁמַע: "וּבְנֵי דָן חֻשִׁים". אֲמַר לֵיהּ רָבָא, דִּלְמָא בְּרָתָנָא דִּבְי חִזְקִיָּה: שָׁהוּ מְרוּבִּין בְּחוּשִׁים שֶׁל קָנֶה אֶלָּא אֲמַר רָבָא: "וּבְנֵי פְּלִוא אֱלִיאָב". רַב יוֹסֵף אֲמַר: "וּבְנֵי אִיתָן עֶזְרָיָה". הֲהוּא דַּאֲמַר לְהוּ: "נְכָסַאי לְבָנַאי", הָוֶה לֵיהּ בְּרָא וּבַר בְּרָא; קָרוּ אֱינָשֵׁי לְבַר בְּרָא "בְּרָא", אוֹ לָא? רַב חֲבִיבָא אֲמַר: קָרוּ אֱינָשֵׁי לְבַר בְּרָא "בְּרָא"; מָר בַּר רַב אַשִׁי אֲמַר: לָא קָרוּ אֱינָשֵׁי לְבַר בְּרָא "בְּרָא". תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבָּה בַּר רַב אַשִׁי: הַמּוֹזֵד הֲנָאָה מִבָּנִים - מוֹתֵר בְּבִנְבֵי בָּנִים. **מִשְׁנָה** הִנִּיחַ בָּנִים גְּדוֹלִים וְקְטַנִּים, הַשְׁבִּיחוּ גְּדוֹלִים אֶת הַנְּכָסִים - הַשְׁבִּיחוּ לָאֶמְצַע; אִם אָמְרוּ: "רְאוּ מַה שֶׁהִנִּיחַ אַבָּא, חֲרֵי אָנוּ עוֹשִׂין וְאוֹכְלִים" - הַשְׁבִּיחוּ לְעַצְמָן. וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁהִשְׁבִּיחָה אֶת הַנְּכָסִים - הַשְׁבִּיחָה לָאֶמְצַע; אִם אָמְרָה: "רְאוּ מַה שֶׁהִנִּיחַ לִי בַּעֲלִי, חֲרֵי אֲנִי עוֹשָׂה וְאוֹכֶלֶת" - הַשְׁבִּיחָה לְעַצְמָהּ. **גְּמָרָא** אָמַר רַב חֲבִיבָא בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף בְּרֵיהּ דְּרָבָא מִשְׁמֵיהּ דְּרָבָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁשָּׁבְחוּ נְכָסִים מֵחֲמַת נְכָסִים, אֲבָל שָׁבְחוּ נְכָסִים מֵחֲמַת עַצְמָן - הַשְׁבִּיחוּ לְעַצְמָן. אֲנִי? וְהָא אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: אֲפִילּוּ לֹא הִנִּיחַ לָהֶם אֲבִיהֶם אֶלָּא

אוריינ

קטנים בגדולים, וכדמפרש בגמרא ששבחו הנכסים מחמת נכסים. **ואם אמרו** גדולים לקטנים — בפני עדים, או אמרו לבית דין, או בעבור: ראו מה שהניח לנו אבא, ומזומנים אנו לחלוק, ומה שנשביח — נשביח מחלקנו. ונתעלו בית דין לחלוק — אז השביחו לעצמן. **וכן האשה** — שמת בעלה. ובגמרא מוקי לה באשה יורשת. **ואם אמרה ראו מה שהניח לי בעלי הייני עושה ואוכלת השביחה לעצמה** — והוא דלא שקלה מזוני. דאי שקלה מזוני — לא, דתנן: אלמנה נזונת מנכסי יתומין, ומעשה ידיה שלהן (כתובות צה, ב). **גמרא** **לא** שנו — דהשביחו לאמצע. **אלא ששבחו נכסים מחמת נכסים** — לא טרחו ולא הוציאו משלהם כלום, אלא מנכסי אביהן שכרו פועלים והשביחו הנכסים. **מחמת עצמן** — שחפרו ונטעו ושכרו משלהם ולא משל אביהם — אז השבח לעצמן.

אוריינ

אודייני — בור וכיוסתי, ושוכרין אותו להשקות שדות ממימיו. **מחמת עצמו הוא** — שמשמרין אותו הגדולים, וצריכין לעמוד על גביו, פן יהיה הפקר לכל שואבי מים. **דלנטירותא עבידא** — אינן צריכין להוציא משלהן כלום עליו, אלא לשמרו, וגם הקטנים יכולין לשמרו. **עבר בהן עיקבא** — וחשיב ליה שבח נכסים מחמת נכסים, הואיל ואין צריך לבור וכיוסתי, ושוכרין אותו להשקות שדות ממימיו. **מחמת עצמו הוא** — הני אהדורי הקטנים אי קרוביהם משכירים להם פועלים משל אביהם בשבילם, ומדלא אודעיהנו — אחולי אחזילו בגייהו. **דלנטירותא עבידא** — אינן צריכין להוציא משלהן כלום עליו, אלא לשמרו, וגם הקטנים יכולין לשמרו. **עבר בהן עיקבא** — כמאן דאמר דמי, והשביח נכסי לב בר אסקרא, אף על גב דלא אמר "לעצמי אני עושה" — כמאן דאמר דמי, והשביח לעצמו. **אשה מאי עבידתה** — או תטול כתובתה ותלך לה, או תטרח קמי יתמי ותהיה ניזונת, ומעשה ידיה שלהן. ואין לה להשתכר בממון היורשים **באשה יורשת** — כגון שנשא ראובן בת שמעון, ומתו, וירשו בני ראובן ובת שמעון את נכסי יעקב אבי אביהן. או כגון בת בין הבנות, או בת הבן בין הבנים — דינה כדין האחין. או שאמר בעולת: תטול אשתי כאחד מן הבנים. אם השביחה את הנכסים, פירשה — לעצמה, לא פירשה — השבח לאמצע. ואלמנה שאמרה בבית דין "ראו מה שהניח לי בעלי, הריני עושה ואוכלת" — השביחה לעצמה. והוא דלא שקלא מזוני, דאי שקלא מזוני — הא תנן: אלמנה ניזונת מנכסי יתומין ומעשה ידיה שלהן. הלכך, אשה שמת בעלה והניח נכסים מועטין שאין בהן כדי כתובתה, אם אמרה "ראו מה שהניח לי בעלי", ונתעצלו בית דין או יורשין להשביעה על כתובתה, אפילו השביחה אלף כסר — השביחה לעצמה. אבל אם השביחה הנכסים סתם — תטרוף כתובתה, והמותר ליורשין, ואף על פי שלא נשתייר מבעלה אפילו רביע כתובתה. **אחולי אחזלה** — רחזרה בה ממה שאמרה תחלה "הריני עושה ואוכלת" — קא משמע לן. **קנאו** — הבן לאותו הבית. תקנת חכמים היא. והלכתא בלא טעמא, כדלקמן. ובמסכת גיטין מוקמינן לה — כגון שיש לאביו בעיר בית אחר לדור בו. **וזיוקא גדול כו'** — דבבי האי גוונא חביב ליה טפי, ונמצר ומקני ליה. **ייחד לו בית ועלייה** — כלומר ייחד לו האב לבנו בית שיש עלייה על גביו. **אבסדרה** — לפני הבית, ופותחין בו חלונות, ודרך אבסדרה נכנסים לבית. **שני בתים כו'** — אם תמצא לומר בית ואבסדרה קנה — היינו משום דאבסדרה משועבד לבית, אבל שני בתים זה לפנים מזה מזה: **אוצרי בתיכו** — הלכך בית לא קנה, דכיון דמשתמשת הבא בבית — לא הוציאו מחזקתו, ולא מקני ליה לבנו. **עציצא דהריבנא** = כלי מלא דגים מטוגנים בשמן. **אשישא דמשחא** = כוס מלא שמן. **שווינהו רבנן** — הם תקנו את הדברים כך, אף על פי שאינו דין תורה, כי מדה ומדה הם. **חדא הא** — המשיא אשה לבנו, ותקנת חכמים היא לכבוד החתן, שנאני הדבר לשאת אשה ואין מקום לדור בו. **אפותיקיא** — דאגן סהדי דלא עקר נחלת הבנים. ולא נתכוין אלא שיכבדוהו הבנים, מתוך שאוכלין על ידה. **במעמד שלשתן** — נפקד ומפקיד ומקבל מתנה. **קנה** — כך תקנו חכמים, לפי שהדבר תדיר הוא בין הבריות, ולא הזקיקו חכמים להקנות בקנין ובעדים.

משנה

אוֹדַיְינִי - הַשָּׁכָר לְאֶמְצַע; וְהָא אוֹדַיְינִי דְּמַחֲמַת עַצְמוֹ הוּא - שָׁאנֵי אוֹדַיְינֵי, דְּלִנְטִירוּתָא הוּא דַּעֲבִידָא, וַאֲפִילּוּ קְטַנִּים נַמִּי מָצוּ מַנְטְרִי לָהּ. "אָמְרוּ: רְאוּ מָה שֶׁהִנִּיחַ לָנוּ אַבָּא, חֲיֵי אֲנָא עֲשִׂין וְאוֹכְלִין - הַשְׁבְּחוּהוּ לְעַצְמָן". רַב סָפְרָא שָׁבַק אֲבוּהּ וְזִיל, שְׁקַלִינְהוּ, עֲבַד בְּהוּ עִיסְקָא; אָתוּ אַחֵי תְּבָעוּהוּ בְּדִינָא קַמֵּיהּ דְּרָבָא, אֲמַר לְהוּ: רַב סָפְרָא גַּבְרָא רַבָּה הוּא, לָא שָׁבַק גִּירְסֵיהּ וְטָרַח לְאַחֲרִינֵי. "הָאִשָּׁה שֶׁהִשְׁבִּיחָה אֶת הַנְּכָסִים - הַשְׁבָּחָה לְאֶמְצַע". אִשָּׁה בְּנִכְסֵי יַתְמֵי מַאי עֲבִידְתַּהּ? אֲמַר רַבִּי יִרְמְיָה: בְּאִשָּׁה יוֹרֶשֶׁת. - פְּשִׁיטָא - מַהוּ דִּתֵימָא: כֵּיוָן דְּלָאו דַּרְכָּהּ לְמִטְרַח, אַף עַל גַּב דְּלָא פְּרִישׁ - כְּמוֹ דְּפָרִישׁ דָּמֵי, קָמַשְׁמַע לָן. "וְאִם אָמְרָה: רְאוּ מָה שֶׁהִנִּיחַ לִי בַּעֲלִי, חֲרִינִי עוֹשָׂה וְאוֹכֶלֶת - הַשְׁבָּחָה לְעַצְמָהּ". פְּשִׁיטָא - מַהוּ דִּתֵימָא: הֵיוָן דִּשְׁבָּחָה לָהּ מִילְּתָא, דְּאָמְרִי: קָא טָרְחָא קַמֵּי יַתְמֵי - אַחוֹלֵי אַחְלָהּ, קָא מַשְׁמַע לָן. אֲמַר רַבִּי חֲנִינָא: הַמַּשִּׂיא אִשָּׁה לִבְנוֹ גָּדוֹל בְּבָיִת - קְנָאוֹ. וְדִוְקָא גָּדוֹל, וְדִוְקָא בְּתוּלָה, וְדִוְקָא רִאשׁוֹנָה, וְדִוְקָא שֶׁהִשִּׂיאוֹ רִאשׁוֹן. פְּשִׁיטָא, יְחִיד לוֹ אֲבִיו בַּיִת וַעֲלִיָּה - בַּיִת קָנָה, עֲלִיָּה לֹא קָנָה; בַּיִת וְאַכְסַדְרָה, מַהוּ? שְׁנֵי בָתִּים זֶה לִפְנִים מִזֶּה, מַהוּ? תֵּיקוּ. מֵיתִיבִי: יְחִיד לוֹ אֲבִיו בַּיִת וְכֶלִי בַּיִת - כְּלֵי בַּיִת קָנָה, בַּיִת לֹא קָנָה -אֲמַר רַבִּי יִרְמְיָה: בְּגוֹן שֶׁהָיָה אוֹצְרוֹ שֶׁל אָבִיו מוּנָּח שָׁם. נְהַרְדְּעֵי אָמְרִי: אֲפִילּוּ שׁוֹכְבָא דִּיוֹנֵי. רַב יְהוּדָה וְרַב פָּפִּי אָמְרִי: אֲפִילּוּ עֲצִיצָא דְּהַרְהֲנָא. מָר זוּטְרָא אִנְסְבֵיהּ לְבֵרֵיהּ, וְתָלָא לֵיהּ סַנְדָּלָא. רַב אַשִׁי נַסְבֵיהּ לְבֵרֵיהּ, וְתָלָא לֵיהּ אַשִׁישָׁא דְּמִשְׁחָא. אֲמַר מָר זוּטְרָא: הֵנֵי תְּלָת מִילֵּי שָׁוְינְהוּ רַבָּנַן בְּהִלְכְתָא בְּלָא טַעֲמָא: חֲדָא - הָא; אִידָךְ - דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הַפּוֹתֵב כָּל נְכָסָיו לְאִשְׁתּוֹ - לֹא עָשָׂאָה אֶלָּא כְּאַפּוֹטְרוֹפָּא; אִידָךְ - דְּאָמַר רַב: "מָנָה לִי בְּיָדֵךְ, תְּנֵהוּ לְפְלוֹנִי", בְּמַעֲמַד שָׁלָשְׁתָּן - קָנָה.

משנה

שֵׁירוּת או מה שנתן לה בעלה כאחד מן הבנים — לא הפסידה מזונות. דאפילו מברה מקצת כתובתה אמרינן בפרק "אלמנה" (כתובות צח, א) דלית דחש ליה לדרבי שמעון דאמר: מקצת כסף ככל כסף, ולא הפסידה מזונות — כל שכן נכסי מלוג, דלא שייכי כלל לכתובתה. וגם מה שפירש, שאם נתעצלו בית דין להשביעה מה שהשביחה לעצמה — לא ידע רבינו שמשון בן אברהם מנליה, דלעולם הויא בחזקת יורשים עד שישביעוה בית דין, דאין לה כח לגבות כתובתה אלא בבית דין, והכא מיירי דזקא באשה יורשת. **בית** ואבסדרה מהו — דנהי דעלייה לא קנה, אבסדרה שייכא טפי לגבי בית. ואם תמצא לומר לא קנה, משום דאין בו תשמיש בית — שני בתים זה לפנים מזה מהו? דבבית אחד דמי. ולפירוש הקונטרס הוה ליה להקדים בעיא דשני בתים לבית ואבסדרה.

כהלכתא בלא טעמא — קצת טעם יש, דכיון שפינה את הבית — סמכא דעתיה דבן. וגם אין לו אנה לדור, סברא הוא שנתנו לו. וכן הכותב כל נכסיו לאשתו או לבנו — מסתמא לא ליתן לה נחבוין, אלא לכבודה, שלא היה מניח בניו בולא כלום. ובמעמד שלשתן לא רצו חכמים להטריח להביא עדים ולעשות קנין, דמסתמא כיון שאמר לו במעמד שלשתן — הקנה לו לגמרי. ונראה לרבינו יצחק, דבמעמד שלשתן, אם חזר ומחלו — אינו מחזיל, ומפורש בכמה מקומות. **הניח** בנים גדולים עד במעמד שלשתן קנה — עד כאן שיטת רבינו אליעזר שזכרונו לברכה.

ברכת

ברכת הבית ברובה — פירש רבינו חננאל: נר לאחד נר למאה. ויש מפרשים: דמזלא דבי תרי עדיף. ולקשה, מדפריך בסמוך: ליתבו לפי ברכת הבית. וכי יודעינן כמה הוי וכמה נתברך הבית בגללו? ואומר רבינו תם: אין הכי נמי, יכולין לידע כמה הרוציאו בשנה ראשונה, וכמה הועיל בזו. ואין נראה לרבינו יצחק, שהרי אין כל השנים שוים במזל אחד.

חלה ונתרפא רבי — ותניא בתוספתא (פרק י):

במה דברים אמורים — ברפואה שיש לה קצבה, אבל רפואה שאין לה קצבה — הרי היא בכלל מזונות, ויתרפא מן המאצע. וכן בכתובות (נב, ב) גבי אלמנה, אומר: רפואה שיש לה קצבה — הרי היא בכלל כתובה, ושאין לה קצבה — הרי היא במזונות. ובאותו הדהכא אין חילוק בין אין לה קצבה ליש לה קצבה, כן תירץ הרב רבינו יצחק.

אבל חלה באותו נתרפא מן המאצע — ולא דמי להא דתנן לעיל (קלט, א): אין הקטנים נזונים על הגדולים. הכא היה באקראי בעלמא, אבל התם — לעולם כן הוי, שהקטנים מפסידים יותר מזונות.

הכל בידי שמים חוץ מצנים פחים — פירוש: אריא וגבני הבאים על האדם — הכל נגזר בידי שמים, אבל צנים פחים — מזה לא נגזר עליו, כלומר יכול לשמור. אבל ראינו, אם רוצה לאבד עצמו באש או בנהר — יכול לאבד עצמו אף על פי שלא נגזר כלום. ולא דמי להא דאמר: הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. דהתם מיירי במדות של אדם מה יהיה — גבור או חלש, עשיר או עני, ארוך או קצר, [חכם או טפש], כדאיתא בגמרא בפרק "כל הידר" (טז, ב). אבל הכא מיירי במאורעות הבאות על האדם.

חוץ מצנים פחים — דהיינו קור וחום, כדמשמע בריש מסכת עבודה זרה (ג, ב). והא דאמרינן ב"המקבל" (בבא מציעא קז, ב) "הסיר ה' ממך כל חולי" — זו צינה, הכי פירושו: שיתן לך דעת לשמור מן הצינה, ליתן לך בגד ללבוש. ובירושלמי אמר שאנטונינוס היה לו לילך בדרך, אמר ליה לרבי: עלי עלי. אמר ליה: ההא רעוא דתשתזיב מן צנתא. אמר ליה: דא צלותא בתמיה. יתיר חד בסו ורצנתא אולא. אמר ליה: ידא רעוא דתשתזיב מן שרבא. אמר ליה: הא דאי צלותא, דבתיב "ואין נסתר מהמתר". **האחין** שעשו למקצת שושבינות — שכך היה מנהג, בשהאב היה עושה חופה לבנו היו שושבינים מביאין דורונות לכבוד החופה ונותנין לבנו, ועל האב היה לפרוע כשהיו נושאים גם הם נשים. ולכך חוזרת מן המאצע, שהרי היה על האב לפרעו.

ורבי

משנה אחין השותפין שנפל אחד מהן לאומנות — אומנות המלך. שמחמת אביו נפל לאומנות זו, שכן מנהג המלך, מעמיד מבית זו מוכס חדש אחד ומבית זו חדש אחד, וכן מכל בתי העיר. **נפל לאמצע** — כל זמן שקנו בתפוסת הבית הריוח לאמצע, שהרווית זה באומנותו. חלה — בפשיעה, כדמפרש בגמרא.

משנה אחין השותפין שנָפַל אֶחָד מֵהֶן לְאוּמָּנוּת - נָפַל לָאֶמְצַע; חָלָה וְנִתְרַפֵּא - נִתְרַפֵּא מִשֶּׁל עַצְמוֹ.

גמרא תָּנָא: הַאי אוּמָּנוּת - לְאוּמָּנוּת הַמֶּלֶךְ. תָּנוּ רַבָּנָן: אֶחָד מִן הָאַחִין שֶׁמִּינּוּהוּ גַּבַּאי אוֹ פּוֹלְמוּסְטוֹס, אִם מֵחֲמַת הָאַחִין - לָאַחִין, אִם מֵחֲמַת עַצְמוֹ - לְעַצְמוֹ. אִם מֵחֲמַת אַחִין לָאַחִין, פְּשִׁיטָא - לָא צְרִיכָא, דְּחָרִיף טְפֵי. מַהוּ דְּתֵימָא: חוֹרְפֵיהּ גָּרִים לֵיהּ, קָא מַשְׁמַע לָן. תָּנוּ רַבָּנָן: אֶחָד מִן הָאַחִין שֶׁנִּטֵּל מֵאֲחִים זוּז לִלְמוֹד תּוֹרָה אוֹ לִלְמוֹד אוּמָּנוּת, יְכוֹלִין הָאַחִין לוֹמַר לוֹ: אִם אָתָה אֲצָלֵנוּ - יֵשׁ לְךָ מְזוֹנוֹת, אִם אֵין אָתָּה אֲצָלֵנוּ - אֵין לְךָ מְזוֹנוֹת. - וְלֵיתְבוּ לֵיהּ כָּל הֵיכָא דְּאִיתֵיהּ מְסַיַּע לֵיהּ לְרַב הוֹנָא, דְּאָמַר רַב הוֹנָא: בְּרֵכַת הַבַּיִת בְּרִיבּוּהּ. - וְלֵיתְבוּ לֵיהּ לְפִי בְּרֵכַת הַבַּיִת - הָכִי נָמֵי. "חָלָה וְנִתְרַפֵּא - נִתְרַפֵּא מִשֶּׁל עַצְמוֹ". שָׁלַח רַבָּן מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁחָלָה בְּפִשִּׁיעָה, אֲבָל בְּאוֹנֶס - נִתְרַפֵּא מִן הָאֶמְצַע. הֵיכִי דָּמֵי בְּפִשִּׁיעָה? כְּדְרַבִּי חֲנִינָא, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: הַכֹּל בִּידֵי שָׁמַיִם חוּץ מִצִּנִּים פַּחִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "צִנִּים פַּחִים בְּדֶרֶךְ עִקֵּשׁ שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק מֵהֶם". **משנה** הָאַחִין שֶׁעָשׂוּ מִקְצָתָן שֻׁשְּׁבִינוּת בְּחַיֵּי הָאָב, חֲזָרָה שֻׁשְּׁבִינוּת - חֲזָרָה לָאֶמְצַע, שֶׁהַשֻּׁשְּׁבִינוּת נִגְבֵּית בְּבֵית דִּין. אֲבָל הַשּׁוֹלֵחַ לְחֲבִירוֹ כְּדֵי יַיִן וְכְדֵי שֶׁמֶן - אֵין נִגְבִּין בְּבֵית דִּין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן גְּמִילוּת חֲסָדִים. **גמרא** וּרְמִינְהִי: שָׁלַח לוֹ אֲבִיו שׁוּשְׁבִינוּת, כְּשֶׁהִיא חוֹזֶרֶת - חוֹזֶרֶת לוֹ; נִשְׂתַּלְּחָה לְאֲבִיו שׁוּשְׁבִינוּת, כְּשֶׁהִיא חוֹזֶרֶת - חוֹזֶרֶת מִן הָאֶמְצַע אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כִּי תְּנַן נָמֵי מַתָּנִיתִין, נִשְׂתַּלְּחָה לְאֲבִיו - תְּנַן. -וְהָא "אַחִין שֶׁעָשׂוּ מִקְצָתָן שׁוּשְׁבִינוּת" קָתָנֵי -תְּנֵי: "לְמִקְצָתָן". -וְהָא "חֲזָרָה שׁוּשְׁבִינוּת" קָתָנֵי -הָכִי קָאָמַר: חֲזָרָה לְגַבּוֹת - נִגְבֵּית מֵאֶמְצַע. רַבִּי אַסִּי אָמַר, לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּסִתָּם, כָּאן בְּמְפֹרָשׁ; כְּדְתַנְיָא: שָׁלַח לוֹ אֲבִיו שׁוּשְׁבִינוּת, כְּשֶׁהִיא חוֹזֶרֶת - חוֹזֶרֶת לוֹ; עָסְקוּ בָּהּ וְנִטַּל בְּרָאוּי בְּבַמּוּחָק. - מִכְּלָל דְּאִידַּךְ מְשֻׁלָּם? לֵימָא: "תְּנוּ לִי שׁוּשְׁבִינִי וְאִשְׁתַּמַּשׁ עִמּוֹ" מִי לָא תְּנָיָא: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַחֲזִיר קִדּוּשִׁין, מַחֲזִירִין, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַחֲזִיר - אֵין מַחֲזִירִין; וְאָמַר רַב יוֹסֵף בַּר אַבָּא אָמַר מָר עוּקְבָא אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁמָּתָה הִיא, אֲבָל מֵת הוּא - אֵין מַחֲזִירִין, מַאי טַעְמָא? יְכוֹלָה הִיא שֶׁתֹּאמַר:

גמרא תנא אומנות המלך — וטעמא כדפרישית. אבל אומנות אחרת שנפל בה מעצמו — הריוח שלו. **או פולמוסטוס** = שוטר. ורבינו חננאל פירש: פולמוסטוס — לוחם מלחמות בלשון יון. **מחמת אחין** — כמנהג העיר לקחת מכל בית שוטר אחד לפי הזמן הקבוע, או לחדש או לשנה. **מחמת עצמו** — מחמת חשיבותו ומחמת חריפותו. **ברכת הבית ברובה** — שאילו היה דר עמהן היה הבית מלחברת בלשון יון. **מחמת אחין** — קצת מזונות, ויפחתו לו לפי חסרון ברכת הבית בגללו, שאין דר עמהם. **צנים פחים** — לישנא דקרא. "צנים פחים בדרך עקש" — הצנה והקור פח ומוקש בדרך עקש, כי בידו הדבר תלוי להשמר מן הצנה. ויש מפרשים: "צנים פחים" — קור וחום. משנה **הכי גרסינן: האחין שעשו מקצתן שושבינות בחיי האב** — ששלח האב את אחד מבניו לשמוח את החתן, ובידו דורונות. שכן דרך שושבינות: נוטל דורון לשמחת חופת חבירו ואוכל עמו, וזה יחזיר לו כמו כן כשישא אשה, כדתניא לקמן (קמה, א): חמשה דברים נאמרו בשושבינות, "רעה דוד" (שמואל ב טו) מתרגמינן: שושבינא דדוד. **חוזרת שושבינות** — כשיחזור זה הבן וישא אשה, וזה יחזיר שושבינתו — חוזרת לאמצע. **נגבית בבית דין** — כדין מלוה אביהם. ובגמרא פריך עלה, ומשני לה: נגבית בבית דין כדין מלוה. **אבל השולח לחבירו** — בלא חופה. אי נמי בחופתו, ואינו הולך לאבול שם ולשמוח עמו בחופתו — אין זה דין שושבינות, אלא מתנה בעלמא וגמילות חסד, ואינה נגבית בבית דין. **גמרא** **ורמינהי שלח לו אביו שושבינות** — כלומר שלח על ידי ולצרכו, שהוא יאכל וישמח שמה. דהא לקמן מפליג בין שלח אביו שושבינות לשלח לו אביו שושבינות. **חוזרת לו** — לאותו הבן, ולא לאמצע כדקתני מתניתין, וקשיא למתניתין. דסבירא ליה להאי תנא דכיון דשלח שלח על יד זה הבן — חפץ הוא שלו לבדו יחזיר שושבינות, ולא לשאר בניו. **חוזרת מן האמצע** — דמצוה על היתומים לפרוע חובת אביהן. **נשתלחה לאביו תנן** — כדמתרע לה ואזיל. **ר'חוזרת לאמצע"** דמתניתין — היינו חוזרת מן האמצע, כדמפרש ואזיל. אבל היכא דשלח אביו שושבינות על ידי בנו לאחרים — מודה תנא דמתניתין דחוזרת לאותו הבן לבדו, בברייתא. **חוזרת** — לגבות. **רבי אסי אמר** — לעולם מתניתין כדקתני, שהאב שלח שושבינות לאחרים, ובשהיא חוזרת חוזרת לאמצע וכו'. ובברייתא דקתני חוזרת לאותו הבן

לבדו — לא קשיא: מתניתין — בסתם, ששלח סתם על ידי אחד מבניו ולא פירש לדלעת בן זה שלח, הלכך חוזרת לאמצע. אבל הברייתא — במפרש השושבינות לחזור לאותו הבן, הלכך חוזרת לו, ואינה חוזרת לאמצע. **בדתניא שלח לו אביו שושבינות** — כלומר, נתן לו אביו מעות ושלחו לעשות שושבינות. בשחוזרת — חוזרת לו לבדו. אבל שלח אביו שושבינות סתם, ולא ייחד לאחד מבניו, אף על פי שעל ידי אחד מבניו שלח — אינה חוזרת לו לבדו, אלא לאמצע. **ושמואל אמר** — לעולם כדקתני ברייתא, דהאב השולח שושבינות על יד אחד מבניו — חוזרת לאותו הבן לבדו. ומתניתין דקתני: חוזרת לאמצע — דני מילי שמת הבן שנשתלחה שושבינות על ידו, ורוצה היה לחזור לו אלא שמת, וייבם אחד מן האחים את אשתו. ורחמנא אמר "יקום על שם אחיו" לנחלה, ודינו היה ליטול השושבינות במקום אחיו אי לאו דקרייה רחמנא "בבור" כדבתרא "והיה הבבור" וגו', ואין הבבור נוטל בראוי בבמוחזק, ואמרינן לקמן דאין בבור נוטל כל שנים. הלכך חוזרת לאמצע לכל האחין. **ומקשה התלמוד: מכלל דאידך** — אותו שנשתלחה לו שושבינות על ידי זה הבן שמת, כי יש לו לשלם שושבינות ליורשי שושבינו שמת? והלא יכול לומר: תנו לי שושביני ואשמח עמו ואוכל בחופתו, כמו ששמח עם הזה ואכל בחופתי, וכיון שמת — נפטרתי מלשלם. שכן מנהג שושבינות להביא דורון ולאכול עמו בחופתו. **מקום שנהגו להחזיר קדושין** — אחר מיתת האשה בימי אירוסין, כדמפרש ואזיל.

[דף ט"ז ע"ב]

אָמַר רַבִּי חוֹנָה: הָהֵן דְּחַיָּיב לְמִבְרְכָה וְהוּא עָנִי וְלֹא יָדַע מַהוּ. תָּנֵי, עַכּוּ"ם שֶׁבֵּרַךְ אֶת הַשֵּׁם – עוֹנִין אַחֲרָיו 'אָמֵן'. כּוּתִי – אֵין עוֹנִין אַחֲרָיו אָמֵן. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּמָא: אִם בֵּרַכְךָ עַכּוּ"ם – עֲנֵה אַחֲרָיו אָמֵן, דִּכְתִיב: "בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל הָעַמִּים". עַכּוּ"ם אֶחָד פָּגַע בְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל וּבֵרְכוֹ. אָמַר לֵיהּ: כְּבָר מִילָּתְךָ אֲמוּרָה. אַחֵר פָּגַע בּוֹ וְקִילְלוֹ. אָמַר לֵיהּ: כְּבָר מִלָּתְךָ אֲמוּרָה. אָמְרוּ לֵיהּ תַּלְמִידוֹי: רַבִּי! הֵיךְ מַה דַּאֲמַרְתְּ לְדֵין אָמַרְתְּ לְדֵין? אָמַר לוֹן: וְלֹא כֵן כְּתִיב: "אֲרָרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרֲכֶיךָ בָּרוּךְ"! רַבִּי הָיָה כּוֹפֵל בָּהּ דְּבָרִים, רַבִּי לָעָזָר בֶּן פַּרְטָא פּוֹשֵׁט בָּהּ דְּבָרִים. אָמַר רַבִּי לָעָזָר: דְּזִקְנֵי הַגָּלִיל הִיא, דְּזִקְנֵי הַגָּלִיל אוֹמְרִים: אָסוּר לְמִסֹּר לְמִי שֶׁהוּא חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית מָזוֹן שְׁתֵּי סְעֻדּוֹת. אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָה: תִּפְתֵּר, דִּבְרֵי הַכֹּל כְּשֶׁהָיוּ אֻתְרוֹגִים נִמְכָּרִין בִּיקָר. כַּהֲדָא תְּרוֹנְגֵיָּא הַיָּוֵן מְצַפְצְפִין תַּמָּן, וַהֲוָה רַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב יָהֵב אֻתְרוֹגָא מַתָּנָה לִבְרֵיהּ, אָמַר לֵיהּ לְכְשֶׁתְּזַכֶּה בּוֹ וּבְמִצְוָתוֹ – הַחֲזִירֵהוּ לִי .

הֲלָכָה יא, מַתְנִיתִין – בְּרֹאשׁוֹנָה הָיָה הַלּוּלָב נִטָּל בַּמִּקְדָּשׁ שִׁבְעָה וּבַמְּדִינָה יוֹם אֶחָד, מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהֵא הַלּוּלָב נִטָּל בַּמְּדִינָה שִׁבְעָה 'זֵכֶר לַמִּקְדָּשׁ', וְשֶׁיְּהֵא יוֹם הָגֵף כֻּלּוֹ אָסוּר. יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, כָּל הָעָם מוֹלִיכִין אֶת לוּלְבֵיהֶן לְבֵית הַכְּנֶסֶת, לְמָחֳרַת מַשְׁכִּימִין וּבָאִין, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ וְנוֹטֵל, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּלוּלָבוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג וּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הֶחָג אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּלוּלָבוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, שָׁכַח וְהוֹצִיא אֶת הַלּוּלָב לִרְשׁוּת הָרַבִּים – פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוֹצִיאוֹ בְּרִשׁוּת.

גְּמָרָא – כְּתִיב "וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים". אִית תַּנַּיי תָּנֵי, בְּשִׂמְחַת לוּלָב הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אִית תַּנַּיי תָּנֵי, בְּשִׂמְחַת שְׁלָמִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר. מַאן דְּאָמַר בְּשִׂמְחַת שְׁלָמִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר – בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן דִּבֵּר תּוֹרָה וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים דִּבֵּר תּוֹרָה. וְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי מַתְקִין עַל דִּבֵּר תּוֹרָה. מַאן דְּאָמַר בְּשִׂמְחַת לוּלָב הַכָּתוּב מְדַבֵּר – בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן דִּבֵּר תּוֹרָה, וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים מִדִּבְרֵיהֶן,

[דף י"ז ע"א]

וְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי מַתְקִין עַל דִּבְרֵיהֶן. וְיֵשׁ הַתַּקָּנָה אַחַר הַתַּקָּנָה? חַבְרַיָּא בָּעוֹן קוֹמֵי רַבִּי יוֹנָה: הֵיךְ מַה דְּאַתְּ אָמַר – "וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַה' שִׁבְעַת יָמִים". אֵין שִׁבְעָה בִּלֹא שַׁבָּת. וּדְכְוָתֵהּ – "וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים". אֵין שִׁבְעָה בִּלֹא שַׁבָּת. אָמַר לוֹן: שַׁנְיָא הוּא, דִּכְתִיב: "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן" – חֵלֶק הָרִאשׁוֹן מֵהֶן. מֵעַתָּה בַּמִּקְדָּשׁ יְדֵיהֶן, בַּגְּבוּלִין לֹא יְדֵיהֶן. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: אִילּוּ הָיָה

כְּתִיב "וּלְקַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם", הָיִיתִי אוֹמֵר כָּאן מְעַט וּבְמָקוֹם אַחֵר רַבָּה. אֶלָּא "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם" – מִכָּל מָקוֹם, "וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים" – בִּירוּשָׁלַם. חַבְרַיָּא אָמְרִין: דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסָה שֶׁמִּצְוַת עֲשֵׂה דּוֹחֶה לְמִצְוָה בְּלֹא תַעֲשֶׂה. אָמַר לוֹן רַבִּי יוֹסֵי: לֹא מִן הָדָא, אֶלָּא מִן הָדָא דְּאָמַר רַבִּי אֵילָא, וְתָנֵי תַּמָּן: כְּהָ הָיָה הַמְנַהֵג בִּירוּשָׁלַיִם, אָדָם הוֹלֵךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְלוּלְבוֹ בְּיָדוֹ, קוֹרֵא אֶת שְׁמַע וּמִתְפַּלֵּל וְלוּלְבוֹ בְּיָדוֹ. נִכְנַס לְבַקֵּר אֶת הַחוֹלֶה וְלוּלְבוֹ בְּיָדוֹ. לָשֵׁאת אֶת כַּפָּיו וְלִקְרוֹת בַּתּוֹרָה נוֹתְנוֹ לְחַבֵּרוֹ. הִנִּיחוֹ בָּאָרֶץ – אָסוּר לְטַלְטְלוֹ. אָמַר רַבִּי אָבוֹן: זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁהוּא אָסוּר בַּהֲנָיָה. תָּנֵי, מְטַלְטְלִין עֲצֵי בְשָׂמִים לְהָרִיחַ בָּהֶן לַחוֹלֶה בְּשַׁבָּת. רַבָּנָן דְּקֵיסָרִין אָמְרִין: עָרְבָה מַתָּר לְהָנִיף בָּהּ לַחוֹלֶה בְּשַׁבָּת. אַף בְּסַכִּין שֶׁל מִילָה כֵּן, אַף בְּמַצָּה כֵּן. מִן מַה דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסָה אֲפִלּוּ פֵּרֵשׁ – חוֹזֵר אֲפִלּוּ עַל הַצִּיצִין שֶׁאֵינָן מְעַכְּבִין אֶת הַמִּילָה. הֲדָא אָמְרָה אַף בְּסַכִּין שֶׁל מִילָה כֵּן, אַף בְּמַצָּה כֵּן.

[דף י"ז ע"ב]

הֲלָכָה יב, מַתְנִיתִין – מְקַבֶּלֶת אִשָּׁה מִיַּד בְּנָהּ וּמִיַּד בַּעְלָהּ וּמַחֲזֶרֶת לַמַּיִם בְּשַׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּשַׁבָּת מַחֲזִירִין, וּבְיוֹם טוֹב מוֹסִיפִין, וּבְמוֹעֵד מַחְלִיפִין. כָּל קָטָן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת לְנַעְנֵעַ – חַיָּב בַּלּוּלָב.

גְּמָרָא – יוֹדֵעַ לְנַעְנֵעַ – חַיָּב בְּלוּלָב, יוֹדֵעַ לְהִתְעַטֵּף – חַיָּב בְּצִיצִית, יוֹדֵעַ לְדַבֵּר – אָבִיו מְלַמְּדוֹ לָשׁוֹן תּוֹרָה. יוֹדֵעַ לִשְׁמֹר אֶת יָדָיו – אוֹכְלִין עַל יָדָיו תְּרוּמָה. אֶת גּוּפוֹ – אוֹכְלִין עַל גּוּפוֹ טָהֳרוֹת. אֲבָל אֵינוֹ עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה, וְאֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו, וְאֵינוֹ עוֹמֵד עַל הַדּוּכָן עַד שֶׁיִּתְמַלֵּא זְקָנוֹ. רַבִּי אוֹמֵר: וְכוּלָּהֶם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיַּעֲמִידוּ אֶת הַלְוִיִּם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה לְנַצֵּחַ עַל מְלֶאכֶת בֵּית ה'".

פֶּרֶק רְבִיעִי

הֲלָכָה א', מַתְנִיתִין – לוּלָב וַעֲרָבָה – שִׁשָּׁה וְשִׁבְעָה, הַהַלֵּל וְהַשְׁמָחָה –שְׁמוֹנָה, סֻכָּה וְנִסּוּךְ הַמַּיִם – שִׁבְעָה, וְהֶחָלִיל – חֲמִשָּׁה וְשִׁשָּׁה. לוּלָב שִׁבְעָה כֵּיצַד? יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת – לוּלָב שִׁבְעָה, וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים – שִׁשָּׁה, עֲרָבָה שִׁבְעָה כֵּיצַד? יוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁל עֲרָבָה שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת – שִׁבְעָה, וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים שִׁשָּׁה.

גְּמָרָא – רַבִּי זְעֵירָה, רַבִּי אֵילָא, רַבִּי יֶסָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: עֲרָבָה הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. וּדְלָא כְּאַבָּא שָׁאוּל, דְּאַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: עֲרָבָה דִּבְרֵי תוֹרָה. וְעַרְבֵי נַחַל שְׁתַּיִם. עֲרָבָה לְלוּלָב וַעֲרָבָה לַמִּקְדָּשׁ. רַבִּי בָּא רַבִּי חִייָה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: עֲרָבָה וְנִסּוּךְ הַמַּיִם הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. וּדְלָא כְּרַבִּי עֲקִיבָה, דְּרַבִּי עֲקִיבָה

אָמַר: נִפּוּחַ הַמַּיִם דְּבַר תּוֹרָה. בַּשֵּׁנִי וְנִסְפֵּיהֶם. בַּשִּׁשִּׁי וּנְסָכֶיהָ. בַּשְּׁבִיעִי כְּמִשְׁפָּטָם: מֵ״ם יו״ד מֵ״ם – מַיִם. רַבִּי חִיָּיה בַּר בָּא בְּעָא

[דף י״ח ע״א]

קוֹמֵי רַבִּי יוֹחָנָן: וְעַכְשָׁו לָמָּה הֵם חוֹרְשִׁין בְּזֶקֶנוֹת? אָמַר לֵיהּ: בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְּנָה הֲלָכָה – לְכָךְ נִתְּנָה, שֶׁאִם בִּקְּשׁוּ לַחֲרֹשׁ – יַחֲרוֹשׁ. רַבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא בְּשֵׁם רַבִּי חוּנְיָא דִּבְרֵת חֲוָרָן: עָרְבָה, וְנִסּוּחַ הַמַּיִם, וְעֶשֶׂר נְטִיעוֹת – מִיסּוֹד הַנְּבִיאִים הֵם. מַה וִּפְלִיג? רַבִּי יוֹסֵי בֵּי רַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם לֵוִי: כָּךְ הָיְתָה הֲלָכָה בְּיָדָם וּשְׁכָחוּהָ, וְעָמְדוּ הַשֵּׁנִיִּים וְהִסְכִּימוּ עַל דַּעַת הָרִאשׁוֹנִים, לְלַמֵּדְךָ, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁנּוֹתְנִין נַפְשָׁם בֵּית דִּין עָלָיו – סוֹפוֹ לְהִתְקַיֵּם בְּיָדָן כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר לְמֹשֶׁה בְּסִינַי. וְאָתְיָא כְּהִיא דְּאָמַר רַבִּי מָנָא: ״כִּי לֹא דָבָר רֵק הוּא״, וְאִם רֵק הוּא – ״מִכֶּם״. לָמָּה? שֶׁאֵין אַתֶּם יְגִיעִין בּוֹ. ״כִּי הוּא חַיֵּיכֶם״ – אֵימָתַי הוּא חַיֵּיכֶם? בְּשָׁעָה שֶׁאַתֶּם יְגִעִים בּוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לְרַבִּי חִיָּיה בַּר בָּא: בָּבְלָיֵא! תְּרִין מִילִּין סָלְקוּן בִּידֵיכוֹן, מְפִשְׁטוּתָא דִּתְעַנִּיתָא וְעָרוֹבְתָא דְּיוֹמָא שְׁבִיעָיֵא. וְרַבָּנָן דְּקֵיסָרִין אָמְרִין: אַף הֲדָא מַסְקְוָתָה. רַבִּי סִימוֹן מְפַקֵּד לְאִילֵּין דְּמְחַשְּׁבִין: יְהֵבוּן דַּעְתְּכוֹן דְּלָא תַעְבְּדוּן לֹא תִקְיְעָתָה בְּשַׁבָּת וְלֹא עָרְבָתָא בְּשַׁבַּתָּא. וְאִין אִדְּחָקוּן – עָבְדוּן תִּקְיְעָתָה וְלֹא תַעְבְּדוּן עָרְבָתָא.

הֲלָכָה ב׳, מַתְנִיתִין – מִצְוֹת לוּלָב כֵּיצַד? כָּל הָעָם מוֹלִיכִין אֶת לוּלְבֵיהֶן לְהַר הַבַּיִת, וְהַחַזָּנִין מְקַבְּלִין מִמֵּיָּד, וְסוֹדְרִין אוֹתָן עַל גַּג הָאִיצְטַבָּה, וְהַזְּקֵנִים מַנִּיחִין אֶת שֶׁלָּהֶן בַּלִּשְׁכָּה, וּמְלַמְּדִים אוֹתָן לוֹמַר: ׳כָּל מִי שֶׁהִגִּיעַ לוּלָבוֹ בְּיָדוֹ – חֲרֵי הוּא לוֹ מַתָּנָה׳. לְמָחֳרַת מַשְׁכִּימִין וּבָאִין, הַחַזָּנִין מְזָרְקִין לִפְנֵיהֶן, וְהֵן מְחַטְּפִין וּמַכִּין אִישׁ אֶת חֲבֵרוֹ, וּכְשֶׁרָאוּ בֵּית דִּין שֶׁהָיוּ בָּאִין לִידֵי סַכָּנָה, הִתְקִינוּ שֶׁיְּהֵיָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹטֵל בְּבֵיתוֹ.

גְּמָרָא – רַבִּי דְּרוֹמְיָא בָּעֵי: מַתְנִיתִין דְּלֹא כְּרַבִּי הוֹסָא, דְּרַבִּי הוֹסָא אָמַר: בְּשַׁחֲרִית אָדָם צָרִיךְ לוֹמַר: ׳כָּל מַה שֶּׁיּוֹלְקְטוּ הָעֲנִיִּים הַיּוֹם מִבֵּין הָעֲמָרִים הֻבְקַר – חֲרֵי הוּא הֻבְקַרְבִּי. רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: לְעִתּוֹתֵי עֲרֵב. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הֻבְקַר אֲנָסִים הֻבְקַר, שֶׁאֵין אָנוּ אַחֲרָאִין לָרַמָּאִין.

[דף י״ח ע״ב]

תַּמָּן אַתְּ אָמַר ׳אֵין הֻבְקַר אֲנָסִים הֻבְקַרְבִּי, וְהָכָא אַתְּ אָמַר ׳הֻבְקַר אֲנָסִים הֻבְקַרְבִּי?! אָמַר רַבִּי לְעָזָר: תַּמָּן, עַל דַּעְתּוֹ הוּא מַבְקֵר, בְּרַם הָכָא עַל כָּרְחוֹ הוּא מַבְקֵר. אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִילֵּל: וְיָאוּת, תֵּדַע לְךָ שֶׁהוּא כֵּן, שֶׁכְּבָר חִלּוּפָיו בְּיָדוֹ. רַב מַפֶּקֶר לְדֵבִית רַב אַחַי. רַב הַמְנוּנָא מְפַקֵּד לַחֲבֵרָיָא: כַּד תְּהַווּן יָהְבִין מַתָּנָה בְּיוֹמָא טָבָא – לֹא תְהַווּן יָהְבִין לָהּ אֶלָּא לְדַעַת גְּמוּרָה. כַּהֲדָא רַב הוּנָא יָהֵב

אֶתְרוֹגָא מַתָּנָה לְבָרְיֵהּ, אָמַר לֵיהּ: אִין יוֹמָא טָבָא יוֹמָא דֵּין – חֲרֵי הוּא לְךְ מַתָּנָה. וְאִין לְמָחָר – חֲרֵי הוּא לְךְ מַתָּנָה.

הֲלָכָה ג׳, מַתְנִיתִין – מִצְוַת עֲרָבָה בֵּיצַד? מָקוֹם הָיָה לְמַטָּה מִירוּשָׁלַם וְנִקְרָא 'מוֹצָא' וְיוֹרְדִין לְשָׁם, וּמְלַקְּטִים מִשָּׁם עַרְבֵי־נְחָלִים שֶׁל עֲרָבָה, וּבָאִין וְזוֹקְפִין אוֹתָן בְּצִדֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְרָאשֵׁיהֶן כְּפוּפִין עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְתָקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ. בְּכָל יוֹם מַקִּיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ פַּעַם אַחַת, וְאוֹמְרִים: אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָא! אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא! רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲנִי וְהוּא הוֹשִׁיעָה נָא! אֲנִי וָהוּא הוֹשִׁיעָה נָא! אוֹתוֹ הַיּוֹם מַקִּיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ שֶׁבַע פְּעָמִים, בְּשָׁעַת פְּטִירָתָן מַה הֵן אוֹמְרִים? יִפֵּי לָךְ מִזְבֵּחַ! יִפֵּי לָךְ מִזְבֵּחַ! רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לַיְיָ וָלָךְ מִזְבֵּחַ, לַיְיָ וָלָךְ מִזְבֵּחַ.

גְּמָרָא – מַהוּ מוֹצָא? מַמְצָיֵיא. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּמָא: קְלוֹנְיָיא הֲוָה שְׁמֵהּ. בַּר קַפָּרָא אָמַר: וְגִבְעָתָן אַחַת עָשְׂרֵה אַמָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסָה: מַתְנִיתִין אָמְרָה כֵּן – 'וְרָאשֵׁיהֶן כְּפוּפִין לִצְדֵי הַמִּזְבֵּחַ'. רַבִּי זְעִירָא שָׁלַח שָׁאֵיל לְרַבִּי דָּנִיֵּאל בְּרֵיהּ דְּרַב קְטִינָא: שָׁמַעְתָּ מֵאֲבִיךְ, טְעוּנָה בְּרָכָה? וְנִטְלֶת בִּכְפֵּנֵי עַצְמָהּ? וְיֵשׁ לָהּ שִׁעוּר? אָתָא רַבִּי אִייבוּ בַּר נַגָּרִי בְּשֵׁם רַב חוּנָה, וְאָמַר טַעֲמָא: טְעוּנָה בְּרָכָה, וְנִטְלֶת בִּכְפֵּנֵי עַצְמָהּ, וְיֵשׁ לָהּ שִׁעוּר – לֹא שָׁמַעְתִּי. תַּמָּן אָמְרִין, רַב שֵׁשֶׁת וְרַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב, חַד אָמַר: אַרְבָּעָה בַּדִּין עָלִין. וְחוֹרָנָא: אַפִּילוּ בַּד אֶחָד. תָּנֵי, וּבַעֲלֵי מוּמִין.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּעָא קוֹמֵי רַבִּי יוֹחָנָן: בַּעֲלֵי מוּמִין נִכְנָסִין בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ?

[דף י״ט ע״א]

אָמַר לֵיהּ: כְּשֵׁרִים הָיוּ. רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כִּינִי מַתְנִיתָא – ״אֲנִי וְהוּא הוֹשִׁיעָה נָא, אֲנִי וָהוּא הוֹשִׁיעָה נָא״. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: ״וּלְכָה לִישַׁעְתָּה לָנוּ״ (תְּהִלִּים פּ, ג) – לְךְ וְוַדָּיֵיהּ. דָּרַשׁ רַבִּי בָּא סַרוֹנְגִיָּה: ״וְהוֹשִׁיעַ ה׳ אֶל אָהֳלֵי יְהוּדָה בָּראשׁנָה״ (זְכַרְיָה יב, ז) – וְהוֹשַׁע כְּתִיב. דָּרַשׁ רַבִּי זֵירָא: ״כִּי עַתָּה תֵּצְאִי מִקֶּרְיָה וְשָׁכַנְתְּ בַּשָּׂדֶה״ (מִיכָה ד, ט) – וּשְׁכַנְתִּי בַּשָּׂדֶה. חֲנַנְיָה בַּר אָחִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: ״אָנֹכִי ה׳ אֱלֹהֶיךְ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם״ (שְׁמוֹת כ, א). 'הוֹצֵאתִךְ' כְּתִיב. רַבִּי בֶּרֶכְיָה, רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי חִייָה בַּר בָּא: דָּרִישׁ לֵוִי בַּר סִיסִי בִּנְהָרְדְּעָא – ״וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לָטֹהַר״ (שְׁמוֹת כד, י) – זוֹ עַד שֶׁלֹּא נִגְאֲלוּ, אֲבָל מִשֶּׁנִּגְאֲלוּ, אֵיכָן דַּרְכָּהּ שֶׁל לְבָנָה לְהִנָּתֵן? שָׁם הִיא נִתּוּנָה! אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה: 'מַעֲשֵׂה' אֵין כְּתִיב כָּאן, אֶלָּא ״כְּמַעֲשֵׂה״ – הוּא וְכָל אַרְגָּלְיָיהּ שֶׁלָּהּ, הִיא וְכָל פְּרַקְמַטְיָא שֶׁלָּהּ. אָמַר רַבִּי מְיָישָׁה: בְּכָל כְּתִיב (יְחֶזְקֵאל א, כו): ״כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר״, וּבְמִצְרַיִם כְּתִיב: ״כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר״, לְלַמֶּדְךָ, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁהָאֶבֶן קָשָׁה מִן הַלְּבֵנָה – כָּךְ

שִׁעְבּוּדָהּ שֶׁל בָּבֶל הָיָה קָשֶׁה מִשִּׁעְבּוּדָהּ שֶׁל מִצְרַיִם. תָּנֵי בַּר קַפָּרָא: עַד שֶׁלֹּא נִגְאֲלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם – הָיְתָה רְשׁוּמָה בָּרְקִיעַ, מִשֶּׁנִּגְאֲלוּ – עוֹד לֹא נִרְאֵית בָּרְקִיעַ. מַה טַּעֲמָא? "וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לָטֹהַר". שְׁמַיָּא כַּד אִינּוּן נְקִיִּין מִן עֲנָנִין . תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי לֵיעֶזֶר: עֲבוֹדַת אֱלִילִים עָבְרָה עִם יִשְׂרָאֵל בַּיָּם, מַה טַּעֲמָא? "מִפְּנֵי עַמְּךָ אֲשֶׁר פָּדִיתָ לְךָ מִמִּצְרַיִם גּוֹיִם וֵאלֹהָיו" (שְׁמוּאֵל ב' ז, כג). אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: חַס וְשָׁלוֹם! אִם אוֹמֵר אַתְּ כֵּן, נִמְצֵאתָ עוֹשֶׂה אֶת הַקֹּדֶשׁ חוֹל. מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "אֲשֶׁר פָּדִיתָ לְךָ מִמִּצְרַיִם"? כְּבָיכוֹל, כְּאִלּוּ עַצְמְךָ פָּדִיתָ. אוֹתוֹ הַיּוֹם מַקִּיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ שֶׁבַע פְּעָמִים – אָמַר רַבִּי אַחָא: זֶכֶר לִירִיחוֹ.

הֲלָכָה ד' מַתְנִיתִין – כְּמַעֲשֵׂהוּ בַּחוֹל כָּךְ מַעֲשֵׂהוּ בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא שֶׁהָיוּ מְלַקְּטִין אוֹתָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת. מַנִּיחִין אוֹתָן בְּגִינְיוֹת שֶׁל זָהָב כְּדֵי שֶׁלֹּא יְכְמוֹשׁוּ. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: חֲרָיוֹת שֶׁל דֶּקֶל הָיוּ מְלַקְּטִין וְחוֹבְטִין עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם הָיָה נִקְרָא יוֹם חִבּוּט חֲרָיוֹת. מֵיָּד הַתִּינוֹקוֹת שׁוֹמְטִין אֶת לוּלְבֵיהֶן וְאוֹכְלִין אֶתְרוֹגֵיהֶן.

גְּמָרָא – לֹא אָמַר אֶלָּא קָטָן, הָא גָּדוֹל – לֹא. לֹא כֵן אָמַר רַב אָבִינָא בְּשֵׁם רַב: אֶתְרוֹג שֶׁנִּפְסַל בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן

[דף י"ט ע"ב]

מֵאֵתֶר לְאוֹכְלוֹ?! אָמַר רַבִּי יוֹסָה: תַּמָּן הוּא אֵינוֹ רָאוּי לָצֵאת בּוֹ, אֲחֵרִים רְאוּיִין לָצֵאת בּוֹ, כָּרֶם הָכָא – לֹא הוּא וְלֹא אֲחֵרִים יוֹצְאִין בּוֹ.

הֲלָכָה ה', מַתְנִיתִין – הַהַלֵּל וְהַשְׁמָחָה שְׁמוֹנָה, כֵּיצַד? מִלַּמֵּד שֶׁאָדָם חַיָּב בְּכָבוֹד יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג כִּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הֶחָג. סָפָה שִׁבְעָה כֵּיצַד? גָּמַר מִלּוֹכַל – לֹא יַתִּיר אֶת סָפָתוֹ, אֲבָל מוֹרִיד הוּא אֶת הַכֵּלִים מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָן בְּשִׁבְיל כְּבוֹד יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן.

גְּמָרָא – תָּנֵי, שְׁמוֹנָה עָשָׂר יוֹם וְלַיְלָה אֶחָד קוֹרִין בָּהֶן אֶת הַהַלֵּל בְּכָל שָׁנָה. שְׁמוֹנַת יְמֵי הֶחָג, וּשְׁמוֹנַת יְמֵי הַחֲנֻכָּה, וְיוֹם טוֹב שֶׁל עֲצֶרֶת, וְיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח וְלֵילוֹ. רַבִּי זְעִירָה, עוּלָּא בַּר יִשְׁמָעֵאל בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: שַׁלְמֵי חֲגִיגָה שֶׁשְּׁחָטָן מֵעֶרֶב הָרֶגֶל – אֵינוֹ יוֹצֵא בָּהֶן יְדֵי חוֹבָתוֹ בָּרֶגֶל. הֲתִיב רַבִּי בָּא: וְהָתָנֵי חֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹצְאִין בָּהּ מִשֵּׁם שִׂמְחָה וְאֵין יוֹצְאִין בָּהּ מִשֵּׁם שְׁלָמִים. אָמַר רַבִּי זְעִירָה: תִּפְתֵּר בְּשֶׁשְּׁחָטָהּ בָּרֶגֶל. אָמַר רַבִּי בָּא: אִם בְּשֶׁשְּׁחָטָהּ בָּרֶגֶל – אֵין זוֹ חֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר! מַאי כְּדוּן? אָמַר רַבִּי זְעִירָה: עַד דַּאֲנַן תַּמָּן שְׁמַעְתַּנְהָּ, עוּלָּא בַּר יִשְׁמָעֵאל בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר , כַּד סַלְקִינָן הָכָא שְׁמַעְתַּנְהָּ רַבִּי חָיָיה בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר : "וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ" – לְרִבּוֹת לֵילֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן לְשִׂמְחָה. אוֹ יָכוֹל אַף לֵילֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אַךְ"; "אַךְ" חִלֵּק. רַבִּי חִיָּיה בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: "וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ", מִשֶּׁאַתְּ

מִתְחַיֵּב בַּחֲגִיגָה אַתְּ מִתְחַיֶּב בְּשִׂמְחָה. הַתִּיבוֹן, וְהָתַנִּינָן הַהַלֵּל וְהַשִּׂמְחָה שְׁמוֹנָה. הַגַּע עַצְמְךָ, שָׁחָל יוֹם הָרִאשׁוֹן לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת. לְשׁוֹחֲטָן מֵעֶרֶב הָרֶגֶל אֵין אַתְּ יָכוֹל, דְּאָמַר רַבִּי זְעִירָא, עוּלָּא בַּר יְשְׁמָעֵאל בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: שַׁלְמֵי חֲגִיגָה שֶׁשְּׁחָטָן מֵעֶרֶב הָרֶגֶל – אֵינוֹ יוֹצֵא בָּהֶן יְדֵי חוֹבָתוֹ בָּרֶגֶל, לְשׁוֹחֲטָן בָּרֶגֶל אֵין אַתְּ יָכוֹל, שֶׁכְּבָר לָמַדְנוּ שֶׁאֵין חֲגִיגָה דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. אֵימָתַי אָמְרוּ הַהַלֵּל וְהַשִּׂמְחָה שְׁמוֹנָה? אָמַר רַבִּי יוֹסָה: קִימָהּ רַב אַבּוּדְמִי נְחוּתָה: בַּכִּפּוֹרִים וּבַעֲשָׂעִיר. רַבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא, רַבִּי חִייָה בַּר אַשִּׁי בְּשֵׁם רַב: צָרִיךְ אָדָם לִפְסֹל סָפָתוֹ

[דף כ' ע"א]

מִבְּעוֹד יוֹם. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: קִדֵּשׁ בְּבַיִת זֶה וְנִמְלַךְ לוֹכַל בְּבַיִת אַחֵר – מְקַדֵּשׁ. רַבִּי אַחָא רַבִּי חִינָּנָא בְּשֵׁם רַב: מִי שֶׁפָּסְתוֹ עֲרֵבָה עָלָיו – מְקַדֵּשׁ בְּלֵילֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְעוֹלֶה וְאוֹכֵל בְּתוֹךְ סָפָתוֹ. אָמַר רַבִּי אָבִין: וְלֹא פְלִיגִין, מַה דְּאָמַר רַב – בְּשֶׁלֹּא הָיָה בְּדַעְתּוֹ לוֹכַל בְּבַיִת אַחֵר, מַה דְּאָמַר שְׁמוּאֵל – בְּשֶׁהָיָה בְּדַעְתּוֹ לוֹכַל בְּבַיִת אַחֵר. אָמְרָה, מְנָא אָתְיָא דִּשְׁמוּאֵל כְּרַבִּי חִייָה, וּדְרַבִּי הוֹשַׁעְיָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. אָמַר רַבִּי אִימִּי: זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁהֵזֶן נֶחְלָקִין בְּפֵרוּשׁ.

הֲלָכָה ו', מַתְנִיתִין – נִסּוּךְ הַמַּיִם שִׁבְעָה, כֵּיצַד? צְלוֹחִית שֶׁל זָהָב מַחֲזֶקֶת שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין הָיָה מְמַלֵּא מִן הַשִּׁילוֹחַ, הִגִּיעוּ לְשַׁעַר הַמַּיִם – תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ. עָלָה בַּכֶּבֶשׁ וּפָנָה לִשְׂמֹאלוֹ, וּשְׁנֵי סְפָלִים שֶׁל כֶּסֶף הָיוּ שָׁם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁל סִיד הָיוּ אֶלָּא שֶׁהָיוּ מֻשְׁחָרִין מִפְּנֵי הַיַּיִן, וּמְנַקְבִין בִּמְיֵן שְׁנֵי חוֹטָמִין דַּקִּין, אַחַת מְעַבָּה וְאֶחָד מֵידַק, כְּדֵי שֶׁיְּהוּ כָּלִים בְּבַת אַחַת. מַעֲרִבִי שֶׁל מַיִם וּמִזְרְחִי שֶׁל יַיִן, עֵרָה שֶׁל מַיִם בְּתוֹךְ שֶׁל יַיִן, אוֹ שֶׁל יַיִן לְתוֹךְ שֶׁל מַיִם – יָצָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִלּוֹג הָיָה מְנַסֵּךְ כָּל שְׁמוֹנָה, וּלְמִנַּסְּכוֹ אוֹמְרִים לוֹ: הַגְבֵּהַּ אֶת יָדְךָ! שֶׁפַּעַם אַחַת נִסַּךְ עַל רַגְלָיו, וּרְגָמוּהוּ כָּל הָעָם בְּאֶתְרוֹגֵיהֶם.

גְּמָרָא – אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה: כְּדֵי לַעֲשׂוֹת פּוּמְפֵי לַדָּבָר. יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה בְּשֵׁם מְנָחָה יוֹתְפַיָּיה:

[דף כ' ע"ב]

דְּרַבִּי עֲקִיבָא הִיא, דְּרַבִּי עֲקִיבָא אָמַר: נִסּוּךְ הַמַּיִם דִּבְרֵי תוֹרָה. תַּמָּן תְּנִינַן, רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: אַף הַמְנַסֵּךְ מַיִם בָּחָג בַּחוּץ – חַיָּב. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל שִׁיטַת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּשִׁיטַת רַבִּי עֲקִיבָה רַבּוֹ, כְּמָה דְּרַבִּי עֲקִיבָא אָמַר נִסּוּךְ הַמַּיִם דִּבְרֵי תוֹרָה – כֵּן רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר נִסּוּךְ הַמַּיִם דִּבְרֵי תוֹרָה. מַה נִפְקָ מִן בֵּינֵיהוֹן? אִית תַּנַּיי תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא מִילּוּיִין לְשֵׁם חָג. אִית תַּנַּיי תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא מִילּוּיִין לְשֵׁם חָג. מַאן דְּאָמַר צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא מִילּוּיִין לְשֵׁם חָג, רַבִּי לְעָזָר כְּרַבִּי עֲקִיבָא. וּמַאן

דְּאָמַר אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא מִילּוּיִין לְשֵׁם הֶחָגּ, רַבִּי לְעָזָר בְּרַבָּנָן. לֵית יָכִיל, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל שִׁיטַת רַבִּי לְעָזָר כְּשִׁיטַת רַבִּי עֲקִיבָא רַבּוֹ, כְּמָה דְרַבִּי עֲקִיבָא אָמַר: נִסּוּךְ הַמַּיִם דְּבַר תּוֹרָה – כֵּן רַבִּי לְעָזָר אָמַר נִסּוּךְ הַמַּיִם דְּבַר תּוֹרָה. מַה נְפַק מִן בֵּינֵיהוֹן? אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: וְהוּא שֶׁנִּיסַּךְ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין בְּפָנִים וּשְׁלֹשֶׁת לוֹגִין בַּחוּץ. אִית תַּנָּיֵי תָּנֵי: יֵשׁ לָהֶן שִׁעוּר, וְאִית תַּנָּיֵי תָּנֵי אֵין לָהֶן שִׁעוּר. מַאן דְּאָמַר יֵשׁ לָהֶן שִׁעוּר – פְּטוּר, וּמַאן דְּאָמַר אֵין לָהֶן שִׁעוּר – חַיָּב. יוֹסֵי בַּר אַשָּׁיֵי בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: צְרִיכִין הַסְפָּלִים לְהִיוֹת פְּקוּקִין בִּשְׁעַת הַנִּסּוּךְ. מַאי טַעֲמָא? ״בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַה׳״. תָּנֵי, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַשִּׁית הָיָה נָקוּב עַד הַתְּהוֹם, מַה טַּעֲמָא? (יְשַׁעְיָה ה, ב): ״וַיְעַזְּקֵהוּ וַיְסַקְּלֵהוּ

[דף כ״א ע״א]

וַיִּטָּעֵהוּ שֹׂרֵק וַיִּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ״ – זֶה הַהֵיכָל. ״וְגַם יֶקֶב חָצֵב בּוֹ״; וְיֶקֶב חָצֵב בּוֹ – זֶה הַמִּזְבֵּחַ. ״וְגַם יֶקֶב״ – זֶה הַשִּׁיתּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מַעֲשֶׂה שָׁמַיִם הָיוּ. לְפִי שֶׁהָיוּ מַעֲשֶׂה שָׁמַיִם, יָכוֹל לֹא יְהוּ נָאִים כְּמַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן, תַּלְמוּד לוֹמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ז, ב): ״הַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן״. נָאִים הָיוּ יוֹתֵר מִמַּעֲשֵׂה יְדֵי אוּמָּן. תָּנֵי, אָמַר רַבִּי לְעָזָר בֵּי רַבִּי צָדוֹק: לוּל קָטָן הָיָה בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, אַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה הָיָה פְּרִחֵי כְהוּנָּה יוֹרְדִין וּמַעֲלִין אוֹתוֹ בְּקִדֻּשָּׁה, שֶׁהָיָה קָרוּשׁ כְּעִגּוּלֵי דְּבֵלָה, וּבְאִין וְשׁוֹרְפִין אוֹתָהּ בְּקִדֻּשָּׁה. בְּשֵׁם שֶׁהָיָה נִסּוּךְ בְּקִדֻּשָּׁה כָּךְ הָיְתָה שְׂרֵפָתוֹ בְּקִדֻּשָּׁה. אָמַר רַבִּי: רְאֵה שֶׁהִתְפִּיסָתְהּ הַתּוֹרָה לָשׁוֹן חִבָּה, לָשׁוֹן שִׁיבְעָה, לָשׁוֹן שִׁכְרוּת. רַבִּי יוּדָה בַּר לִקְרָה בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן: מְשֻׁחָרָב בֵּית–הַמִּקְדָּשׁ פָּסַק יַיִן קָרוּשׁ וּפָסְקָה זְכוּכִית לְבָנָה. מַהוּ זְכוּכִית לְבָנָה? שֶׁהָיְתָה מִתְקַפֶּלֶת. הֲווֹן בָּעְיָין מֵימָר הַמְעוּבֶּה שֶׁל מַיִם וְהַמְיֻדָּק שֶׁל יַיִן, דְּאָמַר רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַבִּי אֵימִי: נָקֵב שֶׁאֵינוֹ מוֹצִיא מַיִם – מוֹצִיא יַיִן, וְשֶׁאֵינוֹ מוֹצִיא יַיִן – מוֹצִיא שֶׁמֶן, וְשֶׁאֵינוֹ מוֹצִיא שֶׁמֶן – מוֹצִיא דְּבַשׁ. וַאֲפִילוּ תֵּימַר חִלּוּפִין דְּרַבִּי יְהוּדָה הוּא, דְּרַבִּי יְהוּדָה אָמַר: מְלוֹג הָיָה מְנַסֵּךְ כָּל שְׁמוֹנָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בָּעָא קוֹמֵי רַבִּי יוֹחָנָן: הִקְדִּימָן לְזֶבַח מַה הֵוֵי? נִיסְכָן בַּלַּיְלָה מַה הֵוֵי? לֹא נִסּוּךְ הַיּוֹם, מַהוּ שֶׁיְּנַסֵּךְ לְמָחָר? אָמַר לֵיהּ נִישְׁמַעִינָהּ מִן הָדָא, דְּאָמַר רַבִּי אֵילָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי: ״וְנִסְכֶיהָ״ – אֶחָד נִסְכֵּי מַיִם וְאֶחָד נִסְכֵּי יַיִן, הָדָא אָמְרָה: הִקְדִּימָן לְזֶבַח – כָּשֵׁר, נִיסְכָן בַּלַּיְלָה – כָּשֵׁר, לֹא נִסּוּךְ הַיּוֹם –

[דף כ״א ע״ב]

לֹא יְנַסֵּךְ לְמָחָר, עַל שֵׁם: ׳עֲבַר יוֹם – עָבַר קָרְבָּנוֹ׳. רַבָּנָן מְרַבִּים בְּמַיִם וּמְמַעֲטִים בְּיָמִים. רַבִּי יְהוּדָה מְמַעֵט בְּמַיִם וּמְרַבֶּה בְּיָמִים. אִית דְּבָעֵי מֵימָר – הִיא דְּפָרָה, הִיא דְּסֻכָּה, הִיא דִּכְפוּרִים. רַבִּי סִימוֹן לֹא אָמַר כֵּן, אֶלָּא אוֹ דְּפָרָה וּדְסֻכָּה חַד. וּדְכִפּוּרִים חַד. אוֹ דְּפָרָה וּדְכִפּוּרִים חַד. וּדְסֻכָּה חַד. מַאן דְּאָמַר לֹא בָּאוּ יָמִים קַלִּים עַד שֶׁמֵּת – תְּלָתֵיהוֹן עָבַד. מַאן דְּאָמַר: יָצָא חוֹטְמוֹ מְזַנֵּק תּוֹלָעִים וּכְמִין פִּרְסַת עֶגֶל

בְּתוֹךְ מִצְחוֹ. כְּמַאן דְּאָמַר אוֹ דְּפָרָה וּדְסוֹכָה חַד וּדְכִפּוּרִים חַד. אוֹ דְּפָרָה וּדְכִפּוּרִים חַד וּדְסֻכָּה חַד. צִיּוּהָ עֲלֵיהֶן הָעֲזָרָה: צְאוּ מִיכָּן, צְאוּ מִיכָּן בְּנֵי עֲלִי! טִימְּאתֶן בֵּית אֱלֹהֵינוּ. בּוֹ בַּיּוֹם נִפְגְּמָה קֶרֶן הַמִּזְבֵּחַ וְנִתְּנוּ עָלָיו גּוּשׁ שֶׁל מֶלַח, שֶׁלֹּא יְהֵא נִרְאֶה כְּפָגוּם. שֶׁכָּל מִזְבֵּחַ שֶׁאֵין לוֹ קֶרֶן וְסוֹבֵב וְיסוֹד – פָּגוּם הוּא. בָּעוֹן קוֹמֵי רַבִּי אַבָּהוּ: וְהָא כְתִיב (וַיִּקְרָא טז, יז): "וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאׇהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקּוֹדֶשׁ". אֲפִלּוּ אוֹתָן שֶׁכְּתִיב בָּהֶן "וּדְמוּת פְּנֵיהֶם כִּפְנֵי אָדָם" (יְחֶזְקֵאל א, י) – לֹא יִהְיוּ בְּאׇהֶל מוֹעֵד "בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקּוֹדֶשׁ". אָמַר לוֹן: בְּשָׁעָה שֶׁהוּא נִכְנָס כִּדְרְכּוֹ.

הֲלָכָה ז', מַתְנִיתִין – כְּמַעֲשֵׂהוּ בַּחוֹל – כָּךְ מַעֲשֵׂהוּ בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא שֶׁהָיָה מְמַלֵּא מֵעֶרֶב שַׁבָּת חָבִית שֶׁל זָהָב שֶׁאֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת מִן הַשִּׁילּוֹחַ וּמַנִּיחָהּ בַּלִּשְׁכָּה. נִשְׁפְּכָה אוֹ נִתְגַּלְּתָה – הָיָה מְמַלֵּא מִן הַכִּיּוֹר, שֶׁהַמַּיִם וְהַיַּיִן הַמְּגֻלִּים פְּסוּלִין מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ.

גְּמָרָא – לָמָּה לִי שֶׁאֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת? וַאֲפִלּוּ מְקֻדֶּשֶׁת! לֹא כֵן אָמַר רַבִּי אַחָא רַבִּי חִינְנָא בְּשֵׁם רַבִּי יָסָא: "וְקִדַּשְׁתָּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים", מַה הַמִּזְבֵּחַ אֵינוֹ מְקַדֵּשׁ אֶלָּא בְּדַעַת, אַף הַכֵּלִים לֹא יְקַדְּשׁוּ אֶלָּא בְּדַעַת. חִזְקִיָּה אָמַר: שֶׁלֹּא יְהוּ אוֹמְרִין – רָאִינוּ מַיִם שֶׁנִּתְמַלְּאוּ לְקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם נִפְסָלִין בְּלִינָה. דְּבֵית רַבִּי יַנַּאי אוֹמְרִין: שֶׁלֹּא יְהוּ אוֹמְרִין – רָאִינוּ מֵי הֶחָג נִפְסָלִין בְּלִינָה.

[דף כ"ב ע"א]

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן, וְלֹא יָדְעִין אִין כַּהֲדָא דְחָזְקִיָּה, אִין כְּהַהֲדָא דְּרַבִּי יַנַּאי דְּבְרֵי הַכֹּל. רַבִּי פְּדָת בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: מֵי סוֹטָה נִפְסָלִין בְּלִינָה. רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי אַבוּנָה: כָּל שֶׁאֵין מִמִּינוֹ לַמִּזְבֵּחַ – אֵין הַלִּינָה פּוֹסֶלֶת בּוֹ. הֲוֹון בָּעֵי מֵימָר: עָבַר וְהֶבִיא – כָּשֵׁר. תָּנָה רַבִּי יוֹשִׁעַ דְּרוֹמָיָא קוֹמֵי רַבִּי יוֹנָה: שֶׁהַמַּיִם וְהַיַּיִן הַמְּגֻלִּין פְּסוּלִין מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. מַאי טַעֲמָא? "וְשָׁפָה אֶחָד מִן הַצֹּאן מִן הַמְּאֻתָּיִם מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל" (יְחֶזְקֵאל מה, טו). מִדְּבָר שֶׁהוּא מַהֲתִר לְיִשְׂרָאֵל. עַד כְּדוֹן מַיִם. יַיִן? אָמַר רַבִּי שׁוּבְתַּיי: "הַמְשַׂמֵּחַ אֱלֹהִים וַאֲנָשִׁים" (שׁוֹפְטִים ט, יג).

פֶּרֶק חֲמִישִׁי

הֲלָכָה א', מַתְנִיתִין – הֶחָלִיל חֲמִשָּׁה וְשִׁשָּׁה זֶה חָלִיל שֶׁל בֵּית הַשּׁוֹאֲבָה שֶׁאֵינָהּ דּוֹחָה לֹא שַׁבָּת וְלֹא יוֹם טוֹב אָמְרוּ כָּל מִי שֶׁלֹּא רָאָה שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֲבָה לֹא רָאָה שִׂמְחָה מִיָּמָיו.

גְּמָרָא – הָא שֶׁל קָרְבָּן דּוֹחָה. מַתְנִיתִין דְּרַבִּי יוֹסֵי בֵּי רַבִּי יוּדָה, דְּתָנֵי, חָלִיל שֶׁל קָרְבָּן – דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי בֵּי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ דּוֹחֶה לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת יוֹם טוֹב.

תַּמָּן תְּנִינַן, בִּשְׁנַיִם עָשָׂר יוֹם בַּשָּׁנָה הֶחָלִיל מַכֶּה לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ: בִּשְׁחִיטַת הַפֶּסַח הָרִאשׁוֹן, בִּשְׁחִיטַת הַפֶּסַח הַשֵּׁנִי, וּבְיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, וּבְיוֹם הָעֲצֶרֶת וּבִשְׁמוֹנַת יְמֵי הֶחָג. וְיֵשׁ שְׁמוֹנָה בִּלֹא שַׁבָּת? רַבִּי יוֹסֵי אָמַר לָהּ סְתָם. רַבִּי יוֹסָה בְּרַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: דְּרַבִּי יוֹסָה בֵּי רַבִּי יְהוּדָה הִיא.

[דף כ"ב ע"ב]

עַל דַּעְתְּהוֹן דְּאִילֵּין רַבָּנָן, לָמָּה אֵינוֹ הוֹחֵם? מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ מְחֻוָּור. וְהָא כְתִיב (מלכים–א א, מ) "וְהָעָם מְחַלְּלִים בַּחֲלִלִים" – בְּשִׁמְחַת שְׁלֹמֹה הַכָּתוּב מְדַבֵּר. רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַבִּי בָּא בַּר מָמָל (יְשַׁעְיָה ל, כט): "וְשִׂמְחַת לְבַב כְּהוֹלֵךְ בֶּחָלִיל", כָּל זְמַן שֶׁהֶחָלִיל נוֹהֵג – הַהַלֵּל נוֹהֵג. רַבִּי יוֹסֵי בֵּי רַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם רַבִּי בָּא בַּר מָמָל: לָמָּה קוֹרִין אֶת הַהַלֵּל כָּל שִׁבְעַת יְמֵי הֶחָג? כְּנֶגֶד הַלּוּלָב שֶׁהוּא מִתְחַדֵּשׁ כָּל שִׁבְעָה. וְלָמָּה מִן כָּל אִילֵּין מִילַּייָא חָלִיל. תְּנִינַן שֶׁזֶּה לְקִיצִין וְזֶה לְקִיצִין , וְזֶה חָבִיב וְזֶה חָבִיב, וְתָלוּ חָבִיב בְּחָבִיב. וּבַעֲצֶרֶת אוֹמֵר לוֹ: הֵילָךְ מַצָּה הֵילָךְ חָמֵץ. אִית תַּנַּיי תָּנֵי, הֵילָךְ חָמֵץ הֵילָךְ מַצָּה, מַאן דְּאָמַר 'הֵילָךְ חָמֵץ' – שֶׁהוּא חָבִיב, מַאן דְּאָמַר 'הֵילָךְ מַצָּה' – שֶׁהוּא תָּדִיר. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: לָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ בֵּית שׁוֹאֲבָה? שֶׁמִּשָּׁם שׁוֹאֲבִים רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, עַל שֵׁם (יְשַׁעְיָה יב, ג): "וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה". דִּלְמָא , רַבִּי לֵוִי וְיהוּדָה בַּר נַחְמָן חַוּוֹן נָסְבִין תַּרְתֵּין סִלְעִין מֵיעוֹל מְצַמְתָא קְהָלָא קוֹמֵי רַבִּי יוֹחָנָן , עָאל רַבִּי לֵוִי וְדָרַשׁ: יוֹנָה בֶּן אֲמִתַּי מֵאֲשֶׁר הָיָה דִּכְתִיב: (שׁוֹפְטִים א, לו): "אֲשֶׁר לֹא הוֹרִישׁ אֶת יוֹשְׁבֵי עַכּוֹ וְאֶת יוֹשְׁבֵי צִידוֹן". וּכְתִיב (מלכים–א יז, ט): "קוּם לֵךְ צָרְפָתָה אֲשֶׁר לְצִידוֹן". עָאל רַבִּי יוֹחָנָן וְדָרַשׁ: יוֹנָה בֶּן אֲמִתַּי מִזְּבוּלֵן הָיָה, דִּכְתִיב (יְהוֹשֻׁעַ יט, י): "וַיַּעַל הַגּוֹרָל הַשְּׁלִישִׁי לִבְנֵי זְבוּלֵן לְמִשְׁפְּחֹתָם", וּכְתִיב (שָׁם שָׁם יג): "וּמִשָּׁם עָבַר קֶדְמָה מִזְרָחָה גִּתָּה חֵפֶר עֶתָּה קָצִין". וּכְתִיב (מְלָכִים–ב יד, כה) : "הִבְדַּבר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד עַבְדּוֹ יוֹנָה בֶּן אֲמִתַּי הַנָּבִיא, אֲשֶׁר מִגַּת הַחֵפֶר". בְּשׁוֹבְתָא הוֹרֵייתָא אָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד עַבְדּוֹ יוֹנָה בֶּן אֲמִתַּי הַנָּבִיא, וְאֵיעוֹל מְצַמְתָא קְהָלָא קוֹמֵי רַבִּי יוֹחָנָן . עָאל וְאָמַר רַבִּי לֵיהוּדָה בַּר נַחְמָן: סַב לָךְ אִילֵּין תַּרְתֵּין סִילְעַיָּא, וְאֵיעוֹל מְצַמְתָא קְהָלָא קוֹמֵי רַבִּי יוֹחָנָן . עָאל וְאָמַר קוֹמֵיהוֹן : יָפֶה לִמְּדָנוּ רַבִּי יוֹחָנָן – אִמּוֹ מֵאֲשֶׁר וְאָבִיו מִזְּבוּלֵן. "וַיְרָכְתוֹ עַל צִידוֹן" (בְּרֵאשִׁית מט, יג) – קוֹמֵיהוֹן : יָפֶה לִמְּדָנוּ רַבִּי יוֹחָנָן – אִמּוֹ מֵאֲשֶׁר וְאָבִיו מִזְּבוּלֵן. "וַיְרָכְתוֹ עַל צִידוֹן" (בְּרֵאשִׁית מט, יג) – יָרַךְ שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ מְצִידוֹן הָיָה, וּכְתִיב (יוֹנָה א, ג): "וַיֵּרֶד יָפוֹ". לֹא צוֹרְכָא הֵילָא: "וַיֵּרֶד עַכּוֹ" . אָמַר רַבִּי יוֹנָה: יוֹנָה בֶּן אֲמִתַּי מֵעוֹלֵי רְגָלִים הָיָה, וְנִכְנַס לְשִׁמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֲבָה וְשָׂרַת עָלָיו רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, לְלַמֶּדְךָ, שֶׁאֵין רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שׁוֹרָה אֶלָּא עַל לֵב שָׂמֵחַ, מַאי טַעֲמָא? "וְהָיָה כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים" (מְלָכִים–ב ג, טו). אָמַר רַבִּי בִּנְיָמִין בַּר לֵוִי: "וְהָיָה

[דף כ"ג ע"א]

כְּנַגֵּן בְּמְנַגֵּן" – אֵין כְּתִיב כָּאן, אֶלָּא "וְהָיָה כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים". תָּנֵי, אָמַר רַבִּי יוּדָה: כָּל שֶׁלֹּא רָאָה דִּיפְלִי אִיסְטְבָא שֶׁל אַלֶכְסַנְדְּרִיאָה – לֹא רָאָה כְּבוֹד יִשְׂרָאֵל מִימָיו! כְּמִין בָּסִילְקִי גְּדוֹלָה

הָיָה, וְאִסְטָיו לִפָּנִים מִפְּטָיו הָיְתָה, פְּעָמִים הָיוּ בָהּ בִּפְלַיִם כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וְשִׁבְעִים קַתֶּדְרָאוֹת שֶׁל זָהָב הָיוּ שָׁם, מְקֻבָּעוֹת אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת בְּנֶגֶד שִׁבְעִים זְקֵנִים. וְכָל אַחַת וְאַחַת הָיְתָה עוֹמֶדֶת בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ רִבּוֹא דִּינָרֵי זָהָב. וּבְמָה שֶׁל עֵץ בָּאֶמְצַע, וְחַזָּן הַכְּנֶסֶת עוֹמֵד עָלֶיהָ. עָמַד אֶחָד מֵהֶן לִקְרֹאת בַּתּוֹרָה – הָיָה הַמְּמֻנֶּה מֵנִיף בְּסוּדָּרִין וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו ׳אָמֵן׳. עַל כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה שֶׁהָיָה מְבָרֵךְ הָיָה הַמְּמֻנֶּה מֵנִיף בְּסוּדָּרִין וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו ׳אָמֵן׳, אַף עַל פִּי כֵן לֹא הָיוּ יוֹשְׁבִין מֵעֲרָבְבִין, אֶלָּא יוֹשְׁבִין כָּל אוּמָנוּת וְאוּמָנוּת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, שֶׁאִם יָבוֹא אַכְסְנַאי יֶהֱא מַדְבֵּק בִּבְנֵי אֻמָּנוּתוֹ וּמִשָּׁם הָיְתָה פַּרְנָסָתוֹ יוֹצְאָה. וּמִי הֶחֱרִיבָהּ? טְרוֹגְיָינוֹס הָרָשָׁע. תָּנֵי, רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי: בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת הֻזְהָרוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא לָשׁוּב אֶרֶץ מִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יד, יג): ״כִּי אֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תוֹסִיפוּ לִרְאוֹתָם עוֹד עַד עוֹלָם״; (דְּבָרִים יז, טז): ״וַה׳ אָמַר לָכֶם לֹא תֹסִפוּן לָשׁוּב בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה עוֹד״; (דְּבָרִים כח, סח): ״וְהֶשִׁיבְךָ ה׳ מִצְרַיִם בָּאֳנִיּוֹת״. וּבִשְׁלֹשָׁתָן חָזְרוּ וּבִשְׁלָשְׁתָן נָפְלוּ, אַחַת בִּימֵי סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה לא, א): ״הוֹי הַיֹּרְדִים מִצְרַיִם לְעֶזְרָה״, מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ? (פָּסוּק ג): ״וּמִצְרַיִם אָדָם וְלֹא אֵל וְסוּסֵיהֶם בָּשָׂר״ וְגוֹ׳. וְאַחַת בִּימֵי יוֹחָנָן בֶּן קָרֵחַ – ״וְהָיְתָה הַחֶרֶב אֲשֶׁר אַתֶּם יְרֵאִים מִמֶּנָּה שָׁם תַּשִּׂיגֶ אֶתְכֶם״ וְגוֹ׳ (יִרְמְיָה מב, טז). בִּימֵי טְרוֹגְיָינוֹס הָרָשָׁע נוֹלַד לוֹ בֵּן בְּתִשְׁעָה בְּאָב, וְהָיוּ מִתְעַנְּיִן. מֵתָה בִּתּוֹ בַּחֲנֻכָּה וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת, וְשָׁלְחָה אִשְׁתּוֹ וְאָמְרָה לוֹ: עַד שֶׁאַתָּ מְכַבֵּשׁ אֶת הַבְּרַבְּרִיִּים, בּוֹא וּכְבֹשׁ אֶת הַיְּהוּדִים שֶׁמָּרְדוּ בְךָ. חָשַׁב מֵיתֵי לַעֲשָׂרָה יוֹמִין וְאָתָא לַחֲמִשָּׁה. אָתָא וְאַשְׁכְּחוּן עָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא בִּפְסוּקָא (דְּבָרִים כה, מט): ״יְשָׁא ה׳ עָלֶיךָ גּוֹי מֵרָחֹק מִקְצֵה הָאָרֶץ״ וְגוֹ׳. אָמַר לוֹן: מַה חֲוִיתוֹן עָסְקִין? אָמְרִין לֵיהּ: הָכִין וְכֵן. אָמַר לוֹן: דְּהוּא גַּבְרָא הוּא, דְּחָשַׁב מֵיתֵי לַעֲשָׂרָה יוֹמִין וְאָתָא לַחֲמִשָּׁה, וְהִקִּיפָן לְגְיוֹנוֹת וַהֲרָגָן. אָמַר לְנַשֵּׁיהֶן: נִשְׁמְעוֹת אַתֶּם לְלְגְיוֹנוֹתַי וְאֵין אֲנִי הוֹרֵג אֶתְכֶם! אָמְרִין לֵיהּ: מַה דְּעָבְדַת בְּאַרְעָיָא עֲבִיד בְּעִילְיָא. וְעָרַב דָּמָן בְּדָמָן, וְחָלַךְ הַדָּם בֵּינַיִם עַד קִיפְרִים. בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה נִגְזְרָה גְּזֵרָה יִשְׂרָאֵל, וְעוֹד אֵינָהּ עֲתִידָה לַחֲזוֹר לִמְקוֹמָהּ עַד שֶׁיָּבוֹא בֶּן דָּוִד.

הֲלָכָה ב׳, מַתְנִיתִין – מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג הָיוּ יוֹרְדִין לְעֶזְרַת הַנָּשִׁים, וּמִתְקַנִּין שָׁם תִּקּוּן גָּדוֹל, וּמְנוֹרוֹת שֶׁל זָהָב הָיוּ שָׁם, וּסְפָלִים שֶׁל זָהָב בְּרֹאשֵׁיהֶן, וְאַרְבָּעָה סוּלָּמוֹת עַל כָּל מְנוֹרָה וּמְנוֹרָה, וְאַרְבָּעָה יְלָדִים מִפְּרְחֵי כְהוּנָּה וּבִידֵיהֶן כַּדֵּי שֶׁמֶן שֶׁל מֵאָה וְעֶשְׂרִים לוֹג וְהֵן מַטִּילִין עַל כָּל סֶפֶל וְסֶפֶל.

גְּמָרָא – אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: כָּל יָמִים שֶׁל שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה לֹא הָיוּ טוֹעֲמִין טַעַם שֵׁינָה כָּל עִקָּר, בַּתְּחִלָּה הָיוּ הוֹלְכִין לְהַקְרִיב תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר, מִשָּׁם הָיוּ הוֹלְכִין לְהַקְרִיב אֶת הַמּוּסָפִין, וּמִשָּׁם הָיוּ הוֹלְכִין לְהַקְרִיב נְדָרִים וּנְדָבוֹת, וּמִשָּׁם הָיוּ הוֹלְכִין לוֹכַל וְלִשְׁתּוֹת, וּמִשָּׁם הָיוּ הוֹלְכִין לְתַלְמוּד תּוֹרָה, וּמִשָּׁם הָיוּ הוֹלְכִין לְהַקְרִיב תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, וּמִשָּׁם הָיוּ הוֹלְכִין לְשִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה. וְהָא תָּנֵי: ״שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אִישַׁן שְׁלֹשָׁה יָמִים מַלְקִין אוֹתוֹ וְיָשַׁן מִיָּד״?!

[דף כ"ג ע"ב]

מִתְנַמְנְמִין הָיוּ. וּמְתַקְּנִין שָׁם תִּקּוּן גָּדוֹל – מַה תִּקּוּן הָיוּ עוֹשִׂין שָׁם? שֶׁהָיוּ מַעֲמִידִין הָאֲנָשִׁים בִּפְנֵי עַצְמָן וְהַנָּשִׁים בִּפְנֵי עַצְמָן, כְּהִיא דְּתָנֵינַן תַּמָּן: וַחֲלָקָה הָיְתָה בִּרְאשָׁהּ וְהִקִּיפוּהָ כְּצוּצְטְרָא, שֶׁהַנָּשִׁים רוֹאוֹת מִלְּמַעְלָן וְהָאֲנָשִׁים מִלְּמַטָּן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ מְעָרְבִין. מִמַּי לָמְדוּ? מִדִּבֶּר תּוֹרָה – (זְכַרְיָה יב, יב): "וְסָפְדָה הָאָרֶץ מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת לְבָד", תְּרֵין אָמוֹרִין, חַד אָמַר: זֶה הֶסְפֵּדוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ. וְחוֹרָנָה אָמַר: זֶה הֶסְפֵּדוֹ שֶׁל יֵצֶר הָרַע. מַאן דְּאָמַר זֶה הֶסְפֵּדוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ – מַה אִם בְּשָׁעָה שֶׁהֵן אֲבֵילִין אַתְּ אָמַר הָאֲנָשִׁים בִּפְנֵי עַצְמָן וְהַנָּשִׁים בִּפְנֵי עַצְמָן, בְּשָׁעָה שֶׁהֵן שְׂמֵחִים לֹא כָּל שֶׁכֵּן? מַאן דְּאָמַר זֶה הֶסְפֵּדוֹ שֶׁל יֵצֶר הָרַע, מַה אִם בְּשָׁעָה שֶׁאֵין יֵצֶר הָרַע קַיָּם אַתְּ אָמַר הָאֲנָשִׁים בִּפְנֵי עַצְמָן וְהַנָּשִׁים בִּפְנֵי עַצְמָן, בְּשָׁעָה שֶׁיֵּצֶר הָרַע קַיָּם לֹא כָּל שֶׁכֵּן? וּמְנוֹרוֹת שֶׁל זָהָב הָיוּ שָׁם – בַּר קַפָּרָא אָמַר: וְגוֹבְהָן מֵאָה אַמָּה. וְהָא תָּנֵי כָּל דְּתָלִי מֵאָה אַמִּין בָּעֵי בָּסִים תְּלָתִין וּתְלָת סוֹלָמָא מִיכָּא תְּלָתִין וּתְלָת וְסוֹלָמָא מִיכָּא תְּלָתִין וּתְלָת. וְהָתָנֵי כָּל הָעֲזָרָה לֹא הָיְתָה אֶלָּא אֹרֶךְ מֵאָה וּשְׁמוֹנִים וְשֶׁבַע עַל רֹחַב מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ. אַשְׁכַּח תָּנֵי מְקוֹמָן מַעֲשֶׂה נִסִּים הָיוּ. מַה בְּיַד כַּלָּהֶם מֵאָה וְעֶשְׂרִים לוֹג אוֹ בְּיַד כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאָה וְעֶשְׂרִים לוֹג.

הֲלָכָה ג', מַתְנִיתִין – מִבְּלָאֵי מִכְנְסֵי כֹּהֲנִים וּמֵהֲמְיָנֵיהֶן הָיוּ מַפְקִיעִין, וּבָהֶן הָיוּ מַדְלִיקִין. לֹא הָיְתָה חָצֵר בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁלֹּא הָיְתָה מְאִירָה מֵאוֹר בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה.

גְּמָרָא – תָּנֵי מִבְּלָאֵי מִכְנְסֵי כֹּהֵן גָּדוֹל הָיוּ מַדְלִיקִין אֶת הַנֵּרוֹת שֶׁבִּפְנִים, וּמִבְּלָאֵי מִכְנְסֵי כֹּהֵן הֶדְיוֹט הָיוּ מַדְלִיקִין אֶת הַנֵּרוֹת שֶׁבַּחוּץ. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: כְּתִיב (שְׁמוֹת כז, כ): "לְהַעֲלוֹת נֵר תָּמִיד", שְׁעָרוּ לוֹמַר, אֵין לְךָ עוֹשֶׂה שַׁלְהֶבֶת אֶלָּא פִּשְׁתָּן בִּלְבַד. מַהוּ 'מַפְקִיעִין'? תִּרְגֵּם רַבִּי חַנַּי קוֹמֵי רַבִּי יוֹסָה: מַפְשִׁילִים. תָּנֵי, לֹא הָיָה חָצֵר בִּירוּשָׁלַם שֶׁלֹּא הָיְתָה מְאִירָה מֵאוֹר בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה. תָּנֵי, יְכוֹלָה אִשָּׁה לָבוֹר חִטָּיהָ לְאוֹר הַמַּעֲרָכָה. וְלֹא הָיוּ מוֹעֲלוֹת? לָאו. דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הֲרֵיחַ וְהַמַּרְאֶה וְהַקּוֹל – אֵין בָּהֶן מְעִילָה. שִׁשָּׁה קוֹלוֹת הָיוּ נִשְׁמָעִים מִירִיחוֹ: מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל שַׁעַר הַגָּדוֹל שֶׁנִּפְתַּח, מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל הַמַּגְרֵפָה, מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל הָעֵץ שֶׁעָשָׂה בֶּן קָטִין מוּכְנִי לַכִּיּוֹר, מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל גְּבִינִי פָּרוֹז, מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל הֶחָלִיל, מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל הַצִּלְצָל, וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַף קוֹלוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל בְּשָׁעָה שֶׁהוּא

[דף כ"ד ע"א]

מְזַכִּיר אֶת הַשֵּׁם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. מִירִיחוֹ הָיוּ מְרִיחִין רֵיחַ פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת. אָמַר רַבִּי לְעָזָר בֶּן דִּלְגּוֹי: עִזִּים הָיוּ לְבֵית אַבָּא בְּהָרֵי אַכְבָּור וְהָיוּ מִתְעַטְּשׁוֹת מֵרֵיחַ פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת נִדָּה פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

א. הָיְתָה לְמוּדָהּ לִהְיוֹת רוֹאָה בִּתְחִלַּת הַוֶּסֶת, כָּל הַטָּהֳרוֹת שֶׁעָשְׂתָה בִּתְחִלַּת הַוֶּסֶת וּבְאֶמְצַע הַוֶּסֶת וּבְסוֹף הַוֶּסֶת - טְמֵאוֹת. בְּאֶמְצַע הַוֶּסֶת. כָּל הַטָּהֳרוֹת שֶׁעָשְׂתָה בִּתְחִלַּת הַוֶּסֶת - טְהוֹרוֹת. בְּאֶמְצַע הַוֶּסֶת וּבְסוֹף הַוֶּסֶת - טְמֵאוֹת. וּבְסוֹף הַוֶּסֶת, כָּל טָהֳרוֹת שֶׁעָשָׂאָה בִּתְחִלַּת וּבְאֶמְצַע הַוֶּסֶת - טְהוֹרוֹת. וּבְסוֹף הַוֶּסֶת - טְמֵאוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף יָמִים וְשָׁעוֹת וְסָתוֹת הֵן:

ב. כֵּיצַד? הָיְתָה לְמוּדָהּ לִהְיוֹת רוֹאָה מִיּוֹם עֶשְׂרִים לְיוֹם עֶשְׂרִים מֵשֵׁשׁ שָׁעוֹת לְשֵׁשׁ שָׁעוֹת? הִגִּיעַ יוֹם עֶשְׂרִים וְלֹא רָאֲתָה - אָסוּרָה לְשַׁמֵּשׁ כָּל הַיּוֹם; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר עַד שֵׁשׁ שָׁעוֹת. עָבְרָה שֵׁשׁ שָׁעוֹת וְלֹא רָאֲתָה - אָסוּר לְשַׁמֵּשׁ כָּל הַיּוֹם; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר מֵשֵׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה, וְאֵין מְחַיְּבִין אוֹתָהּ שֶׁתְּהֵא יָדָהּ בְּעֵינָהּ כָּל הַיּוֹם, אֶלָּא בּוֹדְקָהּ סָמוּךְ לְוִסְתָּהּ:

ג. הָיְתָה לְמוּדָהּ לִהְיוֹת רוֹאָה יוֹם עֶשְׂרִים וְאֶחָד, יוֹם עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם, יוֹם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה - הֲרֵי זוֹ וֶסֶת לְסַרְגִּין. סַרְגָּה לְיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה - אֵינוֹ וֶסֶת. הָיְתָה לְמוּדָהּ לִהְיוֹת רוֹאָה יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר, וְשִׁנְּתָה לְיוֹם שִׁשָּׁה עָשָׂר - זֶה וָזֶה אֲסוּרִין. שִׁנְּתָה לְיוֹם שִׁבְעָה עָשָׂר - הַתַּר שִׁשָּׁה עָשָׂר, וְנֶאֱסַר חֲמִשָּׁה עָשָׂר וְשִׁבְעָה עָשָׂר. שִׁנְּתָה לְיוֹם שְׁמוֹנָה עָשָׂר - הֻתְּרוּ כֻּלָּן, וְאֵין אֲסוּרוֹת אֶלָּא מִשְׁמוֹנָה עָשָׂר וָאֵילָךְ. הָיְתָה לְמוּדָהּ לִהְיוֹת רוֹאָה יוֹם עֶשְׂרִים וְשִׁנְּתָה לְיוֹם שְׁלֹשִׁים - זֶה וָזֶה אֲסוּרִין. הִגִּיעַ יוֹם עֶשְׂרִים וְלֹא רָאֲתָה - מֻתֶּרֶת לְשַׁמֵּשׁ עַד יוֹם שְׁלֹשִׁים, וְחוֹשֶׁשֶׁת לְיוֹם שְׁלֹשִׁים. הִגִּיעַ יוֹם שְׁלֹשִׁים וְרָאֲתָה, הִגִּיעַ יוֹם עֶשְׂרִים וְלֹא רָאֲתָה, וְהִגִּיעַ יוֹם עֶשְׂרִים וְרָאֲתָה - הַתַּר יוֹם שְׁלֹשִׁים וְנֶאֱסַר יוֹם עֶשְׂרִים, מִפְּנֵי שֶׁאֵרַח בִּזְמַנּוֹ בָּא:

הַשָּׁלֵם

ד. הֲרוֹאָה דָּם - מְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת. מַה הִיא מְטַמְּאָה? אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין, מִשְׁכָּבוֹת וּמוֹשָׁבוֹת, וּכְלֵי חֶרֶס הַמַּקְפִּין צָמִיד פָּתִיל, וְאֵינָהּ מְקַלְקֶלֶת, וְאֵינָהּ מְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ, וְאֵינָהּ מוֹנָה שִׁבְעָה אֶלָּא מִשָּׁעָה שֶׁרָאֲתָה:

ה. הֲרוֹאָה כֶּתֶם - מְטַמְּאָה לְמַפְרֵעַ. וּמַה הִיא מְטַמְּאָה? אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין, מִשְׁכָּבוֹת וּמוֹשָׁבוֹת, וּכְלֵי חֶרֶס הַמַּקְפִּין צָמִיד פָּתִיל, וּמְקַלְקֶלֶת לְמִנְיָנָהּ, וּמְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ, וְאֵינָהּ מוֹנָה שִׁבְעָה אֶלָּא מִשָּׁעָה שֶׁרָאֲתָה. זוֹ וְזוֹ תּוֹלִין, לֹא אוֹכְלִין וְלֹא שׁוֹרְפִין:

ו. תִּינוֹקֶת שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנָּהּ לִרְאוֹת וְנִשֵּׂאת, בַּיִת שַׁמַּאי אוֹמְרִים: נוֹתְנִין לָהּ אַרְבָּעָה לֵילוֹת מִסַּרְגִּין, וַאֲפִלּוּ בְּאַרְבָּעָה חֲדָשִׁים. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: כָּל זְמַן שֶׁהִיא נוֹגֶפֶת וּבְזְמַן שֶׁלֹּא הִפְסִיקָה מֵחֲמַת תַּשְׁמִישׁ, אֲבָל הִפְסִיקָה מֵחֲמַת תַּשְׁמִישׁ וְרָאֲתָה - הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה נִדָּה. נִשְׁתַּנָּה מַרְאֵה דָּמֶיהָ - טְמֵאָה נִדָּה. וּכְשֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּהּ לִרְאוֹת - נוֹתְנִין לָהּ אַרְבָּעָה לֵילוֹת. הִפְסִיקָה מֵחֲמַת תַּשְׁמִישׁ וְרָאֲתָה - הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה נִדָּה. נִשְׁתַּנָּה מַרְאֵה דָּמֶיהָ - טְמֵאָה נִדָּה. רָאֲתָה וְעוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ - נוֹתְנִין לָהּ כָּל הַלַּיְלָה וְנוֹתְנִין לָהּ עוֹנָה שְׁלֵמָה. וְכַמָּה עוֹנָה שְׁלֵמָה? פֵּרֵשׁ רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לַיְלָה וַחֲצִי יוֹם.

ז. וְכֻלָּן שֶׁהָיוּ שׁוֹפְעוֹת וּבָאוֹת, מִתּוֹךְ אַרְבָּעָה לֵילוֹת, לְאַחַר אַרְבָּעָה לֵילוֹת, מִתּוֹךְ הַלַּיְלָה, לְאַחַר הַלַּיְלָה - כֻּלָּן צְרִיכוֹת לִבְדּוֹק אֶת עַצְמָן. וּבְכֻלָּן רַבִּי מֵאִיר מַחְמִיר כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וְכֵן שְׁאָר רְאָיוֹת שֶׁבֵּין בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל - הֲלָךְ אַחַר מַרְאֵה דָּמִים. שֶׁהָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מַרְאֵה דָּמִים מְשַׁנִּים הֵן זֶה מִזֶּה. כֵּיצַד? דַּם נִדָּה - אָדוֹם. דַּם בְּתוּלִים - אֵינוֹ אָדֹם. דַּם נִדָּה - זֹהֲם. דַּם בְּתוּלִים - אֵינוֹ זוֹהֵם. דַּם הַנִּדָּה - בָּא מִן הַמָּקוֹר. דַּם הַבְּתוּלִים - בָּא מִן הַצְּדָדִין:

ח. רָאֲתָה כְּתֶם וְאַחַר כָּךְ רָאֲתָה דָּם - הֲרֵי זוֹ תּוֹלָה כִּתְמָהּ בִּרְאִיָּתָהּ בְּתוֹךְ מֵעֵת לְעֵת; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: יוֹמוֹ. אָמַר רַבִּי: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי רַבִּי

תּוֹסֶפְתָּא

שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר מִדִּבְרֵי, שֶׁהוּא מְתַקֵּן וַאֲנִי מְעַוֵּת. בָּדְקָה חֲלוּקָּה וְהִשְׁאִילַתּוּ לַחֲבֶרְתָּהּ וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא עָלֶיהָ דָּם - הֵיא טְהוֹרָה, וַחֲבֶרְתָּהּ תּוֹלָה בָּהּ. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה: אִלְמָלֵי יָדֶיהָ מְנֻחוֹת בְּעֵינֶיהָ כָּל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, יָפֶה אַתָּה אוֹמֵר! עַכְשָׁו אוֹמֵר: עִם סְלוּיִן יָדֶיהָ רָאָתָה, מַה לִּי הִפְרִישָׁה בְּטָהֳרָה בְּטָהֳרָה בְּרִאשׁוֹן? אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְיעֶזֶר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אֶפְשָׁר יוֹם רִאשׁוֹן וְיוֹם שְׁבִיעִי טְהוֹרִין וְהָאֶמְצָעִיִּים טְמֵאִין, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה (וַיִּקְרָא, טו, כח): "וְאַחַר תִּטְהָר" - וְאַחַר אַחַר לְכָלָן. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: וְאִי אַתָּה מוֹדֶה בְּזָב שֶׁרָאָה קֳרִי, וְנָזִיר שֶׁהָלַךְ תַּחַת סְכָכוֹת וּפָרָעוֹת שֶׁמּוֹנֶה בְּסַרוּגִין? וְהַתּוֹרָה אָמְרָה (בְּמִדְבַּר ו, יב): "וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפֹּלוּ". רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְיעֶזֶר מִדִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְדִבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא מִשְּׁנֵיהֶן, אֲבָל הֲלָכָה כִּדְבְרֵי רַבִּי אֶלְיעֶזֶר:

ט. הַזָּב וְהַזָּבָה הַנִּדָּה וְהַיּוֹלֶדֶת וּמְצֹרָע שֶׁמֻּתָּר - מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא. וְאֵין מְטַמְּאִין אֶלָּא בְּרֶבֶץ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵין שׁוֹרְפִין עֲלֵיהֶן אֶת הַתְּרוּמָה וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶם עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, שֶׁאֵין טֻמְאָה אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁמֵּת שֶׁהוּא טָהוֹר מִלְּטַמֵּא בְּמַשָּׂא? לְפִי שֶׁאֵין טֻמְאָתוֹ אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים:

י. וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה בְּיוֹשֶׁבֶת עַל הַמַּשְׁבֵּר וְמֵתָה, וְיָצְאָה הֵימֶנָּה רְבִיעִית דָּם - שֶׁהִיא מְטַמְּאָה מִשּׁוּם כֻּתֶּם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: לְפִיכָךְ אֵין מְטַמְּאָה בְּאֹהֶל. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף מְטַמֵּא בְּאֹהֶל:

יא. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מַטְבִּילִין כֵּלִים עַל גַּב נִדּוֹת מֵתוֹת, וְהָיוּ נִדּוֹת חַיּוֹת מִתְבַּיְּשׁוֹת. הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַטְבִּילִין עַל גַּבֵּי כָּל הַנָּשִׁים מִפְּנֵי כְּבוֹדָן שֶׁל נִדּוֹת חַיּוֹת. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מַטְבִּילִין עַל גַּבֵּי זָבִין מֵתִין, וְהָיוּ זָבִין חַיִּין מִתְבַּיְּשִׁין - הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַטְבִּילִין עַל גַּבֵּי כָּל הָאֲנָשִׁים מִפְּנֵי כְּבוֹדָן שֶׁל זָבִין חַיִּים. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מַנִּיחִין אֶת הַמַּגְמָר תַּחַת חוֹלֵי מֵעַיִם מֵתִים, וְהָיוּ חוֹלֵי מֵעַיִם חַיִּים מִתְבַּיְּשִׁין - הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַנִּיחִין תַּחַת הַכֹּל, מִפְּנֵי כְּבוֹדָן שֶׁל חוֹלֵי מֵעַיִם חַיִּים. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מוֹצִיאִין עֲשִׁירִים בַּדֶּרְגָּשׁ, וַעֲנִיִּים בַּכְּלִיבָה, וְהָיוּ עֲנִיִּים מִתְבַּיְּשִׁין - הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ הַכֹּל מוֹצִיאִין בַּכְּלִיבָה מִפְּנֵי כְּבוֹדָן שֶׁל עֲנִיִּים. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מַשְׁקִין בְּבֵית אֵבֶל - עֲשִׁירִים בִּזְכוּכִית לְבָנָה, וַעֲנִיִּים בִּזְכוּכִית צְבוּעָה, וְהָיוּ עֲנִיִּים מִתְבַּיְּשִׁין - הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ הַכֹּל מַשְׁקִין בִּזְכוּכִית צְבוּעָה, מִפְּנֵי כְּבוֹדָן שֶׁל עֲנִיִּים. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מְגַלִּין פְּנֵי עֲשִׁירִים וּמְכַסִּין פְּנֵי עֲנִיִּים, מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ מִשְׁתָּרִין פְּנֵיהֶם מִפְּנֵי הַבַּצֶּרֶת, וְהָיוּ עֲנִיִּים מִתְבַּיְּשִׁין - הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מְכַסִּין הַכֹּל מִפְּנֵי כְּבוֹדָן שֶׁל עֲנִיִּים. בָּרִאשׁוֹנָה הָיָה הוֹצָאַת הַמֵּת קָשָׁה לַקְּרוֹבִים יוֹתֵר מִמִּיתָתוֹ, עַד שֶׁהָיוּ קְרוֹבָיו מַנִּיחִין אוֹתוֹ וּבוֹרְחִין, עַד שֶׁבָּא רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְנָהַג קַלּוּת רֹאשׁ בְּעַצְמוֹ וְיָצָא בִּכְלֵי פִּשְׁתָּן. בָּרִאשׁוֹנָה הָעָם אֲחֵרָיו לָצֵאת בִּכְלֵי פִּשְׁתָּן. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: בְּשַׂר הַתְּאֵוָה - טָהוֹר. חָזְרוּ וְגָזְרוּ עָלָיו שֶׁיְּהֵא מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם. חָזְרוּ וְגָזְרוּ עָלָיו שֶׁיְּהֵא מְטַמֵּא בְּמַגָּע. חָזְרוּ וְגָזְרוּ עָלָיו שֶׁיְּהֵא מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא כַּנְּבֵלָה. חָזְרוּ וְאָמְרוּ: כָּל הַגֵּת שֶׁנַּעֲשֵׂית עַל גַּבֵּי בְּשַׂר הַתְּאֵוָה - טָהוֹר. חָזְרוּ וְאָמְרוּ: אַף חַיָּה וְעוֹף - טְמֵאִין לְקַדֵּשׁ וּטְהוֹרִין לַתְּרוּמָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ אוֹבְלִין אוֹמֵר: אֲפִלּוּ נַעֲשֵׂית עַל גַּבֵּי עוֹף אֶחָד וְעַל גַּב תַּרְנְגוֹל אֶחָד - טְמֵאָה לְקַדֵּשׁ וּטְהוֹרָה לַתְּרוּמָה:

יב. בְּזוֹ שֶׁהָיָה בֵּית הִלֵּל קוֹרִין אוֹתוֹ - גַּרְגֶּרֶן, הָיוּ בֵּית שַׁמַּאי קוֹרִין אוֹתָם - בּוֹעֵל נִדָּה. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל: אִי אַתֶּם מוֹדִים בְּרוֹאָה בְּתוֹךְ אַחַד עָשָׂר יוֹם שֶׁטְּבָלָה לָעֶרֶב וְשִׁמְשָׁה - שֶׁהֵן מְטַמְּאִין מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וְחַיָּבִין בְּקָרְבָּן, אַף הָרוֹאָה יוֹם אֶחָד עָשָׂר - תְּהֵא חַיֶּבֶת בְּקָרְבָּן. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: לֹא, אִם אֲמַרְתֶּם בְּתוֹךְ אֶחָד עָשָׂר יוֹם, שֶׁכֵּן יוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו מִצְטָרֵף

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

עָמוֹ בְּזִיבָה, תֹּאמְרוּ בְּיוֹם אֶחָד עָשָׂר שֶׁאֵין יוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו מְצָטָרֵף עִמּוֹ בְּזִיבָה. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל: אִם הֵבִיאָנוּ לִידֵי טֻמְאַת מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב לְהַחְמִיר, נְבִיאֵהוּ לִידֵי קָרְבָּן לְהָקֵל? וְעוֹד מִדִּבְרֵיכֶם אַתֶּם נוֹשָׁבִים, שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים טָבְלָה יוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו וְשִׁמְשָׁה וְאַחַר כָּךְ רָאָתָה - מְטַמְּאָה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וּפְטוּרָה מִן הַקָּרְבָּן, אַף אַתֶּם הַשְׁוּוּ מִדּוֹתֵיכֶם, אִם שָׁוָה לוֹ לְטַמְּאָה - יְשָׁוֶה לוֹ לְקָרְבָּן, וְאִם לֹא שָׁוָה לוֹ לְקָרְבָּן - לֹא יְשָׁוֶה לוֹ לְטַמְּאָה אֶלָּא לְהַחְמִיר וְלֹא לְהָקֵל.

מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. הַמַּרְעִיד אֶת הָאֵילָן לְהַשִּׁיר מִמֶּנּוּ מַשְׁקִין, וְנָפְלוּ עַל תְּלוּשִׁין שֶׁבּוֹ וְעַל מְחֻבָּרִין שֶׁתַּחְתָּיו - בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּ׳כִי יִתַּן׳[1]. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: עַל הַתְּלוּשִׁין בְּ׳כִי יִתַּן׳, וְעַל הַמְחֻבָּרִין אֵינָם בְּ׳כִי יִתַּן׳. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הַמַּרְעִיד אֶת הָאִילָן לְהַשִּׁיר מִמֶּנּוּ מַשְׁקִין, וְנָפְלוּ עַל הַתְּלוּשִׁין שֶׁבּוֹ וְעַל מְחֻבָּרִין שֶׁתַּחְתָּיו - שֶׁהֵן בְּ׳כִי יִתַּן׳, וְעַל שֶׁעִקָּרָן מִשֶּׁנִּגְבּוּ - שֶׁאֵינָן בְּ׳כִי יִתַּן׳. עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל הַמַּרְעִיד אֶת הָאִילָן לְהַשִּׁיר מִמֶּנּוּ אוֹכְלִין, וְנָפְלוּ מִבֹּד עַל בַּד וּמִשּׁוֹכָה לַחֲבֶרְתָּהּ בְּאוֹתוֹ אִילָן, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּ׳כִי יִתַּן׳. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינָן בְּ׳כִי יִתַּן׳:

ב. אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: אִי אַתֶּם מוֹדִים בְּמַעֲלֶה שֶׁק אֶחָד וּנְתָנוֹ עַל גַּב הַנָּהָר אוֹ עַל גַּבֵּי הַמַּעֲרָה, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהַמַּיִם יוֹרְדִים מִצַּד הָעֶלְיוֹן לְצַד הַתַּחְתּוֹן - שֶׁאֵינָן בְּ׳כִי יִתַּן׳. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי: אִי אַתֶּם מוֹדִין בְּמַעֲלֶה שְׁנֵי שַׂקִּין מִן הַמַּעֲרָה וּנְתָנָן זֶה עַל גַּב זֶה, שֶׁהַמַּיִם יוֹרְדִין מִן הָעֶלְיוֹן לַתַּחְתּוֹן - שֶׁהַתַּחְתּוֹן בְּ׳כִי יִתַּן׳. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵינוֹ בְּ׳כִי יִתַּן׳. וְאוֹמֵר: אֶחָד שַׂק וְאֶחָד שְׁנֵי שַׂקִּין, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּ׳כִי יִתַּן׳. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינָן בְּ׳כִי יִתַּן׳. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: זֶה וְזֶה בְּ׳כִי יִתַּן׳. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: זֶה וְזֶה אֵינָן בְּ׳כִי יִתַּן׳. וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הַתַּחְתּוֹן - בְּ׳כִי יִתַּן׳, וְהָעֶלְיוֹן - אֵינוֹ בְּ׳כִי יִתַּן׳:

ג. הַמְמַחֵק אֶת הַגַּג וְאֶת הַכְּרִישָׁה, אַף עַל פִּי שֶׁהַמַּיִם יוֹרְדִים מִצַּד הָעֶלְיוֹן לְצַד הַתַּחְתּוֹן - אֵינָן בְּ׳כִי יִתַּן׳, נִתְלַשּׁוּ - הֲרֵי זֶה בְּ׳כִי יִתַּן׳. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: זָב וְטָמֵא שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ, וְיָרְדוּ גְּשָׁמִים עַל שְׂעָרוֹ וְעַל כְּסוּתוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁסּוֹחֲטָן וְהַמַּיִם יוֹרְדִין מִצַּד הָעֶלְיוֹן לַתַּחְתּוֹן - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִים, שֶׁאֵין נֶחְשָׁבִים אֶלָּא לְאַחַר שֶׁיִּצְאוּ מִכְּלָן. יָצְאוּ מִכְּלָן - הֲרֵי אֵלּוּ מְכַשְּׁרִין וּטְהוֹרִין, שֶׁאֵין נֶחְשָׁבִין אֶלָּא לְאַחַר יְצִיאָתָן:

ד. הַמְסַדֵּר קַנְקַנִּים בִּכְפָּה, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁאֲבוּ יוֹתֵר מִלּוֹג - אֵינָן בְּ׳כִי יִתַּן׳. וּלְעִנְיַן מֵי חַטָּאת אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא שָׁאֲבוּ. אֲחֵרִים אוֹמְרִים מִשּׁוּם רַבִּי נְחוּנְיָה: אִם הָיוּ מְחֻסָּנוֹת אֵינָן שְׁאוּבוֹת:

ה. מֵי פֵרוֹת שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹכָן טִפַּת מַיִם כָּל שֶׁהֵן - טְמֵאִים; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֲפִלּוּ כּוֹר צִיר שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ טִפַּת מַיִם כָּל שֶׁהוּא - טָמֵא. נָפַל לְתוֹכוֹ יַיִן דְּבַשׁ וְחָלָב - הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב:

ו. הַטּוֹרֵף אֶת גִּגּוֹ וְהַמְכַבֵּס אֶת כְּסוּתוֹ, אֵימָתַי יוֹדֵעַ אִם רַבּוּ גְּשָׁמִים אִם לָאוּ? אִם בַּתְּחִלָּה הָיָה מְנַטֵּף גַּסּוֹת, וְעַכְשָׁו הוּא מְנַטֵּף טִפִּין עֲבוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּתְּחִלָּה הָיָה מְנַטֵּף טִפִּין חֲתוּכוֹת, וְעַכְשָׁו יוֹרֵד טִפָּה אַחַר טִפָּה:

ז. מָצָא בָשָׂר - הוֹלְכִין אַחַר רֹב הַטַּבָּחִין. מַחֲרוֹזוֹת - הוֹלְכִין אַחַר רֹב אוֹכְלֵי בָשָׂר. מָצָא בָהּ תִּינוֹק מֻשְׁלָךְ מֻחְצָה עַל מֻחְצָה - מַטִּילִין עָלָיו שְׁנֵי חוֹמְרִין. רַבִּי יְהוּדָה

---

[1] **וְכִי יִתַּן** מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא לָכֶם (ויקרא יא, לח):

תּוֹסֶפְתָּא

אוֹמֵר: אִם הָיְתָה שָׁם עוֹבֶדֶת כּוֹכָבִים אַחַת אוֹ שִׁפְחָה אַחַת - הִיא חֲשׁוּדָה לְהַשְׁלִיךְ:

מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין פֶּרֶק שֵׁנִי

א. חָבִית שֶׁהִיא מְלֵאָה פֵּרוֹת וּנְתוּנָה בְּתוֹךְ הַמַּשְׁקִין, כָּל שֶׁשָּׁאֲבוּ - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשֶׁל חֶרֶס, אֲבָל בְּשֶׁאֵר כָּל הַכֵּלִים - אֵינָן שׁוֹאֲבִין. וּכְלֵי אֶבֶן הָרַכִּין - הֲרֵי הֵן כִּכְלֵי חֶרֶשׂ. סָדִין שֶׁנְּתָנָהּ עַל גַּבֵּי סְלוֹן לְחַטָּן בּוֹ אֶת חִטָּיו וְטָנְנוּ, אִם מֵחֲמַת הַמַּיִם - בְּכִי יַתִּן. אִם מֵחֲמַת הַסָּדִין - אֵינוֹ בְּכִי יַתִּן. הַמְרַבֵּץ אֶת בֵּיתוֹ בַּמַּיִם וְנָתַן בּוֹ שְׁבָלִין וְטָנְנוּ, אִם יֵשׁ עֲלֵיהֶן מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן. וְאִם לָאו - אֵינוֹ בְּכִי יַתִּן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶן מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ - אֵינוֹ בְּכִי יַתִּן. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּמְרַבֵּץ אֶת גָּרְנוֹ - שֶׁאֵינוֹ בְּכִי יַתִּן. וּבְמַשְׁכִּים לְהָבִיא פְּסֹלֶת, אִם בִּשְׁבִיל שֶׁיֵּשׁ עָלָיו טַל - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן, וְאִם בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִבָּטֵל מִמְּלַאכְתּוֹ - אֵינוֹ בְּכִי יַתִּן:

ב. בְּהֵמָה שֶׁיָּרְדָה לִשְׁתּוֹת מַיִם הָעוֹלִים בְּפִיהָ וּבִשְׂפָמָהּ - הֲרֵי הוּא בְּכִי יַתִּן. בְּיָדָהּ וּבְרַגְלָהּ - אֵינָן בְּכִי יַתִּן. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הַמַּיִם הָעוֹלִין בְּרַגְלֵי אָדָם - לְעוֹלָם טְמֵאִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַיִם הָעוֹלִין בְּרַגְלֵי בְּהֵמָה טְמֵאָה - לְעוֹלָם טְמֵאִין. הַמְמַלֵּא בֶּחָבִית, הַמַּיִם הָעוֹלִין בְּאַחֲרֶיהָ וּבְחֶבֶל הַמְכוֹנָן עַל צַוָּארָהּ וּבְחֶבֶל שֶׁהוּא לְצָרְכָּהּ - הֲרֵי הוּא בְּכִי יַתִּן. וּלְעִנְיַן מֵי חַטָּאת - אֵינָן חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא לֹא נִתְמַלֵּא בַּכְּלִי. עֲרֵבָה שֶׁיָּרַד דֶּלֶף לְתוֹכָהּ, הַנִּתָּזִין וְהַצָּפִין - אֵינָן בְּכִי יַתִּן. נִטָּלָן לְשׁוֹפְכָן - בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּכִי יַתִּן, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינָן בְּכִי יַתִּן. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּטָהוֹרָה. אֲבָל בְּטֻמְאָה - הַכֹּל מוֹדִין שֶׁהוּא בְּכִי יַתִּן; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַחַת טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה - בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: הֲרֵי הֵן בְּכִי יַתִּן, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינָן בְּכִי יַתִּן. הַנּוֹגֵעַ בַּנִּבְלָה, וְהַנּוֹגֵעַ בְּמִשְׁכָּב וּבְמוֹשָׁב, בְּתוֹךְ

הַשָּׁלֵם

הַמְּקֻוֶּה טָמֵא, וְטָהוֹר בַּעֲלִיָּתוֹ. זָב שֶׁדָּרַס עַל גַּבֵּי מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, בְּתוֹךְ הַמְּקֻוֶּה טָמֵא, וְטָהוֹר בַּעֲלִיָּתוֹ. פֵּרוֹת שֶׁנִּפְלוּ לְתוֹךְ אַמַּת הַמַּיִם וּפָשַׁט מִי שֶׁיָּדָיו טְמֵאוֹת וּנְטָלָן - יָדָיו טְמֵאוֹת וְהַפֵּרוֹת טְהוֹרִין. וְאִם חִשֵּׁב שֶׁיִּוְּדְחוּ יָדָיו - יָדָיו טְהוֹרוֹת וְהַפֵּרוֹת בְּכִי יַתִּן:

ג. הַמְמַלֵּא בַּקִּילוֹן, פָּרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָא: אִם נִגְּבוּ מִיָּד - טְהוֹרִין. וְאִם לֹא נִגְּבוּ, אֲפִלּוּ עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם - טְמֵאִין. סְתָמָן - שְׁלֹשָׁה יָמִים. עֲצִים שֶׁנִּפְלוּ עֲלֵיהֶן מַשְׁקִין טְמֵאִין וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים - טְמֵאִים. אַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסְתַּאי אוֹמֵר: אִם רַבּוּ - טְהוֹרִין, וְיַסִּיקֶן אֲפִלּוּ בְּיָדִים טְמֵאוֹת. הוֹצִיאָן שֶׁיֵּרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים, אֲפִלּוּ רַבּוּ - טְמֵאִים. בָּלְעוּ מַשְׁקִין טְמֵאִים אַף עַל פִּי שֶׁהוֹצִיאָן שֶׁיֵּרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים - טְהוֹרִים. וְלֹא יַסִּיקֶן אֶלָּא בְּיָדַיִם טְהוֹרוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם הָיוּ לַחִין וְהַסִּיקָן, וְרַבּוּ עֲלֵיהֶן מַשְׁקִין הֵיוֹצִיאָן מֵהֶן עַל מַיִם שֶׁבָּלְעוּ טְהוֹרִין מִקַּל וָחֹמֶר, וּמַה אִם מֵי גְּשָׁמִים שֶׁהֵן עֲלוּלִין לְקַבֵּל טֻמְאָה - הֲרֵי הֵן מְטַהֲרִין בְּרֹב, מֵי פֵּרוֹת שֶׁאֵינָן עֲלוּלִין לְקַבֵּל טֻמְאָה - אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּטַהֲרוּ בְּרֹב! אָמְרוּ לוֹ: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בַּגְּשָׁמִים - שֶׁמְּטַהֲרִין אֶת הַטְּמֵאִין, תֹּאמַר בְּמֵי פֵּרוֹת - שֶׁאֵין מְטַהֲרִין אֶת הַטְּמֵאִין!:

ד. הַטּוֹבֵל בַּיָּם אוֹ בַּנָּהָר, אַף עַל פִּי שֶׁהִפְלִיג יוֹתֵר מִמִּיל - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן. עָבַר בַּנָּהָר, אוֹ שֶׁדָּחֲאוּ חֲבֵרוֹ, אוֹ שֶׁיָּרְדוּ עָלָיו גְּשָׁמִים וְרַבּוּ - טָהֲרוּ שְׁנֵיהֶם אֶת הָרִאשׁוֹנִים. הַתַּרְקָב וְהַמְּדוּכָה שֶׁהָיוּ בָּהֶם מַיִם טְמֵאִין וְהִטְבִּילָן, רִאשׁוֹנִים - טָהֲרוּ מִלְּטַמֵּא, וְהַשְּׁנִיִּים - הִכְשִׁירוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה. הָעוֹשֶׂה צְפוֹר בְּמַיִם הַנִּתָּזִין וְאֶת שֶׁבָּהּ - אֵינָן בְּכִי יַתִּן; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: זֶה וְזֶה בְּכִי יַתִּן (רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַנִּתָּזִין - אֵינָן בְּכִי יַתִּן, וְאֶת שֶׁבּוֹ - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן). וְהָעוֹשֶׂה אַמָּה בַּמַּיִם - אֵינָן בְּכִי יַתִּן:

ה. הַמּוֹדֵד אֶת הַבּוֹר בֵּין לְאָרְכּוֹ וּבֵין לְרָחְבּוֹ - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן; דִּבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לְעָמְקוֹ - בְּכִי יַתִּן. וּלְרָחְבּוֹ

תּוֹסֶפְתָּא

- אֵינוֹ בְּ׳כִי יַתֵּן׳. אָמַר לוֹ רַבִּי טַרְפוֹן: כְּשֶׁמְּדְדוּ לְרָחְבּוֹ - אֵין רוֹצֶה בְּמִשְׁקָה שֶׁבָּרֹשֶׁם, וּכְשֶׁמְּדְדוּ לְעוֹמְקוֹ - רוֹצֶה בְּמִשְׁקֶה שֶׁבָּרֹשֶׁם. אָמַר לוֹ: אִם כֵּן יְהֵא מִשְׁקֶה שֶׁבָּרֹשֶׁם - טָמֵא. לְמַטָּה מִן הָרֹשֶׁם - טָהוֹר! אָמַר לוֹ: אִי אַתָּה מוֹדֶה שֶׁהַמַּלָּא בְּחָבִית, הַמַּיִם הָעוֹלִין בָּהּ אַחֲרֶיהָ, וּבְחֶבֶל שֶׁהוּא לְצָרְכָּהּ שֶׁהֵן בְּ׳כִי יַתֵּן׳, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְמַיִם שֶׁיִּפָּלוּ לְתוֹכָהּ עַד שֶׁיִּגְּעוּ לַאֲחוֹרֶיהָ, אַף כָּאן אִי אֶפְשָׁר לְמַשְׁקֶה שֶׁבָּרֹשֶׁם עַד שֶׁיִּהְיֶה לְמַטָּה מִן הָרֹשֶׁם. חָזַר רַבִּי טַרְפוֹן לְהָיוֹת שׁוֹנֶה כְּדִבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא:

ו. שִׁלְשֵׁל אֶת הַחֶבֶל לַבּוֹר לְיַדַּע אִם יֵשׁ בּוֹ מַיִם - הֲרֵי זֶה בְּ׳כִי יַתֵּן׳. יָדָיו וְרַגְלָיו - אֵינָן בְּ׳כִי יַתֵּן׳. שִׁלְשֵׁל אֶת הַמַּטְלִית לְהַעֲלוֹת בָּהּ דְּלִי אוֹ קְתוֹן, וְכִלְכְּלָה לְהוֹשִׁיב עָלֶיהָ תַּרְנְגֹלֶת - אֵינָן בְּ׳כִי יַתֵּן׳. וְאִם נִעֵר - הֲרֵי זֶה בְּ׳כִי יַתֵּן׳. הַמּוֹצִיא מַסְמֵר לַגְּשָׁמִים לְכַבּוֹתוֹ - אֵינָן בְּ׳כִי יַתֵּן׳, וְאִם בִּשְׁבִיל לְצָרְפוֹ - הֲרֵי זֶה בְּ׳כִי יַתֵּן׳. הַמְּנִיחַ אֶת הָאוּד בַּגְּשָׁמִים לְכַבּוֹתוֹ - אֵינוֹ בְּ׳כִי יַתֵּן׳, וְאִם בִּשְׁבִיל לַעֲשׂוֹתוֹ פֶּחָם - הֲרֵי זֶה בְּ׳כִי יַתֵּן׳. הַשּׁוֹקֵל עֲנָבִים בְּכַף מֹאזְנַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁהַיַּיִן צָף עַל גַּבֵּי יָדָיו, וְאַף עַל פִּי שֶׁחִשֵּׁב עֲלֵיהֶן - טָהוֹר. כְּנָסוֹ לְתוֹךְ הַכֶּלִי - טָמֵא: הַדּוֹרֵס עֲנָבִים בְּחָבִית, אַף עַל פִּי שֶׁהַיַּיִן צָף עַל גַּבֵּי יָדָיו - טָהוֹר. וְכֵן בְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם יַיִן נֶסֶךְ:

מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. הַמַּעֲלֶה אֲגֻדּוֹת בִּשְׁבִיל שֶׁיִּמְתִּינוּ לְהָיוֹת אוֹגֵד בָּהֶן - הֲרֵי זֶה בְּ׳כִי יַתֵּן׳. הַמַּעֲלֶה פֵּרוֹתָיו לַגֹּג לְלוֹתְתָן בַּטַּל וּבַגְּשָׁמִים - הֲרֵי זֶה בְּ׳כִי יַתֵּן׳. הֶעֱלָן מִפְּנֵי הַכְּנִימָה וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶן טַל וּגְשָׁמִים, אִם שָׁמַח - בְּ׳כִי יַתֵּן׳. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹחַ, אֶלָּא עוֹדֵהוּ טַל וּגְשָׁמִים עֲלֵיהֶן, אִם חִשֵּׁב עֲלֵיהֶן - הֲרֵי זֶה בְּ׳כִי יַתֵּן׳. אִם לָאו - אֵינָן בְּ׳כִי יַתֵּן׳. חֶרֶשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁהֶעֱלוּ פֵּרוֹתֵיהֶם לַגֹּג לְלוֹתְתָן בַּטַּל וּבַגְּשָׁמִים - הֲרֵי זֶה בְּ׳כִי יַתֵּן׳. הֶעֱלָן מִפְּנֵי הַכְּנִימָה וְיָרַד עֲלֵיהֶן טַל וּגְשָׁמִים, אַף עַל פִּי שֶׁחִשְּׁבוּ - אֵינָן בְּ׳כִי יַתֵּן׳. שֶׁיֵּשׁ לָהֶן מַעֲשֶׂה וְאֵין לָהֶן מַחֲשָׁבָה:

הַשָּׁלֵם

ב. רַבִּי חֲלַפְתָּא בֶּן קוֹינָא אוֹמֵר: שׁוּם בַּעַל בֶּכִי - טָמֵא, מְשׁוּם שֶׁמַּרְבִּיצִין עָלָיו בַּמַּיִם וְאַחַר כָּךְ קוֹלְעִין אוֹתוֹ. אָמְרוּ חֲכָמִים: אִם כֵּן יְהֵא טָמֵא לַחֲלַפְתָּא בֶּן קוֹינָא, וְטָהוֹר לְכָל יִשְׂרָאֵל. יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה אוֹמֵר: חִטִּים הַבָּאוֹת מֵאֶלְכְּסַנְדְּרְיָא - טָמֵא מִפְּנֵי אַנְטַלְיָא שֶׁלָּהֶן. אָמְרוּ חֲכָמִים: אִם כֵּן יְהֵא טָמֵאוֹת לִיהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה, וּטְהוֹרוֹת לְכָל יִשְׂרָאֵל:

ג. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בְּרֹאשׁוֹנָה הָיוּ כְּרִיכוֹת שֶׁל קִשּׁוּאִין וְשֶׁל דְּלוּעִין שֶׁבְּצִפּוֹרִי - טְמֵאוֹת, מִפְּנֵי שֶׁמְּקַנְּחִין אוֹתָן בִּסְפוֹג בְּשָׁעָה שֶׁעוֹקְרִין אוֹתָן. קִבְּלוּ עֲלֵיהֶן אַנְשֵׁי צִפּוֹרִי שֶׁלֹּא יְהוּ עוֹשִׂין כֵּן. בְּרֹאשׁוֹנָה הָיָה גְּרִיס שֶׁל פּוֹל וְשֶׁל טוּפַח שֶׁל צִפּוֹרִי - טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁשּׁוֹרִין אוֹתָן בְּמַיִם בְּשָׁעָה שֶׁגּוֹרְסִין אוֹתָן. קִבְּלוּ עֲלֵיהֶן אַנְשֵׁי צִפּוֹרִי שֶׁלֹּא יְהוּ עוֹשִׂין כֵּן. הַפֵּרוֹת מִכָּל מָקוֹם - הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקַת טָהֳרָה, אֶחָד עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְאֶחָד הַכּוּתִי וְאֶחָד יִשְׂרָאֵל. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: אֵין אָדָם רַשַּׁאי לְטַמֵּא פֵּרוֹתָיו, הִתִּירוּ לְבַעַל הַבַּיִת שֶׁהוּא מְטַמֵּא דָּבָר מוּעָט וְנוֹתֵן לְתוֹךְ כְּפִישָׁה:

ד. כָּל הָאֲגֻדּוֹת שֶׁל שְׁוָקִים הַבָּאִין מִבֵּית הַשְּׁוָקִין - טְמֵאִין. וְלֹא מָקוֹם אֶגֹד אָמְרוּ, אֶלָּא כֻּלָּם, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מִתְרַפֶּרֶפֶת וְחוֹזֶרֶת וְאוֹגְדָהּ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם כִּדְבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, יִהְיוּ אֲלוּמוֹת שֶׁל שְׁוָקִים - טְהוֹרוֹת:

ה. הָאוֹג בְּכָל מָקוֹם - הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקַת טָמֵאָה. הַקִּשּׁוּאִין וְהַדְּלוּעִין הַתְּלוּיִין בְּגַמִּי עַל פְּתְחֵי חֲנֻיּוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים. יָרַק הַנִּמְכָּר עִם טַרְכְּסִימוֹן לִפְנֵי חֲנֻנִי - הֲרֵי זֶה טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁמְּזַלְּפִים עָלָיו מַיִם בְּשָׁעָה שֶׁמּוֹכְרִים אוֹתוֹ. אֶתְרוֹגֵי קֶסְרִין - הֲרֵי זֶה בְּחֶזְקַת טָמֵאָה:

תּוֹסֶפְתָּא

ו. בִּיצֵי חֲנָוָנֵי שֶׁמּוֹכְרִין לַח וְיָבֵשׁ - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא שָׁהָיָה רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ, אֶלָּא שֶׁתִּינּוֹק מְטַמְּאָן בְּמַשְׁקֶה שֶׁבַּצְּלוֹחִית. כָּל הַבֵּיצִים - בְּחֻזְקַת טְהֳרָה, וּבֵיצַת הַבֶּלָּן - בְּחֻזְקַת טְמֵאָה.

ז. וְכֵיצַד צָדִין דָּגִים בְּטָהֳרָה? בֵּין שֶׁצָּדָן בְּחֶרֶס, וּבֵין שֶׁצָּדָן בִּכְפִיפָה, וּבֵין שֶׁצָּדָן בַּמְּצוּדָה וְלֹא נִעֵר אֶת הַמְּצוּדָה עֲלֵיהֶן - הֲרֵי אֵלּוּ בְּחֻזְקַת טְהֳרָה. וּלְעוֹלָם הֵן בְּחֻזְקַת טְמֵאָה, עַד שֶׁיִּתְכַּוֵּן לָצוּד בְּטָהֳרָה. וְאֵין עַם הָאָרֶץ נֶאֱמָן לוֹמַר: 'לֹא נִעַרְתִּי אֶת הַמְּצוּדָה עֲלֵיהֶן':

ח. דַּם הַשְּׁחִין וּבַעֲבוּעוֹת, וְתַמְצִית בָּשָׂר וּמֵי פֵּרוֹת, וְהַמֶּלַח שֶׁנִּתְמְחוּ - לֹא מְטַמְּאִין וְלֹא מַכְשִׁירִין. מֵי רַגְלֵי בְּהֵמָה - לֹא מַכְשִׁירִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה: אִם קִבְּלָן בִּכְלִי - הֲרֵי הֵן מַכְשִׁירִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: סָח לִי נִימוּס אָחִיו שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הַגַּרְסִי: הַשּׁוֹחֵט אֶת הָעוֹרֵב לְהִתְלַמֵּד בּוֹ - דָּמוֹ מַכְשִׁיר. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל דַּם הַשְּׁחִיטָה - לְעוֹלָם מַכְשִׁיר. דַּם הַמֵּת - מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּרִבְיעִית. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר - בְּטָמְאָה קַלָּה, לְטַמֵּא אֶחָד וְלִפְסֹל אֶחָד. וְדִבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי - בְּטָמְאָה חֲמוּרָה, לְטַמֵּא שְׁנַיִם וְלִפְסֹל אֶחָד:

ט. כָּל מַשְׁקֶה הַמֵּת - טָהוֹרִין, חוּץ מִדָּמוֹ. וְכָל מַרְאֶה דָּמִים - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַבּוּסָאי: כָּל יָמַי הָיִיתִי קוֹרֵא מִקְרָא הַזֶּה (במדבר יט, יט): "וְהִזָּה הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא" - טָהוֹר אֶחָד מַזֶּה עַל הַטָּמֵא אֶחָד. עַד שֶׁבָּאתִי לְאוֹצַר שֶׁל יַבְנֶה, וּמְאוֹצַר שֶׁל יַבְנֶה לָמַדְתִּי: שֶׁטָּהוֹר אֶחָד מַזֶּה עַל מֵאָה טְמֵאִין:

מַסֶּכֶת זָבִים פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. הָרוֹאֶה רְאִיָּה אַחַת שֶׁל זוֹב, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כְּשׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם. וּבֵית הִלֵּל

הַשָּׁלֵם

אוֹמְרִים: כְּבַעַל קֶרִי. אֵלּוּ וְאֵלּוּ מוֹדִים: שְׁטוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב כְּבַעַל קֶרִי. אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: אִי אַתֶּם מוֹדִים שֶׁהוּא טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב כְּבַעַל קֶרִי? אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי: אִי אַתֶּם מוֹדִים שֶׁאִם יִרְאֶה לְמָחָר שֶׁהוּא טָמֵא, כְּשׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם שֶׁהִיא טְמֵאָה? הַמַּסִּיט אֶת הָרְאִיָּה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: תָּלוּי. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: טָהוֹר. מִשְׁכָּבוֹ וּמוֹשָׁבוֹ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: תָּלוּי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: טָהוֹר. רָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, הַמַּסִּיט אֶת שְׁתֵּיהֶן - טָמֵא; כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הַמַּסִּיט אֶת הָרִאשׁוֹנָה - טָהוֹר, וְאֶת הַשְּׁנִיָּה - טָמֵא. מִשְׁכָּבוֹת וּמוֹשָׁבוֹת שֶׁבֵּין רִאשׁוֹנָה לִשְׁנִיָּה, בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין, וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין. רָאָה אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם, הַמַּסִּיט אֶת כֻּלָּהּ - טָמֵא; דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין טָמֵא אֶלָּא הַמַּסִּיט טִפָּה אַחֲרוֹנָה בִּלְבַד. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הָרוֹאֶה שְׁתַּיִם, אוֹ אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם, וּבִשְׁנֵי הִפְסִיק, וּבִשְׁלִישִׁי רָאָה אַחַת - שֶׁהוּא זָב גָּמוּר. עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל שְׁרָאָה אַחַת בָּרִאשׁוֹן, וּבִשְׁנֵי הִפְסִיק, וּבִשְׁלִישִׁי רָאָה שְׁתַּיִם, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: זָב גָּמוּר, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְצָרִיךְ בִּיאַת מַיִם חַיִּים, וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן:

ב. כְּשֶׁהָיָה רַבִּי עֲקִיבָא מְסַדֵּר הֲלָכוֹת לְתַלְמִידִים, אָמַר: 'כָּל מִי שֶׁשָּׁמַע טַעַם עַל חֲבֵירוֹ יָבֹא וְיֹאמַר'. אָמַר לְפָנָיו רַבִּי שִׁמְעוֹן מְשׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר יְהוּדָה אִישׁ בַּרְתּוֹתָא: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל שְׁרָאָה אַחַת בָּרִאשׁוֹן, וּבִשְׁנֵי הִפְסִיק, וּבִשְׁלִישִׁי רָאָה שְׁתַּיִם - שֶׁאֵין זֶה זָב גָּמוּר. עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל הָרוֹאֶה שְׁתַּיִם, אוֹ אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם, וּבִשְׁנֵי הִפְסִיק, וּבִשְׁלִישִׁי רָאָה אַחַת. אָמַר לוֹ: לֹא כָּל הַקּוֹפֵץ מְשַׁתְּבֵחַ, אֶלָּא הַנּוֹתֵן אֶת הַטַּעַם. אָמַר לְפָנָיו רַבִּי שִׁמְעוֹן: כָּךְ אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: מַה לִּי כְּשֶׁרָאָה שְׁתַּיִם בַּתְּחִלָּה וְאַחַת בַּסּוֹף,

תּוֹסֶפְתָּא

מַה לִּי כְּשֶׁרָאָה אַחַת בַּתְּחִלָּה וּשְׁתַּיִם בַּסּוֹף, אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי: כְּשֶׁרָאָה אַחַת בַּתְּחִלָּה וּשְׁתַּיִם בַּסּוֹף - בְּטֵל יוֹם הַטָּהוֹר אֶת הָרְאִיָּה, וְיֵשׁ בְּיָדוֹ שְׁתֵּי רְאִיּוֹת. כְּשֶׁרָאָה שְׁתַּיִם בַּתְּחִלָּה וְאַחַת בַּסּוֹף - הוֹאִיל וְנִזְקַק לִסְפִירַת שִׁבְעָה בְּטֵל הָרְאִיָּה אֶת יוֹם הַטָּהוֹר, וְיֵשׁ בְּיָדוֹ שְׁלֹשָׁה רְאִיּוֹת. חָזַר רַבִּי עֲקִיבָא לִהְיוֹת שׁוֹנֶה כְּדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יַנַּאי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר חִסְמָא לְפָנֵי רַבִּי: לֹא נָחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל שֶׁרָאָה אַחַת בָּרִאשׁוֹן, וְאַחַת בַּשֵּׁנִי, וּבַשְּׁלִישִׁי הִפְסִיק, וּבָרְבִיעִי רָאָה אַחַת. וְעַל שֶׁרָאָה אַחַת בָּרִאשׁוֹנָה, וּבַשֵּׁנִי הִפְסִיק, וּבַשְּׁלִישִׁי וּבָרְבִיעִי רָאָה שְׁתַּיִם - שֶׁאֵין זֶה זָב גָּמוּר. עַל מַה נָּחְלְקוּ? עַל הָרוֹאֶה שְׁתַּיִם, אוֹ אַחַת מְרֻבָּה כְּשְׁתַּיִם, וּבַשֵּׁנִי הִפְסִיק, בַּשְּׁלִישִׁי רָאָה אַחַת. אָמַר תַּלְמִיד אֶחָד מִתַּלְמִידֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: לֹא נָחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הָרוֹאֶה קֶרִי בַּשֵּׁנִי - שֶׁהוּא סוֹתֵר אֶת שֶׁלְּפָנָיו. וְעַל הָרוֹאֶה בָּרְבִיעִי - שֶׁאֵין סוֹתֵר אֶלָּא יוֹמוֹ. עַל מַה נָּחְלְקוּ? עַל הָרוֹאֶה בַּשְּׁלִישִׁי:

ג. כָּל קֶרִי שֶׁמְּטַמֵּא בַּכֹּהֲנִים - סוֹתֵר בְּזָב, וּמַתָּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה בִּימֵי גְּמָרוֹ וּבִימֵי סְפָרוֹ, וְאֵינוֹ סוֹתֵר אֶלָּא יוֹמוֹ. רָאָה לְאוֹר שְׁמִינִי - מוֹנֶה בְּתְחִלָּה וּמֵבִיא קָרְבָּן אֶחָד. רָאָה יוֹם שְׁמִינִי - מוֹנֶה בַּתְּחִלָּה וּמֵבִיא שְׁתֵּי קָרְבָּנוֹת:

ד. כַּמָּה הוּא כְּדֵי טְבִילָה וְסִפּוּג? כְּדֵי שֶׁיֵּרֵד וְיִטְבֹּל וְיַעֲלֶה וְיִסְתַּפֵּג. וְכַמָּה שִׁעוּרָהּ שֶׁל רְאִיָּה מְרֻבָּה? כְּדֵי שְׁלֹשׁ כְּמִגְדָּנוֹן לַשִּׁילֹחַ, שֶׁהֵן כְּדֵי שְׁתֵּי טְבִילוֹת וּשְׁתֵּי סְפוּגִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כְּדֵי הַקֶּפַת הַבַּיִת מִבִּפְנִים. מָשָׁל מָשָׁל, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְחֶבֶל שֶׁל מֵאָה אַמָּה, רָאָה בְּתְחִלַּת מֵאָה, וּבְסוֹף חֲמִשִּׁים, וּבְסוֹף מֵאָה - הֲרֵי זֶה זָב גָּמוּר. רָאָה בְּתְחִלַּת מֵאָה, וּבְתוֹךְ חֲמִשִּׁים, וּבְתוֹךְ מֵאָה. אוֹ בְּתְחִלַּת חֲמִשִּׁים, וּבְתוֹךְ מֵאָה, וּבְסוֹף חֲמִשִּׁים, וְסוֹף מֵאָה - אֵין זֶה זָב גָּמוּר. הָיָה

הַשָּׁלֵם

מַפְסִיק יוֹתֵר - כָּל שֶׁכֵּן הוּא טָמְאתוֹ. זֶה הַכְּלָל: כָּל זְמַן שֶׁהִיא מְרֻבָּה - כָּל שֶׁכֵּן הוּא טָמְאתוֹ. רָאָה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת, אִם אֵין בֵּין רִאשׁוֹנָה לַשְּׁלִישִׁית כְּדֵי טְבִילָה וְסִפּוּג - אֵין בְּיָדוֹ אֶלָּא אַחַת. רָאָה אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם, אִם יֵשׁ מִתְּחִלָּתָהּ וְעַד סוֹפָהּ כְּדֵי טְבִילָה וְסִפּוּג - יֵשׁ בְּיָדוֹ שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, וְאִם לָאו - אֵין בְּיָדוֹ אֶלָּא אַחַת. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בֵּין כֵּן וּבֵין כָּךְ - אֵין בְּיָדוֹ אֶלָּא אַחַת. וּמוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי: שֶׁאִם רָאָה אַחַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בֵּינֵיהֶן כְּדֵי טְבִילָה וְסִפּוּג - יֵשׁ בְּיָדוֹ שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, מִפְּנֵי שֶׁשְּׁנֵי יָמִים חוֹלְקִים אוֹתָהּ. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: רָאָה אַחַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת - סָפֵק לַטָּמְאָה וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן. שְׁתַּיִם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת - סָפֵק לַטָּמְאָה וּלְקָרְבָּן. אַחַת וַדַּאי וּשְׁתַּיִם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אוֹ שְׁתַּיִם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְאַחַת וַדַּאי, שְׁתַּיִם וַדַּאי וְאַחַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אוֹ אַחַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וּשְׁתַּיִם וַדַּאי - וַדַּאי לַטָּמְאָה וּלְקָרְבָּן:

מַסֶּכֶת זָבִים פֶּרֶק שֵׁנִי

א. הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְהַגֵּר תּוֹשָׁב - אֵינָן מְטַמְּאִין בְּזִיבָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן מְטַמְּאִין בְּזִיבָה - טְמֵאִין כְּזָבִין לְכָל דִּבְרֵיהֶם. וְשׁוֹרְפִין עֲלֵיהֶן אֶת הַתְּרוּמָה, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן עַל טְמֵאת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס שֶׁרָאוּ לְבֶן אוֹ אָדֹם - אֵין שׁוֹרְפִין עֲלֵיהֶן אֶת הַתְּרוּמָה, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן עַל טְמֵאת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. רָאוּ לְבֶן וְאָדֹם כְּאֶחָד - שׁוֹרְפִין עֲלֵיהֶן אֶת הַתְּרוּמָה, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן עַל טְמֵאת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. הַנּוֹגֵעַ בְּלֶבֶן וְאָדֹם, וְנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ - פָּטוּר. הוּא עַצְמוֹ שֶׁנָּגַע בְּלֶבֶן וְאָדֹם, וְנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ - פָּטוּר. הָיָה מוֹנֶה לַלֶּבֶן וְרָאָה אָדֹם, לְאָדֹם וְרָאָה לְבֶן - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ סוֹתֵר:

ב. וּמַה בֵּין זוֹב לִשְׁכֻבַת זֶרַע? זוֹב בָּא מִבְּשַׂר הַמֵּת, שִׁכְבַת זֶרַע מִבְּשַׂר הַחַי. זוֹב דּוֹמֶה לַלֶּבֶן בֵּיצָה הַמּוּזָּרֶת, וְשִׁכְבַת זֶרַע

תּוֹסֶפְתָּא

קְשׁוּרָה כִּלְבָן בֵּיצָה שֶׁאֵינָהּ מוּזֶרֶת. שְׁכִבַת זֶרַע אֲדָמָה – טְהוֹרָה, וְהָאִשָּׁה תּוֹלָה בָּהּ:

ג. זָב, תּוֹלִין אוֹתוֹ בְּמַאֲכָל, וּבְכָל מִינֵי מַאֲכָל; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּינְחָס אוֹמֵר בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא: הֶחָלָב וְהַגְּבִינָה, וּבְשָׂר שָׁמֵן, וְיֵין יָשָׁן, וּגְרִיסִין שֶׁל פּוֹל, וּבֵיצִים, וּמוֹרְיָס – מַרְגִּילִין לְדָבָר זִיבָה. תִּינוֹק – תּוֹלִין לוֹ בַּחֲמִשָּׁה דְּבָרִים; בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה, בְּמַשָּׂא וּבְקֶפִיצָה, בְּחֹלִי שֶׁלּוֹ וְשֶׁל אִמּוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: כְּשֵׁם שֶׁתּוֹלִין שְׁכִבַת זֶרַע מֵעֵת לְעֵת, כָּךְ לְמַרְאֶה וּלְהֶרְהוּר מֵעֵת לְעֵת. אֲבָל לְמַאֲכָל וּלְמִשְׁתֶּה לְמַשָּׂא וּלְקֶפִיצָה – תּוֹלִין לוֹ כָּל זְמַן שֶׁהוּא מִצְטַעֵר:

ד. עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁרָאָה קֶרִי וְנִתְגַּיֵּר – מִיָּד מְטַמֵּא בְּזִיבָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזְמַן שֶׁנִּתְגַּיֵּר מָהוּל. אֲבָל מָל וְאַחַר כָּךְ רָאָה – תּוֹלִין לוֹ כָּל זְמַן שֶׁהוּא מִצְטַעֵר, בֵּין עוֹבֵד כּוֹכָבִים וּבֵין יִשְׂרָאֵל:

ה. הַמּוֹצֵא מֵת מֻשְׁכָּב לְרָחְבָּהּ שֶׁל דֶּרֶךְ; לְנָזִיר וּלְעוֹשֶׂה פֶּסַח – טָהוֹר. וְלִתְרוּמָה – טָמֵא. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁאֵין שָׁם מָקוֹם לַעֲבוֹר. אֲבָל יֵשׁ שָׁם מָקוֹם לַעֲבוֹר, אַף לִתְרוּמָה – טָהוֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמְהַלֵּךְ בְּרַגְלָיו. אֲבָל בַּטָּעוּן וּבְרָכוּב – טָמֵא, שֶׁמְּהַלֵּךְ בְּרַגְלָיו אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁלֹּא לִגַּע וְשֶׁלֹּא יַאֲהִיל וְשֶׁלֹּא יָסִיט, אֲבָל בַּטָּעוּן וּבְרָכוּב אִי אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁלֹּא יִגַּע וְשֶׁלֹּא יַאֲהִיל וְשֶׁלֹּא יָסִיט. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? כְּשֶׁמְּצָאוּהוּ שָׁלֵם. אֲבָל בַּמִּשְׁבָּר וּמְפֹרָק – טָהוֹר, שֶׁמָּא בֵּין הַפְּרָקִים עָבַר. וּבַקֶּבֶר, אַף עַל פִּי שֶׁמִּשְׁבָּר וּמְפֹרָק – טָמֵא, שֶׁהַקֶּבֶר מְצָרְפוֹ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּטֻמְאַת הַתְּהוֹם. אֲבָל בְּטֻמְאָה יְדוּעָה – טָמֵא. אִי זוֹ הִיא טֻמְאַת הַתְּהוֹם? שֶׁלֹּא הִכִּיר בָּהּ אֶחָד בְּסוֹף הָעוֹלָם, אֲבָל הִכִּיר בָּהּ אֶחָד בְּסוֹף הָעוֹלָם – אֵין זֶה טֻמְאַת הַתְּהוֹם. מְצָאוֹ טָמוּן בַּתֶּבֶן אוֹ בֶּעָפָר אוֹ בִּצְרוֹרוֹת – הֲרֵי זוֹ טֻמְאַת הַתְּהוֹם. אֲבָל הַנִּקְבָּר בַּמַּיִם וּבָאֲפִלָּה וּבְנִקִּיקֵי הַסְּלָעִים – אֵין זֶה קֶבֶר הַתְּהוֹם. אֵין קֶבֶר הַתְּהוֹם אֶלָּא לַמֵּת בִּלְבַד:

מַסֶּכֶת זָבִים פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. חֹמֶר בַּזָּב שֶׁאֵין בַּזָּבָה, וּבָהּ שֶׁאֵין בְּזָב. שֶׁהַזָּב – טָעוּן בִּיאַת מַיִם חַיִּים, וְהַזָּבָה – אֵינָהּ טְעוּנָה בִּיאַת מַיִם חַיִּים. זָב – מְטַמֵּא בְּזִיבַת בֶּן יוֹמוֹ, וְזָבָה – לְעֲשֶׂרֶת יָמִים. זָב – אִם רָאָה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת לְיוֹם אֶחָד – טָמֵא. וְזָבָה – אֵינָהּ טְמֵאָה אֶלָּא בְּשָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת לִשְׁלֹשָׁה יָמִים. זָב – אֵין הַיָּמִים שֶׁלּוֹ עוֹמְדִין לְפָנָיו, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזָבָה. זָב – נִזְקָק לִסְפִירַת שִׁבְעָה בִּשְׁתֵּי רְאִיּוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזָבָה. זָב – אֵין מִינוֹ סוֹתְרוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזָבָה. זָב – מְטַמֵּא בִּלְבָן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזָבָה: חֹמֶר בְּזָבָה מִבְּזָב, שֶׁהַזָּבָה מְטַמְּאָה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב בִּרְאִיָּה כָּל שֶׁהוּא, וְשׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם – בְּכָל שֶׁהוּא. וַאֲסוּרָה בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, וּמְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ, וּמְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת, וּמְטַמְּאָה מִבִּפְנִים כְּבַחוּץ, וּמְטַמְּאָה בְּאוֹנְסִין, וּמְטַמְּאָה בְּאַדָּם. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזָב:

ב. חֹמֶר בְּזָב שֶׁאֵין בְּטֻמְאַת-מֵת, וּבְטֻמְאַת-מֵת מַה שֶּׁאֵין בְּזָב. שֶׁהַזָּב עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב לְטַמֵּא אָדָם וּלְטַמֵּא בְּגָדִים, וְעַל גַּבֵּיהֶן מַדָּף, וּמְטַמֵּא כְּלֵי שֶׁטַח וּכְלֵי חֶרֶס מִקֶּף צָמִיד פָּתִיל בְּהֶסֵּט. זוֹבוֹ וְרָקוֹ וּמֵימֵי רַגְלָיו – מְטַמְּאִין טֻמְאָה חֲמוּרָה, וּמְטַמְּאִין אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין, וּכְלֵי שֶׁטַח בְּמַגָּע, וּכְלֵי חֶרֶס בְּהֶסֵּט. וְחַיָּב בְּקָרְבָּן, וְטָעוּן בִּיאַת מַיִם חַיִּים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזָבָה. חֹמֶר בְּטֻמְאַת מֵת. חֹמֶר בְּטֻמְאַת מֵת, שֶׁטֻּמְאַת מֵת טָעוּן הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזָב:

ג. חֹמֶר בְּזָב מַה שֶּׁאֵין בִּמְצֹרָע, וּבִמְצֹרָע שֶׁאֵין בְּזָב. חֹמֶר בְּזָב, שֶׁזָּב מְטַמֵּא בְּהֶסֵּט וְטָעוּן בִּיאַת מַיִם חַיִּים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּמְצֹרָע. חֹמֶר בִּמְצֹרָע, שֶׁהַמְּצֹרָע מְטַמֵּא בְּבִיאָה וְטָעוּן הַזָּאַת מַיִם חַיִּים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזָב. חֹמֶר בְּזָבָה שֶׁאֵין בִּמְצֹרַעַת, וּבִמְצֹרַעַת מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזָבָה. שֶׁהַזָּבָה מְטַמְּאָה בְּהֶסֵּט, וּמְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן

תּוֹסֶפְתָּא הַשָּׁלֵם

בְּמִצְרַיִם. חֹמֶר בְּמִצְרַיִם, שֶׁהַמִּצְרַיִם מְטַמְּאָה בְּבִיאָה, וּטְעוּנָה הַזָּאַת מַיִם חַיִּים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזָבָה׃

יהושע פרק ז

א וַיִּמְעֲלוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מַעַל בַּחֵרֶם וַיִּקַּח עָכָן בֶּן־
כַּרְמִי בֶּן־זַבְדִּי בֶּן־זֶרַח לְמַטֵּה יְהוּדָה מִן־הַחֵרֶם
וַיִּחַר־אַף יְהוָה בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל: {ס} **ב** וַיִּשְׁלַח
יְהוֹשֻׁעַ אֲנָשִׁים מֵיְרִיחוֹ הָעַי אֲשֶׁר עִם־בֵּית אָוֶן
מִקֶּדֶם לְבֵית־אֵל וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר עֲלוּ וְרַגְּלוּ
אֶת־הָאָרֶץ וַיַּעֲלוּ הָאֲנָשִׁים וַיְרַגְּלוּ אֶת־
הָעָי: **ג** וַיָּשֻׁבוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַל־יַעַל
כָּל־הָעָם כְּאַלְפַּיִם אִישׁ אוֹ כִשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ
יַעֲלוּ וְיַכּוּ אֶת־הָעָי אַל־תְּיַגַּע־שָׁמָּה אֶת־כָּל־הָעָם
כִּי מְעַט הֵמָּה: **ד** וַיַּעֲלוּ מִן־הָעָם שָׁמָּה כִּשְׁלֹשֶׁת
אֲלָפִים אִישׁ וַיָּנֻסוּ לִפְנֵי אַנְשֵׁי הָעָי: **ה** וַיַּכּוּ מֵהֶם
אַנְשֵׁי הָעַי כִּשְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה אִישׁ וַיִּרְדְּפוּם לִפְנֵי
הַשַּׁעַר עַד־הַשְּׁבָרִים וַיַּכּוּם בַּמּוֹרָד וַיִּמַּס לְבַב־
הָעָם וַיְהִי לְמָיִם: **ו** וַיִּקְרַע יְהוֹשֻׁעַ שִׂמְלֹתָיו וַיִּפֹּל
עַל־פָּנָיו אַרְצָה לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה עַד־הָעֶרֶב הוּא
וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עָפָר עַל־רָאשָׁם: **ז** וַיֹּאמֶר
יְהוֹשֻׁעַ אֲהָהּ | אֲדֹנָי יְהוִה לָמָּה הֵעֲבַרְתָּ הַעֲבֵר
אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶת־הַיַּרְדֵּן לָתֵת אֹתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי
לְהַאֲבִידֵנוּ וְלוּ הוֹאַלְנוּ וַנֵּשֶׁב בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן: **ח** בִּי
אֲדֹנָי מָה אֹמַר אָחֲרֵי אֲשֶׁר הָפַךְ יִשְׂרָאֵל עֹרֶף
לִפְנֵי אֹיְבָיו: **ט** וְיִשְׁמְעוּ הַכְּנַעֲנִי וְכֹל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
וְנָסַבּוּ עָלֵינוּ וְהִכְרִיתוּ אֶת־שְׁמֵנוּ מִן־הָאָרֶץ וּמַה־
תַּעֲשֶׂה לִשְׁמֶךָ הַגָּדוֹל: **י** וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
קֻם לָךְ לָמָּה זֶּה אַתָּה נֹפֵל עַל־פָּנֶיךָ: **יא** חָטָא
יִשְׂרָאֵל וְגַם עָבְרוּ אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתָם
וְגַם לָקְחוּ מִן־הַחֵרֶם וְגַם גָּנְבוּ וְגַם כִּחֲשׁוּ וְגַם שָׂמוּ
בִכְלֵיהֶם: **יב** וְלֹא יָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקוּם לִפְנֵי
אֹיְבֵיהֶם עֹרֶף יִפְנוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם כִּי הָיוּ לְחֵרֶם לֹא
אוֹסִיף לִהְיוֹת עִמָּכֶם אִם־לֹא תַשְׁמִידוּ הַחֵרֶם
מִקִּרְבְּכֶם: **יג** קֻם קַדֵּשׁ אֶת־הָעָם וְאָמַרְתָּ
הִתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
חֵרֶם בְּקִרְבְּךָ יִשְׂרָאֵל לֹא תוּכַל לָקוּם לִפְנֵי אֹיְבֶיךָ
עַד־הֲסִירְכֶם הַחֵרֶם מִקִּרְבְּכֶם: **יד** וְנִקְרַבְתֶּם
בַּבֹּקֶר לְשִׁבְטֵיכֶם וְהָיָה הַשֵּׁבֶט אֲשֶׁר־יִלְכְּדֶנּוּ יְהוָה
יִקְרַב לַמִּשְׁפָּחוֹת וְהַמִּשְׁפָּחָה אֲשֶׁר־יִלְכְּדֶנָּה יְהוָה
תִּקְרַב לַבָּתִּים וְהַבַּיִת אֲשֶׁר יִלְכְּדֶנּוּ יְהוָה יִקְרַב
לַגְּבָרִים: **טו** וְהָיָה הַנִּלְכָּד בַּחֵרֶם יִשָּׂרֵף בָּאֵשׁ אֹתוֹ
וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ כִּי עָבַר אֶת־בְּרִית יְהוָה וְכִי־
עָשָׂה נְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל: **טז** וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר
וַיַּקְרֵב אֶת־יִשְׂרָאֵל לִשְׁבָטָיו וַיִּלָּכֵד שֵׁבֶט
יְהוּדָה: **יז** וַיַּקְרֵב אֶת־מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה וַיִּלְכֹּד אֵת
מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי וַיַּקְרֵב אֶת־מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי
לַגְּבָרִים וַיִּלָּכֵד זַבְדִּי: **יח** וַיַּקְרֵב אֶת־בֵּיתוֹ לַגְּבָרִים
וַיִּלָּכֵד עָכָן בֶּן־כַּרְמִי בֶּן־זַבְדִּי בֶּן־זֶרַח לְמַטֵּה
יְהוּדָה: **יט** וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־עָכָן בְּנִי שִׂים־נָא
כָבוֹד לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֶן־לוֹ תוֹדָה וְהַגֶּד־נָא
לִי מֶה עָשִׂיתָ אַל־תְּכַחֵד מִמֶּנִּי: **כ** וַיַּעַן עָכָן אֶת־
יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר אָמְנָה אָנֹכִי חָטָאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל וְכָזֹאת וְכָזֹאת עָשִׂיתִי: **כא** וארֹאה
(וָאֶרְאֶ) בַּשָּׁלָל אַדֶּרֶת שִׁנְעָר אַחַת טוֹבָה
וּמָאתַיִם שְׁקָלִים כֶּסֶף וּלְשׁוֹן זָהָב אֶחָד חֲמִשִּׁים
שְׁקָלִים מִשְׁקָלוֹ וָאֶחְמְדֵם וָאֶקָּחֵם וְהִנָּם טְמוּנִים
בָּאָרֶץ בְּתוֹךְ הָאָהֳלִי וְהַכֶּסֶף תַּחְתֶּיהָ: **כב** וַיִּשְׁלַח
יְהוֹשֻׁעַ מַלְאָכִים וַיָּרֻצוּ הָאֹהֱלָה וְהִנֵּה טְמוּנָה
בְּאָהֳלוֹ וְהַכֶּסֶף תַּחְתֶּיהָ: **כג** וַיִּקָּחוּם מִתּוֹךְ הָאֹהֶל
וַיְבִאוּם אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּצִּקֻם
לִפְנֵי יְהוָה: **כד** וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־עָכָן בֶּן־זֶרַח
וְאֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הָאַדֶּרֶת וְאֶת־לְשׁוֹן הַזָּהָב וְאֶת־

בָּנָיו וְאֶת־בְּנֹתָיו וְאֶת־שׁוֹרוֹ וְאֶת־חֲמֹרוֹ וְאֶת־צֹאנוֹ
וְאֶת־אָהֳלוֹ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ
וַיַּעֲלוּ אִתָּם עֵמֶק עָכוֹר: **כה** וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מֶה
עֲכַרְתָּנוּ יַעְכָּרְךָ יְהוָה בַּיּוֹם הַזֶּה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ כָל־
יִשְׂרָאֵל אֶבֶן וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם בָּאֵשׁ וַיִּסְקְלוּ אֹתָם
בָּאֲבָנִים: **כו** וַיָּקִימוּ עָלָיו גַּל־אֲבָנִים גָּדוֹל עַד
הַיּוֹם הַזֶּה וַיָּשָׁב יְהוָה מֵחֲרוֹן אַפּוֹ עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם
הַמָּקוֹם הַהוּא עֵמֶק עָכוֹר עַד הַיּוֹם הַזֶּה: {פ}

יהושע פרק ח

א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירָא וְאַל־תֵּחָת
קַח עִמְּךָ אֶת כָּל־עַם הַמִּלְחָמָה וְקוּם עֲלֵה הָעָי
רְאֵה | נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת־מֶלֶךְ הָעַי וְאֶת־עַמּוֹ וְאֶת־
עִירוֹ וְאֶת־אַרְצוֹ: **ב** וְעָשִׂיתָ לָעַי וּלְמַלְכָּהּ כַּאֲשֶׁר
עָשִׂיתָ לִירִיחוֹ וּלְמַלְכָּהּ רַק־שְׁלָלָהּ וּבְהֶמְתָּהּ תָּבְזוּ
לָכֶם שִׂים־לְךָ אֹרֵב לָעִיר מֵאֲחֳרֶיהָ: **ג** וַיָּקָם
יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־עַם הַמִּלְחָמָה לַעֲלוֹת הָעָי וַיִּבְחַר
יְהוֹשֻׁעַ שְׁלֹשִׁים אֶלֶף אִישׁ גִּבּוֹרֵי הַחָיִל וַיִּשְׁלָחֵם
לָיְלָה: **ד** וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר רְאוּ אַתֶּם אֹרְבִים לָעִיר
מֵאֲחֳרֵי הָעִיר אַל־תַּרְחִיקוּ מִן־הָעִיר מְאֹד וִהְיִיתֶם
כֻּלְּכֶם נְכֹנִים: **ה** וַאֲנִי וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתִּי נִקְרַב
אֶל־הָעִיר וְהָיָה כְּי־יֵצְאוּ לִקְרָאתֵנוּ כָּאֲשֶׁר
בָּרִאשֹׁנָה וְנַסְנוּ לִפְנֵיהֶם: **ו** וְיָצְאוּ אַחֲרֵינוּ עַד
הַתִּיקֵנוּ אוֹתָם מִן־הָעִיר כִּי יֹאמְרוּ נָסִים לְפָנֵינוּ
כָּאֲשֶׁר בָּרִאשֹׁנָה וְנַסְנוּ לִפְנֵיהֶם: **ז** וְאַתֶּם תָּקֻמוּ
מֵהָאוֹרֵב וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת־הָעִיר וּנְתָנָהּ יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם בְּיֶדְכֶם: **ח** וְהָיָה כְּתָפְשְׂכֶם אֶת־הָעִיר
תַּצִּיתוּ אֶת־הָעִיר בָּאֵשׁ כִּדְבַר יְהוָה תַּעֲשׂוּ רְאוּ
צִוִּיתִי אֶתְכֶם: **ט** וַיִּשְׁלָחֵם יְהוֹשֻׁעַ וַיֵּלְכוּ אֶל־
הַמַּאְרָב וַיֵּשְׁבוּ בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעַי מִיָּם לָעָי וְיָלֶן
יְהוֹשֻׁעַ בַּלַּיְלָה הַהוּא בְּתוֹךְ הָעָם: **י** וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ
בַּבֹּקֶר וַיִּפְקֹד אֶת־הָעָם וַיַּעַל הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
לִפְנֵי הָעָם הָעָי: **יא** וְכָל־הָעָם הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר
אִתּוֹ עָלוּ וַיִּגְּשׁוּ וַיָּבֹאוּ נֶגֶד הָעִיר וַיַּחֲנוּ מִצְּפוֹן לָעָי
וְהַגַּי בֵּינָו וּבֵין־הָעָי: **יב** וַיִּקַּח כַּחֲמֵשֶׁת אֲלָפִים
אִישׁ וַיָּשֶׂם אוֹתָם אֹרֵב בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעַי מִיָּם
לָעִיר: **יג** וַיָּשִׂימוּ הָעָם אֶת־כָּל־הַמַּחֲנֶה אֲשֶׁר
מִצְּפוֹן לָעִיר וְאֶת־עֲקֵבוֹ מִיָּם לָעִיר וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ
בַּלַּיְלָה הַהוּא בְּתוֹךְ הָעֵמֶק: **יד** וַיְהִי כִּרְאוֹת מֶלֶךְ־
הָעַי וַיְמַהֲרוּ וַיַּשְׁכִּימוּ וַיֵּצְאוּ אַנְשֵׁי־הָעִיר לִקְרַאת־
יִשְׂרָאֵל לַמִּלְחָמָה הוּא וְכָל־עַמּוֹ לַמּוֹעֵד לִפְנֵי
הָעֲרָבָה וְהוּא לֹא יָדַע כִּי־אֹרֵב לוֹ מֵאֲחֲרֵי
הָעִיר: **טו** וַיִּנָּגְפוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵיהֶם
וַיָּנֻסוּ דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר: **טז** וַיִּזָּעֲקוּ כָּל־הָעָם אֲשֶׁר
בעיר (בָּעַי) לִרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי יְהוֹשֻׁעַ
וַיִּנָּתְקוּ מִן־הָעִיר: **יז** וְלֹא־נִשְׁאַר אִישׁ בָּעַי וּבֵית
אֵל אֲשֶׁר לֹא־יָצְאוּ אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעַזְבוּ אֶת־
הָעִיר פְּתוּחָה וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל: {פ}
יח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ נְטֵה בַּכִּידוֹן אֲשֶׁר־
בְּיָדְךָ אֶל־הָעַי כִּי בְיָדְךָ אֶתְּנֶנָּה וַיֵּט יְהוֹשֻׁעַ
בַּכִּידוֹן אֲשֶׁר־בְּיָדוֹ אֶל־הָעִיר: **יט** וְהָאוֹרֵב קָם
מְהֵרָה מִמְּקוֹמוֹ וַיָּרוּצוּ כִּנְטוֹת יָדוֹ וַיָּבֹאוּ הָעִיר
וַיִּלְכְּדוּהָ וַיְמַהֲרוּ וַיַּצִּיתוּ אֶת־הָעִיר בָּאֵשׁ: **כ** וַיִּפְנוּ
אַנְשֵׁי הָעַי אַחֲרֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה עָלָה עֲשַׁן הָעִיר
הַשָּׁמַיְמָה וְלֹא־הָיָה בָהֶם יָדַיִם לָנוּס הֵנָּה וָהֵנָּה
וְהָעָם הַנָּס הַמִּדְבָּר נֶהְפָּךְ אֶל־
הָרוֹדֵף: **כא** וְיהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל רָאוּ כִּי־לָכַד
הָאוֹרֵב אֶת־הָעִיר וְכִי עָלָה עֲשַׁן הָעִיר וַיָּשֻׁבוּ וַיַּכּוּ
אֶת־אַנְשֵׁי הָעָי: **כב** וְאֵלֶּה יָצְאוּ מִן־הָעִיר
לִקְרָאתָם וַיִּהְיוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ אֵלֶּה מִזֶּה וְאֵלֶּה

מִזֶּה וַיַּכּוּ אוֹתָם עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לוֹ שָׂרִיד
וּפָלִיט: **כג** וְאֶת־מֶלֶךְ הָעַי תָּפְשׂוּ חָי וַיַּקְרִבוּ אֹתוֹ
אֶל־יְהוֹשֻׁעַ: **כד** וַיְהִי כְּכַלּוֹת יִשְׂרָאֵל לַהֲרֹג אֶת־
כָּל־יֹשְׁבֵי הָעַי בַּשָּׂדֶה בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר רְדָפוּם בּוֹ
וַיִּפְּלוּ כֻלָּם לְפִי־חָרֶב עַד־תֻּמָּם וַיָּשֻׁבוּ כָל־יִשְׂרָאֵל
הָעַי וַיַּכּוּ אֹתָהּ לְפִי־חָרֶב: **כה** וַיִּהְיוּ כָּל־הַנֹּפְלִים
בַּיּוֹם הַהוּא מֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף כֹּל
אַנְשֵׁי הָעָי: **כו** וִיהוֹשֻׁעַ לֹא־הֵשִׁיב יָדוֹ אֲשֶׁר נָטָה
בַּכִּידוֹן עַד אֲשֶׁר הֶחֱרִים אֵת כָּל־יֹשְׁבֵי
הָעָי: **כז** רַק הַבְּהֵמָה וּשְׁלַל הָעִיר הַהִיא בָּזְזוּ לָהֶם
יִשְׂרָאֵל כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־
יְהוֹשֻׁעַ: **כח** וַיִּשְׂרֹף יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעָי וַיְשִׂימֶהָ תֵּל־
עוֹלָם שְׁמָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה: **כט** וְאֶת־מֶלֶךְ הָעַי
תָּלָה עַל־הָעֵץ עַד־עֵת הָעֶרֶב וּכְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ צִוָּה
יְהוֹשֻׁעַ וַיּוֹרִידוּ אֶת־נִבְלָתוֹ מִן־הָעֵץ וַיַּשְׁלִיכוּ אוֹתָהּ
אֶל־פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וַיָּקִימוּ עָלָיו גַּל־אֲבָנִים גָּדוֹל
עַד הַיּוֹם הַזֶּה: {פ}
ל אָז יִבְנֶה יְהוֹשֻׁעַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
בְּהַר עֵיבָל: **לא** כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה אֶת־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּכָּתוּב בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה מִזְבַּח
אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת אֲשֶׁר לֹא־הֵנִיף עֲלֵיהֶן בַּרְזֶל וַיַּעֲלוּ
עָלָיו עֹלוֹת לַיהוָה וַיִּזְבְּחוּ שְׁלָמִים: **לב** וַיִּכְתֹּב־שָׁם
עַל־הָאֲבָנִים אֵת מִשְׁנֵה תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר כָּתַב
לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: **לג** וְכָל־יִשְׂרָאֵל וּזְקֵנָיו
וְשֹׁטְרִים | וְשֹׁפְטָיו עֹמְדִים מִזֶּה | וּמִזֶּה | לָאָרוֹן
נֶגֶד הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי | אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה כַּגֵּר
כָּאֶזְרָח חֶצְיוֹ אֶל־מוּל הַר־גְּרִזִּים וְהַחֶצְיוֹ אֶל־מוּל
הַר־עֵיבָל כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה לְבָרֵךְ
אֶת־הָעָם יִשְׂרָאֵל בָּרִאשֹׁנָה: **לד** וְאַחֲרֵי־כֵן קָרָא
אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה כְּכָל־
הַכָּתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה: **לה** לֹא־הָיָה דָּבָר מִכֹּל
אֲשֶׁר־צִוָּה מֹשֶׁה אֲשֶׁר לֹא־קָרָא יְהוֹשֻׁעַ נֶגֶד כָּל־
קְהַל יִשְׂרָאֵל וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף וְהַגֵּר הַהֹלֵךְ בְּקִרְבָּם:

יהושע פרק ט

א וַיְהִי כִשְׁמֹעַ כָּל־הַמְּלָכִים אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן
בָּהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבְכֹל חוֹף הַיָּם הַגָּדוֹל אֶל־מוּל
הַלְּבָנוֹן הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי הַכְּנַעֲנִי הַפְּרִזִּי הַחִוִּי
וְהַיְבוּסִי: **ב** וַיִּתְקַבְּצוּ יַחְדָּו לְהִלָּחֶם עִם־יְהוֹשֻׁעַ
וְעִם־יִשְׂרָאֵל פֶּה אֶחָד: {פ}
ג וְיֹשְׁבֵי גִבְעוֹן שָׁמְעוּ אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ
לִירִיחוֹ וְלָעָי: **ד** וַיַּעֲשׂוּ גַם־הֵמָּה בְּעָרְמָה וַיֵּלְכוּ
וַיִּצְטַיָּרוּ וַיִּקְחוּ שַׂקִּים בָּלִים לַחֲמֹרֵיהֶם וְנאֹדוֹת יַיִן
בָּלִים וּמְבֻקָּעִים וּמְצֹרָרִים: **ה** וּנְעָלוֹת בָּלוֹת
וּמְטֻלָאוֹת בְּרַגְלֵיהֶם וּשְׂלָמוֹת בָּלוֹת עֲלֵיהֶם וְכֹל
לֶחֶם צֵידָם יָבֵשׁ הָיָה נִקֻּדִּים: **ו** וַיֵּלְכוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
אֶל־הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָּל וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו וְאֶל־אִישׁ
יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאנוּ וְעַתָּה כִּרְתוּ־לָנוּ
בְּרִית: **ז** ויאמרו (וַיֹּאמֶר) אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַחִוִּי
אוּלַי בְּקִרְבִּי אַתָּה יוֹשֵׁב וְאֵיךְ אכרות־ (אֶכְרָת־)
לְךָ בְּרִית: **ח** וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ עֲבָדֶיךָ אֲנָחְנוּ
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ מִי אַתֶּם וּמֵאַיִן
תָּבֹאוּ: **ט** וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה מְאֹד בָּאוּ
עֲבָדֶיךָ לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי־שָׁמַעְנוּ שִׁמְעוֹ וְאֵת
כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה בְּמִצְרָיִם: **י** וְאֵת | כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה
לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחוֹן
מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן וּלְעוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן אֲשֶׁר
בְּעַשְׁתָּרוֹת: **יא** וַיֹּאמְרוּ אֵלֵינוּ זִקְנֵינוּ וְכֹל־יֹשְׁבֵי
אַרְצֵנוּ לֵאמֹר קְחוּ בְיֶדְכֶם צֵידָה לַדָּרֶךְ וּלְכוּ
לִקְרָאתָם וַאֲמַרְתֶּם אֲלֵיהֶם עֲבָדֵיכֶם אֲנָחְנוּ וְעַתָּה

כִּרְתוּ־לָנוּ בְרִית: **יב** זֶה | לַחְמֵנוּ חַם הִצְטַיַּדְנוּ
אֹתוֹ מִבָּתֵּינוּ בְּיוֹם צֵאתֵנוּ לָלֶכֶת אֲלֵיכֶם וְעַתָּה
הִנֵּה יָבֵשׁ וְהָיָה נִקֻּדִּים: **יג** וְאֵלֶּה נְאֹדוֹת הַיַּיִן אֲשֶׁר
מִלֵּאנוּ חֲדָשִׁים וְהִנֵּה הִתְבַּקָּעוּ וְאֵלֶּה שַׂלְמוֹתֵינוּ
וּנְעָלֵינוּ בָּלּוּ מֵרֹב הַדֶּרֶךְ מְאֹד: **יד** וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים
מִצֵּידָם וְאֶת־פִּי יְהוָה לֹא שָׁאָלוּ: **טו** וַיַּעַשׂ לָהֶם
יְהוֹשֻׁעַ שָׁלוֹם וַיִּכְרֹת לָהֶם בְּרִית לְחַיּוֹתָם וַיִּשָּׁבְעוּ
לָהֶם נְשִׂיאֵי הָעֵדָה: **טז** וַיְהִי מִקְצֵה שְׁלֹשֶׁת יָמִים
אַחֲרֵי אֲשֶׁר־כָּרְתוּ לָהֶם בְּרִית וַיִּשְׁמְעוּ כִּי־קְרֹבִים
הֵם אֵלָיו וּבְקִרְבּוֹ הֵם יֹשְׁבִים: **יז** וַיִּסְעוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל־עָרֵיהֶם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְעָרֵיהֶם
גִּבְעוֹן וְהַכְּפִירָה וּבְאֵרוֹת וְקִרְיַת יְעָרִים: **יח** וְלֹא
הִכּוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי־נִשְׁבְּעוּ לָהֶם נְשִׂיאֵי הָעֵדָה
בַּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלֹּנוּ כָל־הָעֵדָה עַל־
הַנְּשִׂיאִם: **יט** וַיֹּאמְרוּ כָל־הַנְּשִׂיאִם אֶל־כָּל־
הָעֵדָה אֲנַחְנוּ נִשְׁבַּעְנוּ לָהֶם בַּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
וְעַתָּה לֹא נוּכַל לִנְגֹּעַ בָּהֶם: **כ** זֹאת נַעֲשֶׂה לָהֶם
וְהַחֲיֵה אוֹתָם וְלֹא־יִהְיֶה עָלֵינוּ קֶצֶף עַל־הַשְּׁבוּעָה
אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְנוּ לָהֶם: **כא** וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם
הַנְּשִׂיאִם יְחְיוּ וַיִּהְיוּ חֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי־מַיִם
לְכָל־הָעֵדָה כַּאֲשֶׁר דִּבְּרוּ לָהֶם
הַנְּשִׂיאִם: **כב** וַיִּקְרָא לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם
לֵאמֹר לָמָּה רְמִיתֶם אֹתָנוּ לֵאמֹר רְחוֹקִים אֲנַחְנוּ
מִכֶּם מְאֹד וְאַתֶּם בְּקִרְבֵּנוּ יְשְׁבִים: **כג** וְעַתָּה
אֲרוּרִים אַתֶּם וְלֹא־יִכָּרֵת מִכֶּם עֶבֶד וְחֹטְבֵי עֵצִים
וְשֹׁאֲבֵי־מַיִם לְבֵית אֱלֹהָי: **כד** וַיַּעֲנוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ
וַיֹּאמְרוּ כִּי הֻגֵּד הֻגַּד לַעֲבָדֶיךָ אֵת אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶת־מֹשֶׁה עַבְדּוֹ לָתֶת לָכֶם אֶת־כָּל־הָאָרֶץ
וּלְהַשְׁמִיד אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וַנִּירְאָ
מְאֹד לְנַפְשֹׁתֵינוּ מִפְּנֵיכֶם וַנַּעֲשֶׂה אֶת־הַדָּבָר
הַזֶּה: **כה** וְעַתָּה הִנֵּנוּ בְיָדֶךָ כַּטּוֹב וְכַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ
לַעֲשׂוֹת לָנוּ עֲשֵׂה: **כו** וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן וַיַּצֵּל אוֹתָם
מִיַּד בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלֹא הָרָגוּם: **כז** וַיִּתְּנֵם יְהוֹשֻׁעַ
בַּיּוֹם הַהוּא חֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי מַיִם לָעֵדָה
וּלְמִזְבַּח יְהוָה עַד־הַיּוֹם הַזֶּה אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
יִבְחָר: {פ}

יהושע פרק י

א וַיְהִי כִשְׁמֹעַ אֲדֹנִי־צֶדֶק מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם כִּי־לָכַד
יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעַי וַיַּחֲרִימָהּ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לִירִיחוֹ
וּלְמַלְכָּהּ כֵּן־עָשָׂה לָעַי וּלְמַלְכָּהּ וְכִי הוֹשְׁלִימוּ יֹשְׁבֵי
גִבְעוֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיֶּהְיוּ בְקִרְבָּם: **ב** וַיִּירְאוּ מְאֹד
כִּי עִיר גְּדוֹלָה גִּבְעוֹן כְּאַחַת עָרֵי הַמַּמְלָכָה וְכִי
הֵיא גְדוֹלָה מִן־הָעַי וְכָל־אֲנָשֶׁיהָ גִּבֹּרִים: **ג** וַיִּשְׁלַח
אֲדֹנִי־צֶדֶק מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם אֶל־הוֹהָם מֶלֶךְ־חֶבְרוֹן
וְאֶל־פִּרְאָם מֶלֶךְ־יַרְמוּת וְאֶל־יָפִיעַ מֶלֶךְ־לָכִישׁ
וְאֶל־דְּבִיר מֶלֶךְ־עֶגְלוֹן לֵאמֹר: **ד** עֲלוּ־אֵלַי וְעִזְרֻנִי
וְנַכֶּה אֶת־גִּבְעוֹן כִּי־הִשְׁלִימָה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְאֶת־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: **ה** וַיֵּאָסְפוּ וַיַּעֲלוּ חֲמֵשֶׁת | מַלְכֵי
הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם מֶלֶךְ־חֶבְרוֹן מֶלֶךְ־יַרְמוּת
מֶלֶךְ־לָכִישׁ מֶלֶךְ־עֶגְלוֹן הֵם וְכָל־מַחֲנֵיהֶם וַיַּחֲנוּ
עַל־גִּבְעוֹן וַיִּלָּחֲמוּ עָלֶיהָ: **ו** וַיִּשְׁלְחוּ אַנְשֵׁי גִבְעוֹן
אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָּלָה לֵאמֹר אַל־תֶּרֶף
יָדֶיךָ מֵעַבְדֶּיךָ עֲלֵה אֵלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹשִׁיעָה לָנוּ
וְעָזְרֵנוּ כִּי נִקְבְּצוּ אֵלֵינוּ כָּל־מַלְכֵי הָאֱמֹרִי יֹשְׁבֵי
הָהָר: **ז** וַיַּעַל יְהוֹשֻׁעַ מִן־הַגִּלְגָּל הוּא וְכָל־עַם
הַמִּלְחָמָה עִמּוֹ וְכֹל גִּבּוֹרֵי הֶחָיִל: {פ}
ח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירָא מֵהֶם כִּי
בְיָדְךָ נְתַתִּים לֹא־יַעֲמֹד אִישׁ מֵהֶם
בְּפָנֶיךָ: **ט** וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ פִּתְאֹם כָּל־הַלַּיְלָה

עָלָה מִן־הַגִּלְגָּל׃ **י** וַיהוָה לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּכֵּם
מַכָּה־גְדוֹלָה בְּגִבְעוֹן וַיִּרְדְּפֵם דֶּרֶךְ מַעֲלֵה בֵית־
חוֹרֹן וַיַּכֵּם עַד־עֲזֵקָה וְעַד־מַקֵּדָה׃ **יא** וַיְהִי בְּנָסָם |
מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם בְּמוֹרַד בֵּית־חוֹרֹן וַיהוָה הִשְׁלִיךְ
עֲלֵיהֶם אֲבָנִים גְּדֹלוֹת מִן־הַשָּׁמַיִם עַד־עֲזֵקָה
וַיָּמֻתוּ רַבִּים אֲשֶׁר־מֵתוּ בְּאַבְנֵי הַבָּרָד מֵאֲשֶׁר
הָרְגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בֶּחָרֶב׃ {ס} **יב** אָז יְדַבֵּר יְהוֹשֻׁעַ
לַיהוָה בְּיוֹם תֵּת יְהוָה אֶת־הָאֱמֹרִי לִפְנֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר | לְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁמֶשׁ בְּגִבְעוֹן דֹּם
וְיָרֵחַ בְּעֵמֶק אַיָּלוֹן׃ **יג** וַיִּדֹּם הַשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ עָמָד
עַד־יִקֹּם גּוֹי אֹיְבָיו הֲלֹא־הִיא כְתוּבָה עַל־סֵפֶר
הַיָּשָׁר וַיַּעֲמֹד הַשֶּׁמֶשׁ בַּחֲצִי הַשָּׁמַיִם וְלֹא־אָץ
לָבוֹא כְּיוֹם תָּמִים׃ **יד** וְלֹא הָיָה כַּיּוֹם הַהוּא לְפָנָיו
וְאַחֲרָיו לִשְׁמֹעַ יְהוָה בְּקוֹל אִישׁ כִּי יְהוָה נִלְחָם
לְיִשְׂרָאֵל׃ {ס} **טו** וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ
אֶל־הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָּלָה׃ **טז** וַיָּנֻסוּ חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים
הָאֵלֶּה וַיֵּחָבְאוּ בַמְּעָרָה בְּמַקֵּדָה׃ **יז** וַיֻּגַּד לֵיהוֹשֻׁעַ
לֵאמֹר נִמְצְאוּ חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים נֶחְבְּאִים בַּמְּעָרָה
בְּמַקֵּדָה׃ **יח** וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ גֹּלּוּ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת
אֶל־פִּי הַמְּעָרָה וְהַפְקֵידוּ עָלֶיהָ אֲנָשִׁים
לְשָׁמְרָם׃ **יט** וְאַתֶּם אַל־תַּעַמְדוּ רִדְפוּ אַחֲרֵי
אֹיְבֵיכֶם וְזַנַּבְתֶּם אוֹתָם אַל־תִּתְּנוּם לָבוֹא אֶל־
עָרֵיהֶם כִּי נְתָנָם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּיֶדְכֶם׃ **כ** וַיְהִי
כְּכַלּוֹת יְהוֹשֻׁעַ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַכּוֹתָם מַכָּה
גְּדוֹלָה־מְאֹד עַד־תֻּמָּם וְהַשְּׂרִידִים שָׂרְדוּ מֵהֶם
וַיָּבֹאוּ אֶל־עָרֵי הַמִּבְצָר׃ **כא** וַיָּשֻׁבוּ כָל־הָעָם אֶל־
הַמַּחֲנֶה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ מַקֵּדָה בְּשָׁלוֹם לֹא־חָרַץ לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל לְאִישׁ אֶת־לְשֹׁנוֹ׃ **כב** וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ
פִּתְחוּ אֶת־פִּי הַמְּעָרָה וְהוֹצִיאוּ אֵלַי אֶת־חֲמֵשֶׁת
הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִן־הַמְּעָרָה׃ **כג** וַיַּעֲשׂוּ כֵן וַיֹּצִיאוּ
אֵלָיו אֶת־חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִן־הַמְּעָרָה
אֶת | מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם אֶת־מֶלֶךְ חֶבְרוֹן אֶת־מֶלֶךְ
יַרְמוּת אֶת־מֶלֶךְ לָכִישׁ אֶת־מֶלֶךְ עֶגְלוֹן׃ **כד** וַיְהִי
כְּהוֹצִיאָם אֶת־הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וַיִּקְרָא
יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֶל־קְצִינֵי
אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הֲלֹכוּ אִתּוֹ קִרְבוּ שִׂימוּ אֶת־
רַגְלֵיכֶם עַל־צַוְּארֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרְבוּ
וַיָּשִׂימוּ אֶת־רַגְלֵיהֶם עַל־צַוְּארֵיהֶם׃ **כה** וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תֵּחַתּוּ חִזְקוּ
וְאִמְצוּ כִּי כָּכָה יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל־אֹיְבֵיכֶם אֲשֶׁר
אַתֶּם נִלְחָמִים אוֹתָם׃ **כו** וַיַּכֵּם יְהוֹשֻׁעַ אַחֲרֵי־כֵן
וַיְמִיתֵם וַיִּתְלֵם עַל חֲמִשָּׁה עֵצִים וַיִּהְיוּ תְלוּיִם עַל־
הָעֵצִים עַד־הָעָרֶב׃ **כז** וַיְהִי לְעֵת | בּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ
צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ וַיּוֹרִידוּם מֵעַל הָעֵצִים וַיַּשְׁלִכֻם אֶל־
הַמְּעָרָה אֲשֶׁר נֶחְבְּאוּ־שָׁם וַיָּשִׂמוּ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת
עַל־פִּי הַמְּעָרָה עַד־עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה׃
{ס} **כח** וְאֶת־מַקֵּדָה לָכַד יְהוֹשֻׁעַ בַּיּוֹם הַהוּא
וַיַּכֶּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֶת־מַלְכָּהּ הֶחֱרִם אוֹתָם וְאֶת־
כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא הִשְׁאִיר שָׂרִיד וַיַּעַשׂ
לְמֶלֶךְ מַקֵּדָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ׃
{ס} **כט** וַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִמַּקֵּדָה
לִבְנָה וַיִּלָּחֶם עִם־לִבְנָה׃ **ל** וַיִּתֵּן יְהוָה גַּם־אוֹתָהּ
בְּיַד יִשְׂרָאֵל וְאֶת־מַלְכָּהּ וַיַּכֶּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֶת־כָּל־
הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא־הִשְׁאִיר בָּהּ שָׂרִיד וַיַּעַשׂ
לְמַלְכָּהּ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ׃ {ס} **לא** וַיַּעֲבֹר
יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִלִּבְנָה לָכִישָׁה וַיַּחַן
עָלֶיהָ וַיִּלָּחֶם בָּהּ׃ **לב** וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת־לָכִישׁ בְּיַד
יִשְׂרָאֵל וַיִּלְכְּדָהּ בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וַיַּכֶּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֶת־
כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה לְלִבְנָה׃
{פ}

לג אָז עָלָה הֹרָם מֶלֶךְ גֶּזֶר לַעְזֹר אֶת־לָכִישׁ וַיַּכֵּהוּ
יְהוֹשֻׁעַ וְאֶת־עַמּוֹ עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לוֹ
שָׂרִיד: **לד** וַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ
מִלָּכִישׁ עֶגְלֹנָה וַיִּחֲנוּ עָלֶיהָ וַיִּלָּחֲמוּ
עָלֶיהָ: **לה** וַיִּלְכְּדוּהָ בַּיּוֹם הַהוּא וַיַּכּוּהָ לְפִי־חָרֶב
וְאֵת כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ בַּיּוֹם הַהוּא הֶחֱרִים
כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה לְלָכִישׁ: {פ}
לו וַיַּעַל יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מֵעֶגְלוֹנָה
חֶבְרוֹנָה וַיִּלָּחֲמוּ עָלֶיהָ: **לז** וַיִּלְכְּדוּהָ וַיַּכּוּהָ לְפִי־
חָרֶב וְאֶת־מַלְכָּהּ וְאֶת־כָּל־עָרֶיהָ וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא־הִשְׁאִיר שָׂרִיד כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה
לְעֶגְלוֹן וַיַּחֲרֵם אוֹתָהּ וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ:
{ס} **לח** וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ דְּבִרָה
וַיִּלָּחֶם עָלֶיהָ: **לט** וַיִּלְכְּדָהּ וְאֶת־מַלְכָּהּ וְאֶת־כָּל־
עָרֶיהָ וַיַּכּוּם לְפִי־חָרֶב וַיַּחֲרִימוּ אֶת־כָּל־נֶפֶשׁ
אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא הִשְׁאִיר שָׂרִיד כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְחֶבְרוֹן
כֵּן־עָשָׂה לִדְבִרָה וּלְמַלְכָּהּ וְכַאֲשֶׁר עָשָׂה לְלִבְנָה
וּלְמַלְכָּהּ: **מ** וַיַּךְ יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ הָהָר
וְהַנֶּגֶב וְהַשְּׁפֵלָה וְהָאֲשַׁדּוֹת וְאֵת כָּל־מַלְכֵיהֶם לֹא
הִשְׁאִיר שָׂרִיד וְאֵת כָּל־הַנְּשָׁמָה הֶחֱרִים כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: **מא** וַיַּכֵּם יְהוֹשֻׁעַ מִקָּדֵשׁ
בַּרְנֵעַ וְעַד־עַזָּה וְאֵת כָּל־אֶרֶץ גֹּשֶׁן וְעַד־
גִּבְעוֹן: **מב** וְאֵת כָּל־הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וְאֶת־אַרְצָם
לָכַד יְהוֹשֻׁעַ פַּעַם אֶחָת כִּי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
נִלְחָם לְיִשְׂרָאֵל: **מג** וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל
עִמּוֹ אֶל־הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָּלָה: {פ}

יהושע פרק יא

א וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יָבִין מֶלֶךְ־חָצוֹר וַיִּשְׁלַח אֶל־יוֹבָב
מֶלֶךְ מָדוֹן וְאֶל־מֶלֶךְ שִׁמְרוֹן וְאֶל־מֶלֶךְ
אַכְשָׁף: **ב** וְאֶל־הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מִצְּפוֹן בָּהָר
וּבָעֲרָבָה נֶגֶב כִּנְרוֹת וּבַשְּׁפֵלָה וּבְנָפוֹת דְּוֹר
מִיָּם: **ג** הַכְּנַעֲנִי מִמִּזְרָח וּמִיָּם וְהָאֱמֹרִי וְהַחִתִּי
וְהַפְּרִזִּי וְהַיְבוּסִי בָּהָר וְהַחִוִּי תַּחַת חֶרְמוֹן בְּאֶרֶץ
הַמִּצְפָּה: **ד** וַיֵּצְאוּ הֵם וְכָל־מַחֲנֵיהֶם עִמָּם עַם־רָב
כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־הַיָּם לָרֹב וְסוּס וָרֶכֶב רַב־
מְאֹד: **ה** וַיִּוָּעֲדוּ כֹּל הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיָּבֹאוּ וַיַּחֲנוּ
יַחְדָּו אֶל־מֵי מֵרוֹם לְהִלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל: {פ}
ו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי־
מָחָר כָּעֵת הַזֹּאת אָנֹכִי נֹתֵן אֶת־כֻּלָּם חֲלָלִים לִפְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת־סוּסֵיהֶם תְּעַקֵּר וְאֶת־מַרְכְּבֹתֵיהֶם
תִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ: **ז** וַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־עַם הַמִּלְחָמָה
עִמּוֹ עֲלֵיהֶם עַל־מֵי מֵרוֹם פִּתְאֹם וַיִּפְלוּ
בָּהֶם: **ח** וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיַד־יִשְׂרָאֵל וַיַּכּוּם וַיִּרְדְּפוּם
עַד־צִידוֹן רַבָּה וְעַד מִשְׂרְפוֹת מַיִם וְעַד־בִּקְעַת
מִצְפֵּה מִזְרָחָה וַיַּכֻּם עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לָהֶם
שָׂרִיד: **ט** וַיַּעַשׂ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר־לוֹ יְהוָה
אֶת־סוּסֵיהֶם עִקֵּר וְאֶת־מַרְכְּבֹתֵיהֶם שָׂרַף בָּאֵשׁ:
{ס} **י** וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא וַיִּלְכֹּד אֶת־חָצוֹר
וְאֶת־מַלְכָּהּ הִכָּה בֶחָרֶב כִּי־חָצוֹר לְפָנִים הִיא
רֹאשׁ כָּל־הַמַּמְלָכוֹת הָאֵלֶּה: **יא** וַיַּכּוּ אֶת־כָּל־
הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לְפִי־חָרֶב הַחֲרֵם לֹא נוֹתַר כָּל־
נְשָׁמָה וְאֶת־חָצוֹר שָׂרַף בָּאֵשׁ: **יב** וְאֶת־כָּל־עָרֵי
הַמְּלָכִים־הָאֵלֶּה וְאֶת־כָּל־מַלְכֵיהֶם לָכַד יְהוֹשֻׁעַ
וַיַּכֵּם לְפִי־חָרֶב הֶחֱרִים אוֹתָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה
עֶבֶד יְהוָה: **יג** רַק כָּל־הֶעָרִים הָעֹמְדוֹת עַל־תִּלָּם
לֹא שָׂרָפָם יִשְׂרָאֵל זוּלָתִי אֶת־חָצוֹר לְבַדָּהּ שָׂרַף
יְהוֹשֻׁעַ: **יד** וְכֹל שְׁלַל הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְהַבְּהֵמָה בָּזְזוּ
לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק אֶת־כָּל־הָאָדָם הִכּוּ לְפִי־
חָרֶב עַד־הִשְׁמְדָם אוֹתָם לֹא הִשְׁאִירוּ כָּל־

נְשָׁמָה: **טו** כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַבְדּוֹ כֵּן־
צִוָּה מֹשֶׁה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְכֵן עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ לֹא־הֵסִיר
דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: **טז** וַיִּקַּח
יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ הַזֹּאת הָהָר וְאֶת־כָּל־הַנֶּגֶב
וְאֵת כָּל־אֶרֶץ הַגֹּשֶׁן וְאֶת־הַשְּׁפֵלָה וְאֶת־הָעֲרָבָה
וְאֶת־הַר יִשְׂרָאֵל וּשְׁפֵלָתֹה: **יז** מִן־הָהָר הֶחָלָק
הָעוֹלֶה שֵׂעִיר וְעַד־בַּעַל גָּד בִּבְקְעַת הַלְּבָנוֹן תַּחַת
הַר־חֶרְמוֹן וְאֶת כָּל־מַלְכֵיהֶם לָכַד וַיַּכֵּם
וַיְמִיתֵם: **יח** יָמִים רַבִּים עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־
הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִלְחָמָה: **יט** לֹא־הָיְתָה עִיר אֲשֶׁר
הִשְׁלִימָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּלְתִּי הַחִוִּי יֹשְׁבֵי גִבְעוֹן
אֶת־הַכֹּל לָקְחוּ בַּמִּלְחָמָה: **כ** כִּי מֵאֵת יְהוָה |
הָיְתָה לְחַזֵּק אֶת־לִבָּם לִקְרַאת הַמִּלְחָמָה אֶת־
יִשְׂרָאֵל לְמַעַן הַחֲרִימָם לְבִלְתִּי הֱיוֹת־לָהֶם תְּחִנָּה
כִּי לְמַעַן הַשְׁמִידָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:
{ס} **כא** וַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא וַיַּכְרֵת אֶת־
הָעֲנָקִים מִן־הָהָר מִן־חֶבְרוֹן מִן־דְּבִר מִן־עֲנָב
וּמִכֹּל הַר יְהוּדָה וּמִכֹּל הַר יִשְׂרָאֵל עִם־עָרֵיהֶם
הֶחֱרִימָם יְהוֹשֻׁעַ: **כב** לֹא־נוֹתַר עֲנָקִים בְּאֶרֶץ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל רַק בְּעַזָּה בְּגַת וּבְאַשְׁדּוֹד
נִשְׁאָרוּ: **כג** וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ כְּכֹל
אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְּנָהּ יְהוֹשֻׁעַ לְנַחֲלָה
לְיִשְׂרָאֵל כְּמַחְלְקֹתָם לִשְׁבָטֵיהֶם וְהָאָרֶץ שָׁקְטָה
מִמִּלְחָמָה: {ס}

יהושע פרק יב

א וְאֵלֶּה | מַלְכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
וַיִּרְשׁוּ אֶת־אַרְצָם בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה הַשֶּׁמֶשׁ
מִנַּחַל אַרְנוֹן עַד־הַר חֶרְמוֹן וְכָל־הָעֲרָבָה
מִזְרָחָה: **ב** סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הַיּוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן
מֹשֵׁל מֵעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנוֹן וְתוֹךְ
הַנַּחַל וַחֲצִי הַגִּלְעָד וְעַד יַבֹּק הַנַּחַל גְּבוּל בְּנֵי
עַמּוֹן: **ג** וְהָעֲרָבָה עַד־יָם כִּנְרוֹת מִזְרָחָה וְעַד יָם
הָעֲרָבָה יָם־הַמֶּלַח מִזְרָחָה דֶּרֶךְ בֵּית הַיְשִׁמּוֹת
וּמִתֵּימָן תַּחַת אַשְׁדֹּות הַפִּסְגָּה: **ד** וּגְבוּל עוֹג מֶלֶךְ
הַבָּשָׁן מִיֶּתֶר הָרְפָאִים הַיּוֹשֵׁב בְּעַשְׁתָּרוֹת
וּבְאֶדְרֶעִי: **ה** וּמֹשֵׁל בְּהַר חֶרְמוֹן וּבִסַלְכָה וּבְכָל־
הַבָּשָׁן עַד־גְּבוּל הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּעֲכָתִי וַחֲצִי הַגִּלְעָד
גְּבוּל סִיחוֹן מֶלֶךְ־חֶשְׁבּוֹן: **ו** מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל הִכּוּם וַיִּתְּנָהּ מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה יְרֻשָּׁה
לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה: {ס} **ז** וְאֵלֶּה
מַלְכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוֹשֻׁעַ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה מִבַּעַל גָּד בִּבְקְעַת הַלְּבָנוֹן וְעַד־
הָהָר הֶחָלָק הָעֹלֶה שֵׂעִירָה וַיִּתְּנָהּ יְהוֹשֻׁעַ לִשְׁבָטֵי
יִשְׂרָאֵל יְרֻשָּׁה כְּמַחְלְקֹתָם: **ח** בָּהָר וּבַשְּׁפֵלָה
וּבָעֲרָבָה וּבָאַשְׁדּוֹת וּבַמִּדְבָּר וּבַנֶּגֶב הַחִתִּי
הָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי הַפְּרִזִּי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי: {ש}
ט מֶלֶךְ יְרִיחוֹ {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ הָעַי אֲשֶׁר־מִצַּד
בֵּית־אֵל אֶחָד: {ר}
י מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ חֶבְרוֹן {ס}
אֶחָד: {ר}
יא מֶלֶךְ יַרְמוּת {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ לָכִישׁ {ס}
אֶחָד: {ר}
יב מֶלֶךְ עֶגְלוֹן {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ גֶּזֶר {ס} אֶחָד:
{ר}
יג מֶלֶךְ דְּבִר {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ גֶּדֶר {ס} אֶחָד:
{ר}
יד מֶלֶךְ חָרְמָה {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ עֲרָד {ס}
אֶחָד: {ר}
טו מֶלֶךְ לִבְנָה {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ עֲדֻלָּם {ס}

אֶחָד: {ר}
טז מֶלֶךְ מַקֵּדָה {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ בֵּית־אֵל {ס}
אֶחָד: {ר}
יז מֶלֶךְ תַּפּוּחַ {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ חֵפֶר {ס} אֶחָד:
{ר}
יח מֶלֶךְ אֲפֵק {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ לַשָּׁרוֹן {ס}
אֶחָד: {ר}
יט מֶלֶךְ מָדוֹן {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ חָצוֹר {ס}
אֶחָד: {ר}
כ מֶלֶךְ שִׁמְרוֹן מְרוֹן {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ אַכְשָׁף
{ס} אֶחָד: {ר}
כא מֶלֶךְ תַּעְנַךְ {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ מְגִדּוֹ {ס}
אֶחָד: {ר}
כב מֶלֶךְ קֶדֶשׁ {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ־יָקְנְעָם לַכַּרְמֶל
{ס} אֶחָד: {ר}
כג מֶלֶךְ דּוֹר לְנָפַת דּוֹר {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ־גּוֹיִם
לְגִלְגָּל {ס} אֶחָד: {ר}
כד מֶלֶךְ תִּרְצָה {ס} אֶחָד {ס} כָּל־מְלָכִים
שְׁלֹשִׁים {ס} וְאֶחָד: {ר}{ש}

יהושע פרק יג

א וַיהוֹשֻׁעַ זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו אַתָּה
זָקַנְתָּה בָּאתָ בַּיָּמִים וְהָאָרֶץ נִשְׁאֶרָה הַרְבֵּה־מְאֹד
לְרִשְׁתָּהּ: **ב** זֹאת הָאָרֶץ הַנִּשְׁאֶרֶת כָּל־גְּלִילוֹת
הַפְּלִשְׁתִּים וְכָל־הַגְּשׁוּרִי: **ג** מִן־הַשִּׁיחוֹר אֲשֶׁר |
עַל־פְּנֵי מִצְרַיִם וְעַד גְּבוּל עֶקְרוֹן צָפוֹנָה לַכְּנַעֲנִי
תֶּחְשָׁב חֲמִשָּׁת | סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים הָעַזָּתִי
וְהָאַשְׁדּוֹדִי הָאֶשְׁקְלוֹנִי הַגִּתִּי וְהָעֶקְרוֹנִי
וְהָעַוִּים: **ד** מִתֵּימָן כָּל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וּמְעָרָה אֲשֶׁר
לַצִּידֹנִים עַד־אֲפֵקָה עַד גְּבוּל הָאֱמֹרִי: **ה** וְהָאָרֶץ
הַגִּבְלִי וְכָל־הַלְּבָנוֹן מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ מִבַּעַל גָּד תַּחַת
הַר־חֶרְמוֹן עַד לְבוֹא חֲמָת: **ו** כָּל־יֹשְׁבֵי הָהָר מִן־
הַלְּבָנוֹן עַד־מִשְׂרְפֹת מַיִם כָּל־צִידֹנִים אָנֹכִי
אוֹרִישֵׁם מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק הַפִּלֶּהָ לְיִשְׂרָאֵל
בְּנַחֲלָה כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ: **ז** וְעַתָּה חַלֵּק אֶת־הָאָרֶץ
הַזֹּאת בְּנַחֲלָה לְתִשְׁעַת הַשְּׁבָטִים וַחֲצִי הַשֵּׁבֶט
הַמְנַשֶּׁה: **ח** עִמּוֹ הָרְאוּבֵנִי וְהַגָּדִי לָקְחוּ נַחֲלָתָם
אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה כַּאֲשֶׁר
נָתַן לָהֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה: **ט** מֵעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־
שְׂפַת־נַחַל אַרְנוֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַנַּחַל וְכָל־
הַמִּישֹׁר מֵידְבָא עַד־דִּיבוֹן: **י** וְכֹל עָרֵי סִיחוֹן מֶלֶךְ
הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר מָלַךְ בְּחֶשְׁבּוֹן עַד־גְּבוּל בְּנֵי
עַמּוֹן: **יא** וְהַגִּלְעָד וּגְבוּל הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּעֲכָתִי וְכָל
הַר חֶרְמוֹן וְכָל־הַבָּשָׁן עַד־סַלְכָה: **יב** כָּל־
מַמְלְכוּת עוֹג בַּבָּשָׁן אֲשֶׁר־מָלַךְ בְּעַשְׁתָּרוֹת
וּבְאֶדְרֶעִי הוּא נִשְׁאַר מִיֶּתֶר הָרְפָאִים וַיַּכֵּם מֹשֶׁה
וַיֹּרִשֵׁם: **יג** וְלֹא הוֹרִישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַגְּשׁוּרִי
וְאֶת־הַמַּעֲכָתִי וַיֵּשֶׁב גְּשׁוּר וּמַעֲכָת בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל
עַד הַיּוֹם הַזֶּה: **יד** רַק לְשֵׁבֶט הַלֵּוִי לֹא נָתַן נַחֲלָה
אִשֵּׁי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא נַחֲלָתוֹ כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר־לוֹ: {פ}
טו וַיִּתֵּן מֹשֶׁה לְמַטֵּה בְנֵי־רְאוּבֵן
לְמִשְׁפְּחֹתָם: **טז** וַיְהִי לָהֶם הַגְּבוּל מֵעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר
עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנוֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַנַּחַל
וְכָל־הַמִּישֹׁר עַל־מֵידְבָא: **יז** חֶשְׁבּוֹן וְכָל־עָרֶיהָ
אֲשֶׁר בַּמִּישֹׁר דִּיבֹן וּבָמוֹת בַּעַל וּבֵית בַּעַל
מְעוֹן: **יח** וְיַהְצָה וּקְדֵמֹת וּמֵפָעַת: **יט** וְקִרְיָתַיִם
וְשִׂבְמָה וְצֶרֶת הַשַּׁחַר בְּהַר הָעֵמֶק: **כ** וּבֵית פְּעוֹר
וְאַשְׁדּוֹת הַפִּסְגָּה וּבֵית הַיְשִׁמוֹת: **כא** וְכֹל עָרֵי
הַמִּישֹׁר וְכָל־מַמְלְכוּת סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר

מָלַךְ בְּחֶשְׁבּוֹן אֲשֶׁר הִכָּה מֹשֶׁה אֹתוֹ | וְאֶת־
נְשִׂיאֵי מִדְיָן אֶת־אֱוִי וְאֶת־רֶקֶם וְאֶת־צ֥וּר וְאֶת־
חוּר וְאֶת־רֶבַע נְסִיכֵי סִיחֹון יֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ: **כב** וְאֶת־בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר הַקּוֹסֵם הָרְגוּ
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּחֶרֶב אֶל־חַלְלֵיהֶם: **כג** וַיְהִי גְּבוּל
בְּנֵי רְאוּבֵן הַיַּרְדֵּן וּגְבוּל זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי־רְאוּבֵן
לְמִשְׁפְּחוֹתָם הֶעָרִים וְחַצְרֵיהֶן: {פ}
כד וַיִּתֵּן מֹשֶׁה לְמַטֵּה־גָּד לִבְנֵי־גָד
לְמִשְׁפְּחֹתָם: **כה** וַיְהִי לָהֶם הַגְּבוּל יַעְזֵר וְכָל־עָרֵי
הַגִּלְעָד וַחֲצִי אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן עַד־עֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־
פְּנֵי רַבָּה: **כו** וּמֵחֶשְׁבּוֹן עַד־רָמַת הַמִּצְפֶּה וּבְטֹנִים
וּמַחֲנַיִם עַד־גְּבוּל לִדְבִר: **כז** וּבָעֵמֶק בֵּית הָרָם
וּבֵית נִמְרָה וְסֻכּוֹת וְצָפוֹן יֶתֶר מַמְלְכוּת סִיחוֹן
מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן הַיַּרְדֵּן וּגְבֻל עַד־קְצֵה יָם־כִּנֶּרֶת עֵבֶר
הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה: **כח** זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי־גָד
לְמִשְׁפְּחֹתָם הֶעָרִים וְחַצְרֵיהֶם: {ס} **כט** וַיִּתֵּן
מֹשֶׁה לַחֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה וַיְהִי לַחֲצִי מַטֵּה בְנֵי־
מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפְּחֹתָם: **ל** וַיְהִי גְבוּלָם מִמַּחֲנַיִם כָּל־
הַבָּשָׁן כָּל־מַמְלְכוּת | עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן וְכָל־חַוֹּת
יָאִיר אֲשֶׁר בַּבָּשָׁן שִׁשִּׁים עִיר: **לא** וַחֲצִי הַגִּלְעָד
וְעַשְׁתָּרוֹת וְאֶדְרֶעִי עָרֵי מַמְלְכוּת עוֹג בַּבָּשָׁן לִבְנֵי
מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לַחֲצִי בְנֵי־מָכִיר
לְמִשְׁפְּחֹתָם: **לב** אֵלֶּה אֲשֶׁר־נִחַל מֹשֶׁה בְּעַרְבוֹת
מוֹאָב מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרִיחוֹ מִזְרָחָה: {פ}
לג וּלְשֵׁבֶט הַלֵּוִי לֹא־נָתַן מֹשֶׁה נַחֲלָה יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל הוּא נַחֲלָתָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם: {ס}

חוברות לימוד הבי"ת
והמשניות זהר הודפס
לזכות

שיראל בת

רות מרים תחי'

הקב"ה ישלח לה המלאך
רפאל שיעמוד לימינה ויהיה
לה לידה קלה בזכות כל
התנאים והאמוראים אכי"ר

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת וירא

יום **ראשון** 10	**ט**	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא בתרא קל"ח **ירושלמי:** סוכה י"ז **תוספתא:** נדה ט **נ"ך:** יהושע ז **משניות:** חגיגה ב **זהר:** חלק א עמ' שכג-שכד	**עלות השחר** (72 דק) ... 4:49 **נץ החמה** ..... 6:04 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 7:56 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 8:43 **סו"ז תפילה** ..... 9:36 **חצות היום** ..... 11:22 **שקיעה** ..... 4:39 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 5:52
יום **שני** 11	**י**	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא בתרא קל"ט **ירושלמי:** סוכה י"ח **תוספתא:** מכשירין א **נ"ך:** יהושע ח **משניות:** חגיגה ג **זהר:** חלק א עמ' שכה-שכו	**תענית שני קמא** **עלות השחר** (72 דק) ... 4:50 **נץ החמה** ..... 6:05 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 7:57 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 8:43 **סו"ז תפילה** ..... 9:36 **חצות היום** ..... 11:22 **שקיעה** ..... 4:38 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 5:51
יום **שלישי** 12	**יא**	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא בתרא ק"מ **ירושלמי:** סוכה י"ט **תוספתא:** מכשירין ב **נ"ך:** יהושע ט **משניות:** יבמות א **זהר:** חלק א עמ' שכז-שכח	**עלות השחר** (72 דק) ... 4:50 **נץ החמה** ..... 6:06 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 7:57 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 8:44 **סו"ז תפילה** ..... 9:37 **חצות היום** ..... 11:22 **שקיעה** ..... 4:37 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 5:50
יום **רביעי** 13	**יב**	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא בתרא קמ"א **ירושלמי:** סוכה כ' **תוספתא:** מכשירין ג **נ"ך:** יהושע י **משניות:** יבמות ב **זהר:** חלק א עמ' שכט- של	**עלות השחר** (72 דק) ... 4:51 **נץ החמה** ..... 6:06 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 7:58 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 8:44 **סו"ז תפילה** ..... 9:37 **חצות היום** ..... 11:22 **שקיעה** ..... 4:37 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 5:50
יום **חמישי** 14	**יג**	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא בתרא קמ"ב **ירושלמי:** סוכה כ"א **תוספתא:** זבים א **נ"ך:** יהושע יא **משניות:** יבמות ג **זהר:** חלק א עמ' שלא- שלב	**תענית חמישי** **עלות השחר** (72 דק) ... 4:52 **נץ החמה** ..... 6:07 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 7:58 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 8:45 **סו"ז תפילה** ..... 9:37 **חצות היום** ..... 11:22 **שקיעה** ..... 4:36 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 5:49
יום **שישי** 15	**יד**	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא בתרא קמ"ג **ירושלמי:** סוכה כ"ב **תוספתא:** זבים ב **נ"ך:** יהושע יב **משניות:** יבמות ד **זהר:** חלק א עמ' שלג-שלד	**עלות השחר** (72 דק) ... 4:53 **נץ החמה** ..... 6:08 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 7:59 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 8:45 **סו"ז תפילה** ..... 9:38 **חצות היום** ..... 11:23 **שקיעה** ..... 4:36 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 5:49 **הדלקת נרות** (40 דק): 3:56 (20 דק): 4:16
שב"ק 16	**טו**	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא בתרא קמ"ד **ירושלמי:** סוכה כ"ג **תוספתא:** זבים ג **נ"ך:** יהושע יג **משניות:** יבמות ה **זהר:** חלק א עמ' שלה-שלו	**שבת קודש פרשת וירא** **עלות השחר** (72 דק) ... 4:54 **נץ החמה** ..... 6:09 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 7:59 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 8:46 **סו"ז תפילה** ..... 9:38 **חצות היום** ..... 11:23 **שקיעה** ..... 4:35 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 5:48 **מוצש"ק לשיטת ר"ת: 5:48**

חֹדֶשׁ 'מַרְחֶשְׁוָן' נִקְרָא עַל שֵׁם 'רְחוּשֵׁי מָרַחֶשֶׁן שִׁפְוָתֵיהּ', כִּי בְּכָל חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי עָסְקוּ נְשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בִּרְבּוּי תְּפִלּוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ, וְעַכְשָׁו בְּחֹדֶשׁ מַרְחֶשְׁוָן הַשְּׁפָתַיִם עֲדַיִן מְרַחֲשׁוֹת בִּתְפִלָּה,
לְהוֹרוֹת שֶׁזֶּה לֹא פּוֹסֵק לְעוֹלָם ! (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)